

Vysoká škola CEVRO Institut
Katedra veřejného práva a veřejné správy

KOMUNÁLNÍ A KRAJSKÁ
POLITIKA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH V LETECH
1990–2014

Bc. Lucie Staňková

Studijní program: Veřejná správa
Studijní obor: Veřejná správa (kombinované)
Vedoucí práce: Mgr. Ladislav Mrklas, Ph.D.

Diplomová práce

Český Krumlov 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně, uvedla v ní všechny použité prameny a zdroje a v textu řádně vyznačila jejich použití.

V Nových Hradech dne 19. dubna 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Ladislavu Mrklasovi, Ph.D., za odborné vedení cenné rady, věcné připomínky a pomoc při realizaci diplomové práce.

Obsah

Resumé

Úvod.....	8
1. Veřejná správa po roce 1989	10
1.1 Veřejná správa a její základní rozdělení	10
1.1 Organizace české veřejné správy	11
1.2 Reforma veřejné správy po roce 1989	13
2. Volby a koalice.....	17
2.1 Členění volebních systémů	17
2.1.1 Většinové volební systémy	17
2.1.2 Poměrné volební systémy	18
2.1.3 Smíšené volební systémy.....	19
2.1.4 Semiproporční volební systémy.....	20
2.2 Druhy voleb v České republice a jejich legislativa	20
2.3 Volby do zastupitelstev krajů.....	21
2.4 Volby do zastupitelstev obcí	23
2.5 Koalice	26
2.5.1 Minimální vítězné koalice	26
2.5.2 Nadměrné koalice	27
3. Územní samospráva v České republice.....	29
3.1 Obecní samospráva	30
3.1.1 Zastupitelstvo obce	31
3.1.2 Rada obce.....	32
3.1.3 Starosta obce	33
3.1.4 Obecní úřad.....	33
3.1.5 Zvláštní orgány obce.....	34
3.1.6 Orgány zastupitelstva a rady obce	34
3.2 Krajská samospráva	35
3.1.2 Zastupitelstvo kraje.....	35
3.2.2 Rada kraje	37
3.2.3 Hejtman kraje.....	37
3.2.4 Krajský úřad.....	37

3.2.5	Zvláštní orgány kraje	38
3.2.6	Orgány zastupitelstva a rady kraje.....	38
4.	Krajské volby v Českých Budějovicích mezi lety 2000–2014.....	40
4.1	Charakteristika Jihočeského kraje.....	40
4.2	Období 2000–2004.....	42
4.3	Období 2004–2008.....	45
4.4	Období 2008–2012.....	48
4.5	Období 2012 – 2014.....	51
4.6	Interpretace výsledků	54
5.	Komunální volby v Českých Budějovicích mezi lety 1990–2014	59
5.1	Charakteristika města České Budějovice	59
5.2	Období 1990–1994.....	60
5.3	Období 1994–1998.....	63
5.4	Období 1998–2002.....	65
5.5	Období 2002–2006.....	69
5.6	Období 2006–2010.....	71
5.7	Období 2010–2014.....	74
5.8	Volby v roce 2014.....	76
5.9	Interpretace výsledků	78
6.	Demografický vývoj Českých Budějovic.....	83
7.	Srovnání krajské a komunální politiky v Českých Budějovicích.....	90
	Závěr	96
	Zdroje a prameny	98
	Seznam tabulek a grafů.....	113
	Seznam zkratk	114

Resumé

Hlavním cílem diplomové práce je charakteristika komunální a krajské politiky v Českých Budějovicích mezi lety 1990–2014. V úvodu práce budou načrtnut vývoj a změny, kterými prošla česká veřejná správa od roku 1989 s důrazem na institucionální proměny, jež se dotkly chování voličů a politických aktérů na úrovni obcí a krajů. Analyzovány budou např. dopady změn volebního systému do zastupitelstev měst a obcí, dále dopady krajského volebního systému. Následovat bude rozbor chování voličů v Českých Budějovicích. Analýze bude podrobena i koaliční chování stran a hnutí na českobudějovické radnici a v Jihočeském kraji. Práce bude hledat odpovědi na tři spojené otázky: Upřednostňují voliči ve volbách druhého řádu v Českých Budějovicích malé a nové strany a hnutí před stranami zavedenými? Jakou roli v tom hraje komunální a krajský volební systém? Jakou roli v tom hraje odlišná hladina volební účasti?

Klíčová slova: volby, komunální politika, krajská politika, České Budějovice, Jihočeský kraj

Resumé

The main goal of this diploma thesis is to characterize the municipal and regional policy in České Budějovice between 1990–2014. At the beginning of the work, there will be an outline of the development and changes of Czech public administration from the year 1989. It will be focused on institutional changes which affected the manners of the voters and political participants at the level of the region and municipalities. The following part contains an analysis of changes in the voting system of the local government and municipalities as well as its impact on the regional voting system. Afterward, there will be another analysis of voters' behaviour in České Budějovice. And the same attention will be drawn to the behaviour of the coalition parties and movements of the local town hall in the South Bohemia. The aim of the dissertation is to find the answers to these related questions: 1. Do the voters of the second-order elections in České Budějovice

prefer small and new movements over the traditional parties? 2. What role does the regional and municipal voting system play in these elections? 3. What role do the different figures of the voters' attendance play in it?

Keywords: election, municipal policy, regional policy, České Budějovice, South Bohemian Region

Úvod

Předkládaná diplomová práce se zabývá krajskou a komunální politikou v Českých Budějovicích mezi lety 1990–2014. České Budějovice jsou hlavním centrem Jihočeského kraje, ve kterém zároveň sídlí magistrát města a krajský úřad pro Jihočeský kraj. Od vzniku samostatné České republiky byly České Budějovice označovány jako „bašta ODS“, která zde měla silnou voličskou základnu jak v krajských, tak komunálních volbách. V případě komunálních voleb toto označení trvalo do roku 2010, na krajské úrovni ve třech volebních obdobích.

Hlavním cílem práce je seznámit čtenáře s výsledky komunálních a krajských voleb na území města, které se mohou lišit od výsledků za celý Jihočeský kraj. Snahou diplomové práce je také charakterizovat krajské a městské koalice a jejich utváření.

Práce se skládá z několika kapitol, z nichž první pojednává o teoretickém vymezení pojmu veřejná správa, její organizaci a reformě, přičemž o veřejné správě se hovoří od roku 1989. Další kapitola se zabývá volbami a koalicemi. V prvním případě budou vyjmenovány jednotlivé volební systémy, druhy voleb v České republice či zákonné ukotvení voleb druhého řádu v České republice.¹ Druhá podkapitola nastíní, jaké jsou druhy a typy koalic v politickém prostředí. Třetí kapitola bude mít za cíl ozřejmit podrobněji pojem územní samospráva, která vznikla na území České republiky po roce 1989. Detailně bude charakterizována obecní a krajská samospráva, která s tématem diplomové práce souvisí. Následovat bude kapitola věnující se výsledkům krajských voleb na území města České Budějovice. Součástí budou tabulky s volebními výsledky krajských voleb ve městě, doplněné o zisky mandátů pro strany a hnutí v celém kraji. Po krajských volbách budou na řadě komunální volby a jejich výsledky, tato kapitola bude opět obsahovat tabulky s volebními výsledky. Na volební výsledky naváže kapitola, která se bude zabírat demografickým vývojem Českých Budějovic z pohledu počtu obyvatel a z pohledu dalších faktorů, které mohou ovlivnit chování voličů. Závěrečná kapitola bude patřit srovnání komunální a krajské politiky z hlediska volebních výsledků.

¹ V případě diplomové práce se jedná o krajské a komunální volby (pozn. aut.).

Co se týče citovaných zdrojů, je důležité zmínit, že pro první tři kapitoly existuje dostatečné množství tištěných publikací, které se dají využít pro charakteristiku obecných pojmů z veřejné správy a posléze ze samosprávy. Naopak pro analýzu výsledků krajských a komunálních voleb budou zejména využity specializované internetové stránky Českého statistického úřadu, které jsou k nalezení na adrese: www.volby.cz. Dalším důležitým pramenem bude jihočeský regionální denní tisk s názvem Českobudějovické listy, který se v průběhu let přejmenoval na Českobudějovický deník a stal se důležitým zdrojem informací pro jihočeské občany. V kapitole o demografii poslouží jako prameny hlavně výsledky sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001 a 2011 a veřejná databáze, která spadá též pod Český statistický úřad.

V rámci diplomové práce byly stanoveny tři základní výzkumné otázky, na které bude v závěru práce odpovězeno:

Výzkumná otázka č. 1: *Upřednostňují voliči ve volbách druhého řádu v ČB malé a nové strany a hnutí před stranami zavedenými?*

Výzkumná otázka č. 2: *Jakou roli v tom hrají krajský a komunální volební systém?*

Výzkumná otázka č. 3: *Jakou roli v tom hraje odlišná hladina volební účasti?*

1. Veřejná správa po roce 1989

Tématem první kapitoly diplomové práce je vývoj veřejné správy po roce 1989, a to zejména proto, abychom lépe pochopili souvislosti, které se vztahují k této diplomové práci. Domnívám se, že je namístě ve zkratce nastínit transformaci veřejné správy po zmíněném roce, kdy došlo k důležitým politickým událostem a reformám v této oblasti.

Jak již bylo řečeno, rok 1989 znamenal pro vývoj české společnosti důležitý milník. Ráda bych se zaměřila zvláště na to, jak se utvářela veřejná správa typická pro Českou republiku. Nebudu tedy popisovat jednotlivé události, které se vážou k roku 1989 a rokům následujícím, ale jednotlivé kroky reformy. Pro účel této diplomové práce se budu zabývat reformou, která se odehrávala na území dnešní České republiky od roku 1990. Reformu nebudu podrobněji popisovat, soustředím se pouze na vznik krajského zřízení.

Kapitola tedy bude zaměřena na reformu veřejné správy, ale neopomenu ve zkratce vysvětlit základní pojmy, které jsou s veřejnou správou spojené, např. pojem veřejná správa, její rozdělení, státní správa a samospráva apod.

1.1 Veřejná správa a její základní rozdělení

Ráda bych krátce charakterizovala pojem veřejná správa a pojmy, které jsou nezbytné pro širší pochopení souvislostí.

Veřejnou správu nelze snadno charakterizovat, neboť jde o složitou záležitost. Dle knihy od Dušana Hendrycha a kolektivu autorů s názvem *Správní právo* chápeme veřejnou správu jako druh určité činnosti, což je v tomto případě spravování, nebo instituci (organizaci, úřad), která uskutečňuje veřejnou správu. Pokud hovoříme o veřejné správě jako o druhu určité činnosti, jedná se o správu v materiálním (funkčním) pojetí.² „V materiálním pojetí je veřejná správa činností státních nebo jiných veřejných institucí, která svým obsahem není ani činností zákonodárnou ani soudní.“³ V případě veřejné správy jako instituce jde o

² HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha, 2009, s. 5.

³ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha, 2009, s. 5–6.

správu formální (organizační, institucionální). Zde je kladen důraz na instituce a jejich orgány, které jsou způsobilé řešit veřejné úkoly, nikoliv na činnost.⁴

Pro účely diplomové práce rozdělím veřejnou správu pouze na státní správu a samosprávu, protože se domnívám, že tyto dva pojmy jsou nejdůležitější pro charakteristiku veřejné správy. Oba tyto systémy nejsou od sebe navzájem oddělené, ale právě naopak se doplňují a prolínají. Státní správa je ta část veřejné správy, která je uskutečňována státem. Naproti tomu samospráva je vykonávána jinými veřejnoprávními subjekty, než je stát. Jsou jimi veřejnoprávní korporace.⁵

1.1 Organizace české veřejné správy

Pro vysvětlení celé organizace veřejné správy je potřeba pojmenovat a ozřejmit některá kritéria. Prvním kritériem je subjekt veřejné správy, kterým je v České republice stát, obec, kraj nebo jiný samosprávný celek či ostatní subjekty veřejného či soukromého práva.⁶

Působnost a pravomoc jsou také neodmyslitelně spjaté s veřejnou správou. V případě působnosti musí mít každý subjekt veřejné správy definované okruhy úkolů, kterými se může zabývat. V českém prostředí zpravidla rozlišujeme působnost věcnou a územní, případně osobní, ty se mohou dále dělit. Působnost věcná se dále člení na všeobecnou (výkon veřejné správy v rukou jednoho vykonavatele) a dílčí (výkon veřejné správy se na základě dělby rozděluje mezi jednotlivé správní úřady). Územní působnost je určena územím, na kterém správní orgán své úkoly vykonává. Pravomoc určují prostředky a nástroje, které může orgán veřejné správy ze zákona použít, např. vydávání nařízení, správních rozhodnutí apod.⁷

Systém veřejné správy v České republice je založen na tzv. modelu smíšené veřejné správy. Orgány územních samosprávných celků vykonávají jednak úkoly samosprávné, jednak úkoly spadající do státní správy. Vykonávají tedy úkoly v samostatné, ale i v přenesené působnosti.⁸ Základem pro toto tvrzení

⁴ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní věda – Teorie veřejné správy*. Praha, 2014, s. 15.

⁵ PRŮCHA, Petr. *Správní právo*. Brno, 2007, s. 59–65.

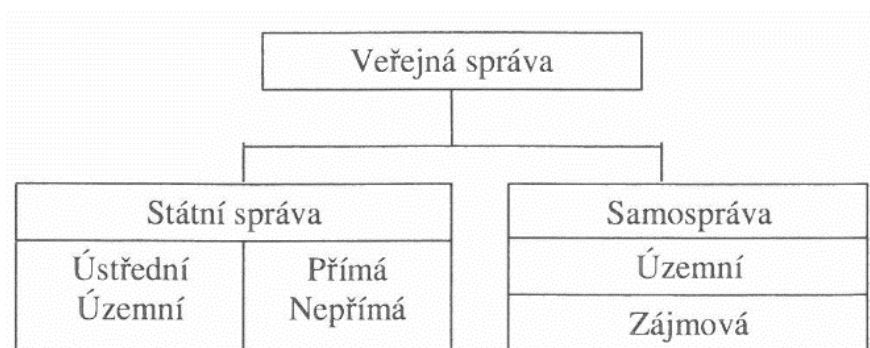
⁶ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha, 2009, s. 125.

⁷ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha, 2009, s. 117–119.

⁸ NUNVÁŘOVÁ, Svatava. *Veřejná politika a územní správa a samospráva*. Brno, 2006, s. 73–74.

je článek 105 Ústavy České republiky, který říká: „Výkon státní správy lze svěřit orgánům samosprávy jen tehdy, stanoví-li to zákon.“⁹

Obrázek č. 1: Systém veřejné správy v České republice

Zdroj: NUNVÁŘOVÁ, Svatava. *Veřejná politika a územní správa a samospráva*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2006.

První složkou systému veřejné správy v České republice je státní správa, kterou mohou vykonávat jak přímí, tak nepřímí vykonavatelé státní správy v ČR. Přímými vykonavateli jsou hlavně ministerstva jako ústřední správní úřady, v jejichž čele stojí ministři a celá je vedou. Působnost všech ministerstev je obsažena v zákoně č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. Dále mezi přímé vykonavatele řadíme jiné správní úřady s celostátní působností, které se dále dělí na správní úřady přímo řízené vládou a na úřady řízené některým z ministerstev. Správní úřady přímo řízené vládou se nazývají též jiné ústřední správní úřady, v jejich čele stojí vedoucí a jako příklad lze uvést např. Český statistický úřad či Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Správní úřady řízené některým z ministerstev plní zejména kontrolní a správní funkci (např. Česká obchodní inspekce nebo Česká inspekce životního prostředí). Nepřímí vykonavatelé státní správy vykonávají státní správu na základě delegace, jedná se o přenesení či propůjčení výkonu státní správy. V české veřejné správě je nejobvyklejší přenesená působnost, kterou vykonávají na území obcí a krajů obecní úřady či jiné orgány obce, krajské úřady nebo jiné orgány kraje, případně regiony soudržnosti.¹⁰

⁹ Článek 105 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹⁰ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní věda – Teorie veřejné správy*. Praha, 2014, s. 138–143.

Podle schématu je druhou základní složkou veřejné správy samospráva, která se vyznačuje tím, že jde o tu část veřejné správy, jež je prováděna jinými veřejnoprávními subjekty, než je stát, běžně veřejnoprávními korporacemi.¹¹ Složkou samosprávy je zájmová samospráva, která sdružuje občany se stejnými zálibami, stejným povoláním či se společnými cíli.¹² Druhým základním prvkem je územní samospráva, která je „*historicky vzniklým výrazem práva a schopnosti územního společenství občanů samostatně spravovat své místní záležitosti prostřednictvím volených zastupitelstev a dalších orgánů, případně i přímým hlasováním.*“¹³ Více informací a podrobnější vystižení územní samosprávy v České republice lze nalézt v kapitole týkající se územní samosprávy.

1.2 Reforma veřejné správy po roce 1989

Jak již z názvu podkapitoly vyplývá, mým cílem bude objasnit proces reformy, které odstartovaly po roce 1989. Jednotlivé etapy pouze vyjmenuji a charakterizují tu, ve které vzniklo krajské zřízení na území České republiky. Pokud mluvíme o přeměnách veřejné správy, jsou s ní spojené tři vývojové procesy. Jsou jimi transformace, reforma a modernizace. Pod výrazem *transformace* veřejné správy si lze představit systémovou změnu v oblasti ekonomické, politické a sociální. Proces transformace zasahuje do změny ústavy a do primárních právních dokumentů určitého státu. Jako ukázka nám slouží právě Československo po roce 1989 a jeho transformace na demokratický právní stát. Na rozdíl od transformace je *reforma* proces, který obsahuje změnu v činnosti, organizaci či samotném obsahu. Posledním termínem je *modernizace*, která je více či méně spojena se zaváděním moderních informačních a komunikačních technologií.¹⁴

Rok 1989, resp. listopad roku 1989, znamenal pro Československo i pro poté nově vzniklou Českou republiku důležitý milník v novodobých dějinách obou částí Československa. Na základě toho byla zahájena transformace z totalitního na demokratický stát a tím pádem nastal problém, jak veřejnou

¹¹ PRŮCHA, Petr. *Správní právo*. Brno, 2007, s. 64.

¹² KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy*. Ostrava, 2014, s. 48.

¹³ NUNVÁŘOVÁ, Svatava. *Veřejná politika a územní správa a samospráva*. Brno, 2006, s. 91.

¹⁴ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní věda – Teorie veřejné správy*. Praha, 2014, s. 47–53.

správu uspořádat. Jelikož veřejná správa v období totalitního režimu postrádala zásady demokracie a právního státu, bylo potřeba přeměny veřejné správy.¹⁵

Reforma veřejné správy po roce 1989 odstartovala již rok poté a následující roky se dále vyvíjela. Pro členění reformy veřejné správy využiji kapitolu s názvem Reforma veřejné správy od Lukáše Valeše, která je obsažena v knize *Politologické aspekty veřejné správy*. Reforma se skládá z následujících etap:

1. etapa v letech 1990–1992 - obnova samosprávy a veřejné správy,
2. etapa v letech 1992–1997 – meziobdobí,
3. etapa v letech 1997–současnost – reforma veřejné správy:
 - a. vznik krajské úrovně správy,
 - b. vznik obcí tzv. třetího typu a zánik okresních úřadů,
 - c. reforma státní správy, hlavně na úrovni centrálních státních orgánů.¹⁶

V dalších odstavcích bych ráda zachytila nejdůležitější okamžiky třetí etapy, během níž se etablovalo krajské zřízení v České republice.

Hlavní myšlenkou celé reformy byla podpora demokratických změn, která měla přispět k demokratickým změnám po roce 1989. První etapa tedy započala již v roce 1990, kdy byla zreformována veřejná správa, jež se skládala ze státní správy a samosprávy. Na samosprávné úrovni se jednalo v první řadě o města a obce. V důsledku toho byl přijat zákon č. 294/1990 Sb., který upravil sedmou hlavu Ústavy Československé socialistické republiky.¹⁷

Třetí etapu mapujeme přibližně od roku 1997. U moci byla poloúřednická vláda J. Tošovského, která si dala za cíl pokračovat v reformě veřejné správy v České republice. Pod vedením J. Tošovského byla schválena Evropská charta místní samosprávy, což je dokument Rady Evropy. „*Jde o mezinárodní úmluvu, která vytváří společný evropský standard pro zajištění a ochranu práv místní samosprávy a zavazuje smluvní strany, aby aplikovaly její základní pravidla*

¹⁵ BAROŠ, Lubomír a kol. *Reforma veřejné správy v České republice*. Praha, 2003, s. 7.

¹⁶ MALAST, Jan. Reforma veřejné správy. In: VALEŠ, Lukáš a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň, 2006, s. 73.

¹⁷ MALAST, Jan. Reforma veřejné správy. In: VALEŠ, Lukáš a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň, 2006, s. 73–79.

*zaručující politickou, správní a finanční nezávislost územní samosprávy.*¹⁸ Základní myšlenkou je, že místní společenství jsou jádrem demokratického systému a záruka práv občanů se podílet na řízení veřejných záležitostí patří k nejzákladnějším principům členských států Rady Evropy.¹⁹

Poloúřednická vláda byla u moci necelý půlrok, ale během toho stihla nastartovat kroky vedoucí k realizaci veřejné správy (vznik krajů), zpracovat programové dokumenty reformy veřejné správy a rozdělit průběh etapy do tří fází:

1. vznik fungující krajské samosprávy,
2. zánik okresních úřadů a převod kompetencí na obce třetího typu,
3. kompletní modernizace.²⁰

Po nových parlamentních volbách v roce 1998, které vyhrála sociální demokracie, se reforma veřejné správy stala programovou prioritou. Veškerou administrativu týkající se reformy mělo v gesci Ministerstvo vnitra České republiky.²¹

Potřeba krajského stupně veřejné správy byla vyžadována i ze strany Evropské unie, jelikož Česká republika měla zájem o vstup do EU. Přijetím zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, bylo zformováno právní ukotvení krajské veřejné správy a její kompetence. Přesně 12. listopadu 2000 se konaly první volby do zastupitelstev 14 krajů a od 1. ledna následujícího roku začaly krajské orgány vykonávat svou činnost. V případě krajského stupně se stejně jako na úrovni obcí využívá spojený (smíšený) model veřejné správy. To znamená, že krajský úřad vykonává přenesenou působnost státní správy a současně samostatnou působnost.²²

Vznik krajské samosprávy s sebou nese určitá pozitiva i negativa. Mezi kladné stránky lze zařadit upevnění demokratičnosti veřejné správy v České republice, posílení prvků územní samosprávy a zdokonalení problémů výkonu

¹⁸ Mezinárodní organizace a veřejná správa. *Ministerstvo vnitra* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016 [cit. 15. března 2016]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-spoluprace-92.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Fáze č. 3 bude nastíněna velmi obecně a stručně, jelikož modernizace veřejné správy není předmětem práce (pozn. aut.).

²¹ MALAST, Jan. Reforma veřejné správy. In: VALEŠ, Lukáš a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň, 2006, s. 84–85.

²² POMAHAČ, Richard – VIDLÁKOVÁ, Olga. *Veřejná správa*. Praha, 2002, s. 248–249.

veřejné správy na krajské úrovni. Na druhé straně jsou zde i negativa, se kterými možná zákonodárci při přípravě zvoleného řešení nepočítali:²³

- nedostatečné finanční zabezpečení svého chodu,
- vyhrocenější vztah mezi státem a kraji,
- nárůst velkého množství úředníků.²⁴

²³ Krajské úrovni se věnují o něco více, jelikož tématem diplomové práce jsou zčásti krajské volby (pozn. aut.).

²⁴ MALAST, Jan. Reforma veřejné správy. In: VALEŠ, Lukáš a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň, 2006, s. 86–87.

2. Volby a koalice

Druhá kapitola práce determinuje volby a koalice, které jsou využívány při volbách do různých orgánů v České republice. Kapitola bude rozdělena do několika částí, které budou mít za cíl co nejlépe definovat jednotlivé druhy voleb, jež se uskutečňují v České republice. Pozornost bude více věnována obecním a krajským volbám, které jsou stěžejní pro tuto diplomovou práci, a je proto potřeba se jimi zabývat podrobněji. Nesmíme též opomenout koalice, které jsou typické pro povolební vyjednávání i na krajské a komunální úrovni.

První část bude charakterizovat volební systémy, pomocí kterých jsou zástupci samosprávných celků voleni. Dále budou podrobněji popsány volby druhého řádu v ČR.. Další část si klade za cíl stručně charakterizovat koalice a vyjmenovat jejich druhy, které mohou vzniknout v politickém prostředí.

2.1 Členění volebních systémů

Volební systémy se dle stejnojmenné knihy rozdělují na čtyři základní volební systémy, které se ještě následně člení: většinové volební systémy, poměrné volební systémy, smíšené volební systémy, semiproporční volební systémy. Rozhodujícím kritériem pro rozdělení jednotlivých volebních systémů je to, jak jsou odevzdané hlasy voličů převáděny na mandáty. Následující odstavce vystihnou základní charakteristiky každého volebního systému a rozdělí je do dalších podkategorií. Poslední dva typy volebních systémů budou charakterizovány pouze okrajově a spíše pro představu, že existuje více druhů volebních systémů než pouze první dva výše uvedené.²⁵

2.1.1 Většinové volební systémy

Většinové volební systémy jsou typické tím, že „jsou na úrovni volebního obvodu (zpravidla jednomandátového, ale může se jednat i o vícemandátový obvod) přiděleny všechny mandáty vítězné straně, tj. jednomu kandidátovi nebo jedné kandidátní listině, je-li „ve hře“ více křesel.“²⁶ Většinový volební systém

²⁵ CHYTÍLEK, Roman a kol. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009, s. 47.

²⁶ HLOUŠEK, Vít – KOPEČEK, Lubomír – ŠEDO, Jakub. *Politické systémy*. Brno, 2011, s. 163.

se člení na dvě základní formy a třetí (ostatní většinové systémy), která obsahuje zvláštní formy tohoto systému.

První variantou většinového volebního systému je systém prvního v cíli, který lze také nazvat jako relativně většinový systém. Jde o nejrozšířenější většinový volební systém. Princip této varianty tkví v tom, že se v jednomandátovém obvodu koná pouze jedno kolo a vítězem se stane ten, kdo má nejvíce hlasů.²⁷

Další formou je dvoukolový většinový systém, který je typický tím, že ke zvolení kandidáta v prvním kole je potřeba získat předem definovaný počet hlasů. Většinou se jedná o 50 % plus 1 hlas. Pokud žádný z kandidátů tento počet nezíská, koná se druhé kolo, kam postupují dva nejúspěšnější kandidáti z kola prvního. Druhé kolo se v tomto případě stává kolem uzavřeným pouze pro 2 kandidáty. Je zde také možnost, aby druhé kolo bylo kolem částečně otevřeným, kam může postoupit i další kandidát, který splnil stanovený limit, a je to podpořeno ve volebním zákoně. Třetím druhem dvoukolového volebního systému je druhé kolo, které je zcela otevřené, a postoupit do něj mohou všichni kandidáti z prvního kola.²⁸

Třetí a zároveň poslední, jsou ostatní většinové volební systémy. Mezi tento typ většinového volebního systému řadíme alternativní hlasování a doplňkové hlasování. Obě varianty nejsou příliš rozšířené v politickém světě, ale samozřejmě se najdou státy, ve kterých jsou tyto volební systémy využívány, např. v Austrálii či na Srí Lance.²⁹

2.1.2 Poměrné volební systémy

Pro úvodní charakteristiky poměrných volebních systémů si vypůjčíme základní definici: „*Systémy, ve kterých se na úrovni volebního obvodu dělí mandáty (přibližně) v souladu s poměrem hlasů mezi jednotlivými*

²⁷ HLOUŠEK, Vít – KOPEČEK, Lubomír – ŠEDO, Jakub. *Politické systémy*. Brno, 2011, s. 164–168.

²⁸ CHYTÍLEK, Roman a kol. *Volební systémy*. 4. vyd. Praha, 2009, s. 28–29.

²⁹ HLOUŠEK, Vít – KOPEČEK, Lubomír – ŠEDO, Jakub. *Politické systémy*. Brno, 2011, s. 170–171.

*kandidátkami.*³⁰ Stejně jako u předchozího volebního systému dělíme poměrné volební systémy na 2 základní varianty.

U systému jednoho přenosného hlasu jde o to, že volič má jeden hlas a ten odevzdá tomu kandidátovi, kterého nejvíce upřednostňuje. Dále má možnost stanovit dle dalších preferencí, komu bude jeho hlas dán, pokud jeho první preferovaný kandidát hlasu nevyužije. Nevyužije ho proto, že už obdržel požadovaný počet hlasů, aby splnil kvótu, a ta část hlasů nad stanovenou hranicí je rozdělena mezi další kandidáty, nebo že dostal málo hlasů a tím pádem jsou jeho získané hlasy dále přerozděleny kandidátům, kteří nebyli vyřazeni.³¹

Listinné poměrné volební systémy patří mezi nejrozšířenější volební systémy a jsou příznačné pro kontinentální Evropu. V tomto případě „*voliči vybírají z kandidátních listin politických stran a po odevzdání hlasů jsou mandáty rozděleny na základě podílů hlasů získaných jednotlivými kandidátními listinami.*“³² Jelikož listinné poměrné volební systémy ovlivňuje řada proměnných, není možné zcela určit a tím pádem hierarchizovat jednotlivé typy. Z toho vyplývá, že každý listinný poměrný volební systém je originál. První proměnnou je velikost volebního obvodu, druhou je postup přepočtů na mandáty (volební kvóta, volební dělitel), další jsou volební klausule (překročení určité procentní hranice) a poslední je počet a charakter skrutinií. Dále jsou ovlivňovány také udělováním preferenčních hlasů, které rozdělují kandidátní listiny politických stran na přísně vázanou kandidátní listinu, vázanou či volnou kandidátní listinu.³³

2.1.3 Smíšené volební systémy

Smíšené volební systémy jsou charakteristické tím, že při volbě je využíván poměrný volební systém, ale i většinový volební systém. Dělíme je na závislé a nezávislé kombinace. V prvním případě na sebe obě složky závislé kombinace navzájem působí. Jen pro zajímavost, závislé kombinace se dále dělí na korekci a podmíněný systém. Při nezávislé kombinaci nedochází

³⁰ CHYTÍLEK, Roman a kol. *Volební systémy*. Praha, 2009, s. 47.

³¹ CHYTÍLEK, Roman a kol. *Volební systémy*. Praha, 2009, s. 34.

³² HLOUŠEK, Vít – KOPEČEK, Lubomír – ŠEDO, Jakub. *Politické systémy*. Brno, 2011, s. 172.

³³ HLOUŠEK, Vít – KOPEČEK, Lubomír – ŠEDO, Jakub. *Politické systémy*. Brno, 2011, s. 172–173.

k mechanickému ovlivňování a můžeme sem zařadit tyto varianty: navrstvení, koexistence a fúzní systém.³⁴

2.1.4 Semiproporční volební systémy

U zařazení semiproporčních volebních systémů vidí někteří autoři problém, jelikož nevědí, zda se jedná o svébytný volební systém, či nikoliv. V našem případě vycházíme z toho, že semiproporční volební systém je na stejné úrovni jako předešlé volební systémy. Na základě zmíněného tvrzení jde o „systémy, u nichž je na úrovni volebního obvodu využita většinová technika ve smyslu přidělení mandátů kandidátům s největším počtem hlasů (tj. bez ohledu na poměr hlasů mezi jednotlivými stranami), ale není zaručeno, že všechny mandáty připadnou jedné kandidátce.“³⁵

Semiproporční volební systémy lze dále dělit podle toho, kolik má volič hlasů vzhledem k počtu mandátů, které přiděluje, a jestli může dát jednomu kandidátovi více hlasů, či nikoliv: systém neomezeného hlasování, systém omezeného hlasování, systém kumulovaného hlasování, systém jednoho nepřenosného hlasu.³⁶

2.2 Druhy voleb v České republice a jejich legislativa

V této kapitole bych ráda vyjmenovala druhy voleb v ČR. Nebudu ovšem zabíhat do podrobností. Krajským volbám a volbám do zastupitelstev obcí bude věnována větší pozornost v dalších podkapitolách.

³⁴ CHYTÍLEK, Roman a kol. *Volební systémy*. Praha, 2009, s. 42–45.

³⁵ CHYTÍLEK, Roman a kol. *Volební systémy*. Praha, 2009, s. 47.

³⁶ CHYTÍLEK, Roman a kol. *Volební systémy*. Praha, 2009, s. 30–32.

Tabulka č. 1: Druhy voleb v České republice

Volený orgán	Volební systém	Funkční období	Poslední volby	Následující volby
Prezident republiky	většinový	5 let	2018	2023
Evropský parlament	poměrný	5 let	2014	2019
Senát PČR	většinový	6 let	2018	2020
Poslanecká sněmovna ČR	poměrný	4 roky	2017	2021
Zastupitelstvo kraje	poměrný	4 roky	2016	2020
Zastupitelstvo obce	poměrný	4 roky	2014	2018

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak je patrné z tabulky, existuje v České republice celkem 6 typů voleb, z nichž se každé řídí jinými právními předpisy. Je to dáno samozřejmě tím, že každý volený orgán má jiné funkční období či jiný volební systém. Nejbližší volby čekají voliče již v roce 2018, kdy budou volit nové složení obecních zastupitelstev. Naopak až v roce 2023 můžeme navštívit volební místnosti v souvislosti s prezidentskými volbami. Kromě volby prezidenta a voleb do senátu se v ostatních typech voleb aplikuje poměrný volební systém.

2.3 Volby do zastupitelstev krajů

Kraj je samostatně spravován zastupitelstvem, které je voleno každé čtyři roky. Každé krajské zastupitelstvo je voleno v České republice tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Členové krajských zastupitelstev jsou vybíráni podle zásad poměrného zastoupení.³⁷

Volby vyhláší prezident republiky vždy nejdéle 90 dní před jejich konáním, a to ve Sbírce zákonů. Hlasování probíhá ve dvou dnech (pátek a sobota) a ve všech krajích zároveň.³⁸

Aktivní volební právo náleží každému občanovi kraje se státním občanstvím České republiky a věkem 18 let dosaženého alespoň v druhý den voleb. Volič musí být také přihlášen k trvalému pobytu v obci, která se nachází na území daného kraje. Právo volit zastupitelstvo kraje může být omezeno, pokud je na straně hlasujícího některá z těchto překážek: zákonem omezená osobní svoboda z důvodu výkonu trestu odnětí svobody, omezená svéprávnost k výkonu

³⁷ Čl. 102 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

³⁸ § 3 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

volebního práva, zákonem omezená osobní svoboda z důvodu ochrany zdraví lidu a výkon základní či náhradní vojenské služby. Právo být volen do zastupitelstva kraje má každý 18letý občan, u něhož se nevyskytují překážky volebního práva vyjmenované výše.³⁹

Kandidát, který se uchází o místo v zastupitelstvu kraje a který je zvolen, nesmí vykonávat funkci na ministerstvu či na jiném ústředním orgánu státní správy, ani být zaměstnancem kraje zařazeným do krajského úřadu či mít funkci statutárního zástupce právnické osoby zřízené krajem.⁴⁰

Všichni uchazeči o místo v zastupitelstvu kraje jsou zaregistrováni na kandidátní listině politické strany či hnutí, která se podává krajskému úřadu. Náležitosti každé kandidátní listiny obsahuje § 21 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.⁴¹

V případě voleb do zastupitelstev krajů je volební jednotkou kraj. Hlasování tedy probíhá v jednom volebním obvodu. Volič vybírá z nabídnutých kandidátních listin vždy jednu stranu, kde jsou uspořádáni kandidáti podle nominace stran. Každý volič má právo v rámci vybrané strany přidělit uchazečům o zastupitelstvo kraje až čtyři preferenční hlasy. Díky preferenčním hlasům se může pořadí kandidátů upravit. Jestliže některý kandidát získá více než 10 % preferenčních hlasů, postoupí na první místo na kandidátní listině.⁴²

Vyhodnocování výsledků voleb probíhá v jednom kole, do kterého postoupí politické strany a hnutí, které ve volbách do zastupitelstev krajů získaly alespoň 5 % z celkového počtu platných hlasů. K přerozdělování mandátů se využívá tzv. modifikovaná d' Hondtova formule.⁴³

Kandidát do krajského zastupitelstva získá mandát zvolením, tzn. ukončením hlasování. Naopak mandát člena krajského zastupitelstva zaniká ukončením hlasování v druhý den voleb, odmítnutím složení slibu, oznámením o odstoupení či úmrtím člena krajského zastupitelstva. Mezi další příčiny zániku

³⁹ § 4 a § 5 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

⁴⁰ § 5 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

⁴¹ § 20 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

⁴² VODIČKA, Karel - ŠIMKA, Karel - CABADA, Ladislav. Místní státní správa a samospráva. In: VODIČKA, Karel – CABADA, Ladislav. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Praha, 2007, s. 314.

⁴³ NUNVÁŘOVÁ, Svatava. *Veřejná politika a územní správa a samospráva*. Brno, 2006, s. 46.

mandátu člena zastupitelstva kraje se řadí: neslučitelnost funkcí, ztráta volitelnosti, pravomocné rozhodnutí soudu.⁴⁴

Při volbách do zastupitelstev krajů jsou uplatňovány následující zákony:

- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 273/2001 Sb., zákona č. 37/2002 Sb., zákona č. 230/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2009 Sb. a zákona č. 222/2012 Sb.
- Vyhláška č. 152/2000 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění vyhlášky č. 401/2002 Sb., vyhlášky č. 565/2002 Sb., vyhlášky č. 251/2006 Sb., vyhlášky č. 368/2008 Sb., vyhlášky č. 442/2009 Sb., vyhlášky 233/2012 Sb. a vyhlášky č. 452/2013 Sb.⁴⁵

2.4 Volby do zastupitelstev obcí

Stejně jako volby do zastupitelstev krajů se konají volby do zastupitelstev obcí každé čtyři roky. Zastupitelstvo obce je jediným přímo voleným orgánem obce. Při volbách je využívána zásada poměrného zastoupení a jsou uskutečňovány na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním. Při přepočtu hlasů na jednotlivé mandáty v obecních volbách se používá d'Hondtova metoda. Stěžejním právním předpisem pro volby do zastupitelstev obcí je zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů ze dne 6. prosince 2001. Oznámení o konání voleb do zastupitelstev obcí činí prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Volby se konají v pátek a v sobotu a pokaždé ve všech obcích současně.⁴⁶

Právo volit obecní zastupitelstvo má každý volič, který je státním občanem České republiky, dosáhl věku 18 let a je v obci přihlášen k trvalému pobytu. Dle zákona má právo volit i občan jiného státu, kterému je alespoň 18 let a má trvalý pobyt v obci, ve které chce uplatnit své volební právo, pokud mu to umožňuje

⁴⁴ § 48 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

⁴⁵ Právní předpisy. *Ministerstvo vnitra* *Ministerstvo vnitra* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016 [cit. 15. března 2016]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/pravni-predpisy-65479.aspx>.

⁴⁶ § 1–3 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána. Zamezení výkonu aktivního volebního práva může nastat z důvodu, že je u voliče omezena osobní svoboda z důvodu výkonu trestu odnětí svobody, omezena svéprávnost k výkonu volebního práva či z důvodu výkonu vojenské služby. Pasivní volební právo náleží každému nad 18 let, pokud není omezena jeho osobní svoboda z důvodu výkonu trestu odnětí svobody a pokud není omezena jeho svéprávnost. S právem být volen do zastupitelstva obce je úzce spjata neslučitelnost funkcí, která je podrobněji vysvětlena v paragrafu 5 zákona o volbách do zastupitelstev obcí.⁴⁷

Za účelem odevzdání hlasovacích lístků a sčítání hlasů se vytvoří v každé obci stálé volební okrsky, které lze měnit pouze zákonem: zvýšení či snížení počtu voličů v okrsku, změna hranic obce apod. Důležité je také upozornit na to, že obec tvoří jeden volební obvod.⁴⁸

Občan s aktivním volebním právem má na výběr ze tří různých způsobů, jak volit kandidáty do zastupitelstev obcí. První možností je označení jedné volební strany na hlasovacím lístku, tímto krokem dává volič hlas všem uchazečům o mandát v zastupitelstvu obce za danou stranu. Může také zakroužkovat kandidáty napříč stranami, přičemž každý získá jeden hlas a celkový počet takových hlasů nesmí překročit celkový počet členů zastupitelstva obce.⁴⁹ Poslední variantou je, že *„může předchozí dva způsoby zkombinovat, a sice označit jednu volební stranu a z ostatních stran další jednotlivé kandidáty, čímž získají hlas všichni jednotlivě označení kandidáti a z označené volební strany tolik kandidátů, kolik zbývá do počtu volených členů zastupitelstva po odečtení kandidátů jednotlivě označených, a to v pořadí, v němž jsou kandidáti označené strany uvedeni.“*⁵⁰

Velice zajímavé je použití 5% uzavírací volební klauzule, která se využívá v komunálních volbách od roku 2001 a poprvé byla aplikována při volbách do zastupitelstev obcí v roce 2002. Pokud některá z politických stran určenou hranici nezíská, nemůže se tato strana podílet na přerozdělování mandátů. Před

⁴⁷ ČMEJREK, Jaroslav. Obecní volby. In: ČMEJREK, Jaroslav - BUBENÍČEK, Václav - ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha, 2010, s. 59–60.

⁴⁸ § 26 a § 27 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

⁴⁹ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2009, s. 97.

⁵⁰ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2009, s. 97.

zavedením procentní hranice se dostávaly do zastupitelstev obcí i menší politické strany s menší podporou. Domnívám se, že uzavírací klauzule zamezila roztržštění politické moci mezi mnoho politických stran.⁵¹

Funkce člena zastupitelstva obce vzniká zvolením v komunálních volbách, za moment zvolení se považuje ukončení hlasování ve volbách. Mandát člena zastupitelstva končí dnem, kdy starosta obdrží písemné odstoupení člena zastupitelstva. Takovou rezignaci nelze vzít zpět a je pro zastupitele závazná. Druhou možností, jak zaniká mandát, je odepření slibu člena zastupitelstva obce či složení slibu s připomínkami. Úmrtí člena zastupitelstva obce, den voleb do obecního zastupitelstva či den sloučení obcí náleží mezi důvody zániku mandátu člena zastupitelstva. Pokud se uvolní post v zastupitelstvu, volné místo obsadí náhradník z kandidátní listiny strany totožné volební strany podle pořadí.⁵²

Závěrem uvedeme zákony, kterými se každé volby do zastupitelstev obcí musí řídit:

- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 230/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 283/2005 Sb., zákona č. 320/2009 Sb. a zákona č. 222/2012 Sb. a zákona č. 275/2012 Sb.
- Vyhláška č. 59/2002 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění vyhlášky č. 401/2002 Sb., vyhlášky č. 565/2002 Sb., vyhlášky č. 251/2006 Sb., vyhlášky č. 368/2008 Sb., č. 442/2009 Sb. a vyhlášky č. 452/2013 Sb.⁵³

⁵¹ ŠARADÍN, Pavel - HAVLÍČEK, Ondřej - ZÁBRANSKÝ, Richard. *Základní informace ke komunální politice: pro mladé a všechny, kteří se zajímají o komunální politiku*. Praha, 2012, s. 12.

⁵² § 55 a § 56 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

⁵³ Právní předpisy. *Ministerstvo vnitra Ministerstvo vnitra* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016 [cit. 15. března 2016]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/pravni-predpisy-65479.aspx>.

2.5 Koalice

Nejprve je namístě vysvětlit pojem koalice, pod kterým se skrývá partnerství alespoň dvou politických stran, jež byly voliči zvoleny. Koalice vznikají za účelem ovládnutí a získání minimálně nadpoloviční většiny ve voleném orgánu. Pro komunální a krajské volby v České republice je vytváření koalic celkem typické. Následující řádky objasní základní kategorie koalice.⁵⁴

2.5.1 Minimální vítězné koalice

Minimální vítěznou koalici lze obecně určit jako koalici, která se skládá ze dvou či více politických stran. Tyto politické strany mají nadpoloviční většinu postů. Jak již z názvu vyplývá, každý člen koalice je potřebný, pokud jedna politická strana z koalice odejde, ztrácí koalice nadpoloviční většinu a tím pádem i kontrolu nad politickým děním v daném městě či kraji. V praxi se jedná spíše o koalice dlouhodobější povahy.⁵⁵ Minimální vítězné koalice se dělí do dvou dalších úrovní – minimální vítězné koalice ideově propojené a minimální vítězné koalice ideově nepropojené.⁵⁶

Minimální vítězné koalice ideově propojené tvoří takové strany, které jsou si ideově blízko. Počet subjektů koalice je takový, aby zajistil většinu mandátů např. v zastupitelstvu obce či kraje. Z pohledu politických stran je toto uskupení ideálním řešením povolební situace, protože dotčené politické strany jsou schopny se dohodnout na koaliční smlouvě, jelikož mají podobné programy a snaží se prosadit víceméně stejné cíle.

Naopak minimální vítězná koalice ideově nepropojená spojuje politické strany, jež mají nejmenší možnou většinu, které je zapotřebí. V tomto případě kooperují politické strany, které si jsou ideově dále, a ostatní strany zůstávají v opozici. Zmíněná koalice může nastat v případě, kdy se vítězná politická strana nemůže dohodnout s ideově příbuznou politickou stranou, ale chce za každých okolností vytvořit koalici za jakýchkoliv podmínek, aby zůstala u moci.⁵⁷

⁵⁴ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií*. 2. vyd. Praha, 2006, s. 119.

⁵⁵ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií*. 2. vyd. Praha, 2006, s. 130–131.

⁵⁶ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2009, s. 188.

⁵⁷ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2009, s. 190–191.

2.5.2 Nadměrné koalice

Nadměrná koalice se skládá z několika politických stran, z nichž alespoň jedna je nadbytečná, tzn. že její hlasy nejsou v konečném výsledku potřebné k dosažení většiny, přesto je součástí koalice. Nevýhodou je složitější vyjednávání v koalici, jelikož ta obsahuje hodně politických subjektů a je třeba každé straně vyhovět.⁵⁸

Podrobnější informace o nadměrných koalicích získáme jejich rozdělením na další typy: nadměrné ideově propojené, nadměrné ideově nepropojené, široké a všestranné koalice.

Nadměrná ideově propojená koalice označuje takovou koalici, ve které je alespoň jeden člen nadpočetný, tzn. že i bez něj by koalice měla stále většinu, a ve které jsou si politické strany ideově blízké, resp. nemají protikladné programy. Politické strany v této koalici jsou schopny se bez větších problémů shodnout na důležitých skutečnostech, jelikož mezi nimi není výrazná ideová vzdálenost.

Druhým typem je nadměrná ideově nepropojená koalice. Jde o ojedinělý typ koaličního uspořádání. Od předchozí koalice se liší tím, že jsou v ní zastoupeny ideově protikladné politické strany, které ale mají motivaci vytvořit koalici kvůli participaci na politické moci.⁵⁹

„V koalici široké se spojují téměř všechny relevantní politické síly. Mimo koalici zůstává (obvykle z ideologických důvodů) jeden relevantní politický partner, příp. politický proud. Tato koalice je více než dvoučlenná, musí v ní být více subjektů, než je zapotřebí k získání nadpoloviční většiny v legislativním tělese.“⁶⁰ Tato koalice vzniká dvěma různými způsoby, buď proti jedinému subjektu, nebo bez něj. Motivací pro vznik koalice je vyloučení politického partnera, i když jsou koaliční politické strany ideově nepropojené.⁶¹

Ve všestranné koalici jsou zastoupeny veškeré relevantní politické strany, které spolupracují. Je pro ně výhodnější vytvořit tuto koalici, než aby

⁵⁸ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií*. 2. vyd. Praha, 2006, s. 133–134.

⁵⁹ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2009, s. 191–194.

⁶⁰ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2009, s. 194.

⁶¹ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2009, s. 195.

vytvořily např. minimální vítěznou koalici na jedné straně a na druhé straně opozici, která by mohla znamenat případnou porážku v dalších volbách.⁶²

⁶² BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2009, s. 195–196.

3. Územní samospráva v České republice

Pojem územní samospráva v ČR je zakotven v Ústavě České republiky. Je zde řečeno, že Česká republika se dělí na obce a kraje, přičemž obec je základním samosprávným celkem a kraj je vyšším územním samosprávným celkem. Článek 8 Ústavy ČR říká, že je zaručena samospráva územními samosprávnými celky. Územní samosprávné celky jsou dle ústavy územními společenstvími občanů, mají právo na samosprávu, právo vlastnit majetek, právo hospodařit podle vlastního rozpočtu a také jsou veřejnoprávními korporacemi.⁶³

Mezi základní znaky územní samosprávy můžeme zařadit územní a osobní základ. První ze zmiňovaných znaků vysvětluje, že územní samosprávné celky uskutečňují svoji působnost pouze na území, které je oddělené od ostatních územních samosprávných celků. Každá část území České republiky je součástí některé obce, výjimkou jsou pouze vojenské újezdy. Vojenský újezd je dle zákona definován jako „*vymezená část území státu určená k zajišťování obrany státu a k výcviku ozbrojených sil. Újezd tvoří územní správní jednotku.*“⁶⁴ Osobní složku každého územního samosprávného celku tvoří jeho občané. Článek 100 Ústavy České republiky hovoří o tom, že územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, kteří mají právo na samosprávu.⁶⁵ Občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je v obci přihlášená k trvalému bytu.⁶⁶ Občanem kraje je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je přihlášená k trvalému pobytu v některé obci či na území vojenského újezdu, které spadají do obvodu kraje.⁶⁷ Pokud se podíváme na osobní základ z širšího hlediska, mohli bychom do této složky zařadit i cizince s trvalým pobytem v obci (kraji), kteří dosáhli věku 18 let, a určili to mezinárodní smlouva.⁶⁸

⁶³ Čl. 8, 99, 100 a 101 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁶⁴ § 30 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

⁶⁵ Čl. 100 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁶⁶ § 16 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení).

⁶⁷ § 12 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajském zřízení).

⁶⁸ HENDYRCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část. 7.* vydání. Praha, 2009, s. 159.

3.1 Obecní samospráva

Obec je definována v právních předpisech a zákonech několika způsoby, z nichž primární jsou:

- obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů,
- obec je veřejnoprávní korporací s právem na vlastní majetek,
- obec vystupuje v právních vztazích vlastním jménem a nese za takové jednání odpovědnost.⁶⁹

Mezi základní druhy obcí řadíme dle zákona o obcích celkem 4 kategorie. První z nich je obec, která je základním typem jednotky územní samosprávy v České republice. Druhé místo v klasifikaci obcí patří výrazu městys, pod kterým si můžeme představit obec, která stojí mezi městem a vsí. Jedná se o historický výraz. Podle právní úpravy je městysem ta obec, která podá návrh a pokud to určí předseda Poslanecké sněmovny ČR po vyjádření vlády. Obec s min. 3000 obyvateli je městem, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny ČR po vyjádření vlády. Posledním druhem je statutární město. V současné době v České republice existuje celkem 25 statutárních měst.⁷⁰ Statutární města se mohou dále členit na městské části či městské obvody. V jejich čele nestojí starosta, ale primátor a městský úřad se na úrovni statutárních měst nazývá magistrát.⁷¹

Dle statistiky Českého statistického úřadu se v České republice nacházelo k 1. 1. 2017 celkem 6 258 obcí, z nichž nejpočetnější skupinu tvoří obce od 200 do 499 obyvatel. Na druhé straně statistiky jsou obce nad 10 000 obyvatel, kterých je pouze 130. Ze statistiky dále vyplývá, že podle členění, které jsem zmiňovala výše, je v České republice 604 měst a 223 městysů, zbylé číslo náleží obcím (5431 obcí).⁷²

⁶⁹ § 1 a § 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení).

⁷⁰ Všechna statutární města jsou taxativně vyjmenována v zákoně č. 128/2000 Sb., o obecním zřízení, v § 4 (pozn. autora).

⁷¹ NOVOTNÝ, Vladimír. *Územní samospráva ČR*. Praha, 2007, s. 16–17.

⁷² Velikostní skupiny obcí podle krajů, okresů – počet obcí. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2. března 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/46186417/32019917003.pdf/adf9352e-fba9-40f1-87fd-f59530802fc4?version=1.0>.

Mezi orgány obce řadíme: zastupitelstvo obce, radu obce, starostu, obecní úřad a zvláštní orgány obce.⁷³

3.1.1 Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo obce je základním orgánem obce a jeho funkční období je 4 roky. Členové jsou voleni na základě rovného, přímého a všeobecného volebního práva tajným hlasováním. Právo volit obecní zastupitele má každý občan s trvalým pobytem v obci, který dosáhl věku 18 let. Pasivní volební právo náleží taktéž občanovi, kterému je 18 let a má trvalý pobyt na území obce. Počet členů zastupitelstva se odvíjí podle počtu obyvatel v obci a podle velikosti územního obvodu, přičemž o definitivním počtu členů zastupitelstva rozhoduje zastupitelstvo obce.⁷⁴

Tabulka č. 2: Počet členů zastupitelstva

Počet obyvatel v obci	Počet členů zastupitelstva
do 500	5 až 15
od 500 do 3000	7 až 15
od 3000 do 10 000	11 až 25
od 10 000 do 50 000	15 až 35
od 50 000 do 150 000	25 až 45
od 150 000	35 až 55

Zdroj: Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení).

Mandát člena zastupitelstva započíná dnem zvolení po ukončení hlasování. Člen zastupitelstva skládá na začátku prvního zasedání slib a vykonává tzv. reprezentativní mandát, což znamená, že zastupitel vykonává svou funkci pouze na základě vlastního svědomí a nedostává žádné příkazy, pokyny či nařízení. Obecní zastupitel má svá práva, ale zároveň má i povinnosti, které vyplývají z jeho mandátu. Mezi základní práva zastupitele patří právo předkládat návrhy zastupitelstvu, radě a jejich orgánům. Interpelační právo zaručuje jednotlivým zastupitelům pokládat dotazy či připomínky radě města apod. Posledním právem je právo na informace od zaměstnanců, kteří jsou začleněni do struktury obecního

⁷³ § 5 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení).

⁷⁴ ČMEJREK, Jaroslav. Obecní samospráva. In: ČMEJREK, Jaroslav - BUBENÍČEK, Václav - ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha, 2010, s. 39.

úřadu. Naopak hlavními povinnostmi jsou: aktivní participace na zasedání orgánů, jichž je členem, a zabránění střetu zájmů.⁷⁵

Zastupitelstvo obce plní zejména tyto funkce a úkoly: schvaluje program rozvoje obce, přijímá rozpočet města, ustanovuje a ruší příspěvkové organizace města, vydává obecně závazné vyhlášky, vytváří a ruší výbory, volí z řad členů starostu, místostarostu (případně místostarosty) a další členy rady obce, uděluje a odebírání čestné občanství obce atp.⁷⁶

Zasedání zastupitelstva se konají podle potřeby, minimálně jednou za 3 měsíce. Jednání je veřejné a koná se vždy v územním obvodu obce. Schůzi svolává a řídí starosta. Zastupitelstvo je usnášeníschopné za přítomnosti alespoň nadpoloviční většiny členů a samotné jednání se řídí jednacím řádem, který zastupitelstvo obce vydá. Do deseti dnů po ukončení zasedání musí být vyhotoven zápis o jeho průběhu.⁷⁷

3.1.2 Rada obce

Druhým základním orgánem v obci je rada obce, která je odvozeným orgánem, jelikož její členové jsou voleni zastupitelstvem obce z řad jeho členů na prvním zasedání. Z toho vyplývá, že rada obce je odpovědná v samostatné působnosti obecnímu zastupitelstvu. Rada obce může v přenesené působnosti rozhodovat pouze za předpokladu, že tak stanoví zákon. Může nastat i situace, kdy se v obci rada nevolí a její pravomoci vykonává starosta obce.

Obecní rada se skládá ze starosty, místostarosty (případně místostarostů) a dalších členů rady. Počet členů je lichý, pohybuje se v rozmezí mezi pěti až jedenácti členy a současně nesmí překročit jednu třetinu počtu členů obecního zastupitelstva. Schůze jsou neveřejné a konají se dle potřeby. S hlasem poradním se schůze účastní i tajemník obecního úřadu. Usnášeníschopná je rada v případě, že je přítomna alespoň nadpoloviční většina členů. Jednání se stejně jako v případě zastupitelstva řídí jednacím řádem, který rada vydá.⁷⁸

⁷⁵ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2009, s. 67–69.

⁷⁶ § 84 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení).

⁷⁷ § 92, § 93, §95, § 96 zákona č. 128/2000, Sb. o obcích (obecním zřízení).

⁷⁸ NOVOTNÝ, Vladimír. *Územní samospráva ČR*. Praha, 2007, s. 34–35.

Hlavní úkoly a pravomoci rady obce jsou podrobně uvedeny v § 102 zákona o obcích a jako příklad lze uvést následující: příprava návrhů pro jednání zastupitelstva, zabezpečení hospodaření obce dle schváleného rozpočtu, vydávání nařízení obce, zřizování a rušení komisí rady obce dle potřeby, stanovení celkového počtu zaměstnanců obce v obecním úřadu a další.⁷⁹

3.1.3 Starosta obce

Z řad členů zastupitelstva je na prvním veřejném zasedání volen starosta obce, který zastupuje obec navenek a ze své funkce je odpovědný zastupitelstvu obce. Starostovi obce přísluší vést jednání zastupitelstva obce a schůze obecní rady. Je zastupován místostarostou a spolu s ním podepisuje právní předpisy obce.⁸⁰

3.1.4 Obecní úřad

Další složkou, kterou zákon o obcích řadí mezi základní orgány obce, je obecní úřad. Obecní úřad se skládá ze starosty, místostarosty (případně místostarostů), tajemníka obecního úřadu a zaměstnanců zařazených do obecního úřadu. V čele celého úřadu stojí starosta obce a člení se na jednotlivé odbory či oddělení. V oblasti samostatné působnosti vykonává úkoly, které mu stanovilo zastupitelstvo či rada obce, podporuje výbory a komise v jejich činnosti. Naopak v přenesené působnosti vykonává státní správu, pokud tento úkol není svěřen obecnímu zastupitelstvu či radě.

V obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností se zřizuje funkce tajemníka, kterého jmenuje a odvolává starosta se souhlasem ředitele krajského úřadu. Tím pádem je tajemník odpovědný starostovi obce. Tajemník je zaměstnancem obce a plní úkoly, které mu uloží zastupitelstvo obce, rada obce či starosta. Dále mu přísluší stanovovat platy jednotlivých zaměstnanců obecního úřadu a na zasedání zastupitelstva a schůzích rady má hlas poradní.⁸¹

⁷⁹ § 102 zákona č. 128/2000, Sb. o obcích (obecním zřízení).

⁸⁰ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy*. Ostrava, 2014, s. 55–56.

⁸¹ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2009, s. 77.

3.1.5 Zvláštní orgány obce

Jedná se o orgány, které jsou zřízeny dle zvláštního zákona pro výkon přenesené působnosti. Členy těchto orgánů ustanovuje do funkce a odvolává starosta obce. Příkladem je komise pro projednávání přestupků skládající se ze 3 členů.

Obec s rozšířenou působností zřizuje komisi pro sociálně-právní ochranu dětí, jejíž členové jsou z řad zastupitelstva obce a fyzické osoby, které jsou v dané problematice erudované. Tajemníkem komise je zaměstnanec obce s rozšířenou působností.

Povodňová komise vzniká v obcích při ochraně před povodněmi, v čele je starosta spolu s dalšími členy: zastupitelé, fyzické a právnické osoby. Komise je podřízena povodňové komisi obce s rozšířenou působností.⁸²

3.1.6 Orgány zastupitelstva a rady obce

Zastupitelstvo obce může vytvořit výbory, které plní funkci iniciativní a kontrolní. Ze zákona musí zastupitelstvo obce vždy zřídit finanční a kontrolní výbor. V obci, kde se po posledním sčítání lidu přihlásilo k jiné národnosti než české více než 10 %, musí být ustanoven výbor pro národnostní menšiny. V čele každého výboru musí být člen zastupitelstva a schází se dle potřeby. Výbor plní úkoly, které na něj deleguje zastupitelstvo obce, a je mu také odpovědný. Počet členů výboru je lichý. Obligatorně zřízené výbory musí mít minimálně tři členy a jejich členy nesmí být starosta, místostarosta či tajemník obce. Finanční výbor má za úkol kontrolovat hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce. Kontrolní výbor dohlíží na plnění usnesení zastupitelstva a rady města. O kontrole je proveden zápis, který se předkládá zastupitelstvu obce. V obcích, které se člení na další části, může zastupitelstvo obce vytvořit osadní či místní výbory s minimálně třemi členy. Členy osadního výboru jsou občané, kteří mají trvalý pobyt v té části obce. Mezi jeho hlavní úkoly patří předkládání návrhů zastupitelstvu či radě města, které se týkají rozvoje části obce, vyjadřování se k návrhům zastupitelstva či rady obce týkající se části obce.

⁸² NOVOTNÝ, Vladimír. *Územní samospráva ČR*. Praha, 2007, s. 40.

Komise jsou iniciativními a poradními orgány rady obce a jsou radě obce ze své funkce odpovědné. Usnášet se komise mohou většinou hlasů všech svých členů.⁸³

3.2 Krajská samospráva

Druhou částí, která dle Ústavy České republiky tvoří územní samosprávu, jsou kraje. Kraje definujeme jako vyšší územní samosprávné celky. Kraje na území České republiky vznikly ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Na základě uvedeného zákona se na území ČR nachází dohromady 14 krajů: hlavní město Praha, Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj a Zlínský kraj. Hlavním pramenem pro krajskou samosprávu jsou zákony č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, které upravují činnost a postavení krajů.⁸⁴

Obdobně jako obce je kraj územním společenstvím občanů s právem na samosprávu. Je rovněž veřejnoprávní korporací, která má právo vlastnit svůj majetek a mít vlastní příjmy, tím pádem v právních vztazích vystupuje vlastním jménem a nese odpovědnost z takových vztahů plynoucí.⁸⁵

Zastupitelstvo kraje, rada kraje, hejtman kraje a krajský úřad spolu se zvláštními orgány kraje představují všechny orgány, které se v každém kraji v České republice nacházejí.

3.1.2 Zastupitelstvo kraje

Voleným orgánem kraje je zastupitelstvo kraje, které vzejde každé čtyři roky z voleb do zastupitelstev krajů. Počet členů zastupitelstva kraje se odvíjí od počtu obyvatel v kraji k 1. lednu roku, ve kterém se uskutečňují volby. Kraj, který má do 600 000 obyvatel, má zastupitelstvo složené ze 45 členů. Druhá kategorie

⁸³ ČMEJREK, Jaroslav. *Obecní samospráva*. In: ČMEJREK, Jaroslav - BUBENÍČEK, Václav - ČOPIK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha, 2010, s. 48–49.

⁸⁴ NOVOTNÝ, Vladimír. *Územní samospráva ČR*. Praha, 2007, s. 46.

⁸⁵ § 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

je v rozmezí od 600 000 do 900 000 obyvatel a má 55 členů. Kraje s obyvateli nad 900 000 mají zastupitelstvo kraje 65členné.⁸⁶

Volit krajské zastupitelstvo má právo státní občan České republiky, kterému alespoň v druhý den voleb bylo 18 let a má trvalý pobyt na území obce, jež náleží do územního obvodu kraje. Členem krajského zastupitelstva může být zvolen pouze kandidát nad 18 let s trvalým pobytem v obci, která se řadí do územního obvodu kraje.⁸⁷

Jednání zastupitelstva se konají dle potřeby, ale musí být dodržena lhůta maximálně tří měsíců od posledního jednání. Na zasedání zve všechny členy zastupitelstva hejtman prostřednictvím písemné pozvánky. Usnášeníschopné je zastupitelstvo kraje za přítomnosti alespoň nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva. Jelikož je zasedání veřejné, může se ho účastnit veřejnost a právo jí nesmí narušeno. O průběhu celého zasedání je pořízen zápis, který musí být vyhotoven do 10 dnů od skončení zasedání. Podrobnější postupy a informace jsou uvedeny v jednacím řádu zastupitelstva kraje.⁸⁸

Zastupitelstvo kraje rozhoduje ve věcech v oblasti samostatné působnosti, v přenesené působnosti rozhoduje jen tehdy, pokud to stanoví zákon. Zastupitelstvu jsou vymezeny zejména tyto hlavní pravomoci, další kompetence jsou obsaženy v § 35 zákona o krajích:

- předkládání návrhů zákonů Poslanecké sněmovně ČR,
- schvalovat a vyhlašovat obecně závazné vyhlášky kraje,
- podávat návrhy Ústavnímu soudu na zrušení právních předpisů,
- volit a odvolávat hejtmana, členy rady kraje, náměstka (popřípadě náměstkyni) hejtmana,
- vytvářet a rušit výbory,
- vyhlašovat krajské referendum,
- schvalovat rozpočet kraje a další.⁸⁹

⁸⁶ § 31 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

⁸⁷ § 4 a § 5 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

⁸⁸ NOVOTNÝ, Vladimír. Orgány krajů. IN: HORZINKOVÁ, Eva - NOVOTNÝ, Vladimír. *Organizace veřejné správy II*. Praha, 2006, s. 104–105.

⁸⁹ NUNVÁŘOVÁ, Svatava. *Veřejná politika a územní správa a samospráva*. Brno, 2006, s. 95.

3.2.2 Rada kraje

Rada kraje je orgán, který není volen přímo občany kraje, ale je volen z řad členů zastupitelstva kraje. Rada je složena z hejtmána, náměstka hejtmána (případně náměstků) a dalších členů rady kraje. Krajská rada je výkonným orgánem, který je v samostatné působnosti odpovědný zastupitelstvu. Samozřejmě může rada kraje rozhodovat i ve věcech v přenesené působnosti, ale pouze na základě zákona. Počet členů v kraji, který má do 600 000 obyvatel, je 9. Jestliže má kraj nad 600 000 obyvatel, má rada kraje 11 členů.

Stejně jako zastupitelstvo kraje se schází dle potřeby na popud hejtmána, ale oproti zastupitelstvu kraje je jednání neveřejné. O průběhu se pořizuje zápis. Usnesení a rozhodnutí může rada kraje schválit za podmínky, že je přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů.

Hlavním úkolem rady kraje je zabezpečovat hospodaření dle schváleného rozpočtu, určit počet zaměstnanců kraje na krajském úřadě, zřizovat a rušit komise, zadávat úkoly krajskému úřadu v samostatné působnosti kraje, vydávat nařízení kraje.⁹⁰

3.2.3 Hejtmán kraje

V čele kraje stojí hejtmán, který reprezentuje kraj navenek. Jeho funkce vzniká zvolením v zastupitelstvu kraje z řad jeho členů. Z toho vyplývá, že je ze své funkce odpovědný zastupitelstvu kraje. Spolu s náměstkem (náměstky) podepisuje právní předpisy kraje, svolává zasedání zastupitelstva kraje. V době nepřítomnosti je zastupován náměstkem hejtmána.⁹¹

3.2.4 Krajský úřad

Krajský úřad zaměstnává zaměstnance, kteří jsou do struktury krajského úřadu zařazeni. V samostatné působnosti vykonává úkoly, které mu uloží zastupitelstvo či rada kraje. Věci, které jsou v přenesené působnosti delegovány na zastupitelstvo či radu kraje, krajský úřad nevykonává. Mezi jeho hlavní

⁹⁰ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy*. Ostrava, 2014, s. 63.

⁹¹ NOVOTNÝ, Vladimír. Orgány krajů. In: HORZINKOVÁ, Eva - NOVOTNÝ, Vladimír. *Organizace veřejné správy*. Praha, 2004, s. 96–97.

činnosti patří ukládání sankcí podle zákona, umožnění odborné a metodické pomoci obcím, uskutečňování kontroly výkonu přenesené působnosti obcí.

V čele krajského úřadu stojí jeho ředitel, který společně se zaměstnanci krajského úřadu tvoří kompletní strukturu. Krajský úřad se může členit na odbory a oddělení. Ředitel je ze své funkce odpovědný hejtmanovi (v přenesené i samostatné působnosti). Ředitel má oprávnění se účastnit zasedání zastupitelstva kraje a rady kraje, ale má pouze poradní hlas, není plnohodnotným členem obou orgánů kraje.⁹²

3.2.5 Zvláštní orgány kraje

Zvláštní orgány kraje mohou být vytvořeny hejtmanem pro výkon přenesené působnosti, ale pouze v takových případech, kdy to stanoví zákon. V čele stojí osoba se zvláštní odbornou způsobilostí. Vhodným příkladem je povodňová komise kraje.⁹³

3.2.6 Orgány zastupitelstva a rady kraje

Zastupitelstvu kraje přísluší vytvářet výbory, které jsou jeho iniciativními a kontrolními orgány. V čele takového orgánu stojí vždy některý člen zastupitelstva a je jeho předsedou. Spolu s ním jsou ve výborech ještě další členové, přičemž celkový počet členů celého výboru musí být lichý. Schůze se konají dle nutnosti a k přijetí usnesení je zapotřebí přítomnosti nadpoloviční většiny všech jejích členů. Na území kraje musí být vždy výbor finanční, kontrolní výbor a výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost, přičemž jsou minimálně pětičlenné. Výbor pro národnosti menšiny vzniká v krajích, kde se po posledním sčítání lidu přihlásilo v kraji k jiné než české národnosti alespoň 5 % občanů kraje. Úkolem finančního výboru je provádění kontroly hospodaření s majetkem a finančními prostředky kraje, realizování kontroly využití dotací a plnění úkolů ve finanční sféře. Dodržování právních předpisů a kontrola plnění usnesení zastupitelstva kraje a rady kraje náleží do pravomoci kontrolního výboru. Výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost zaměřuje svou pozornost na

⁹² § 66 - § 69 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajském zřízení).

⁹³ NOVOTNÝ, Vladimír. *Územní samospráva ČR*. Praha, 2007, s. 56–57.

posouzení sítí škol a školských zařízení, na předkládání návrhů na zkvalitnění péče poskytované školami a školskými zařízeními apod.

Komise jsou iniciativními a poradními orgány rady kraje a jsou radě kraje na základě toho odpovědné. Usnesení mohou přijímat, pokud je přítomna nadpoloviční většina jejích členů.⁹⁴

⁹⁴ §76 - §80 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajském zřízení).

4. Krajské volby v Českých Budějovicích mezi lety 2000–2014

Další kapitola diplomové práce má za cíl analyzovat krajské volby v Českých Budějovicích. První krajské volby se konaly v České republice v roce 2000. Jelikož funkční období krajského zastupitelstva je čtyři roky, uskutečnily se další volby ve zmiňovaném období v letech 2004, 2008 a 2012. Cílem diplomové práce je získat odpovědi na tři otázky prostřednictvím analýzy volebních výsledků. Otázky byly stanoveny při zadání diplomové práce a jsou obsaženy v úvodu.

Struktura kapitoly se skládá z několika dalších podkapitol, které mají různou podobu. Úvod bude patřit charakteristice Jihočeského kraje. Na charakteristiku navážou jednotlivá volební období krajské politiky se zaměřením na výsledky v Českých Budějovicích v uvedeném období. V rámci deskripce každého volebního období dojde k interpretaci volebních výsledků, k rozboru volební účasti a jejímu porovnání v rámci celého kraje a republiky a k analýze koalice, které vznikla po volbách na krajské úrovni. V závěru kapitoly budou zodpovězeny otázky, jejichž odpovědi budou vycházet právě z analýzy jednotlivých volebních období.

Hlavním zdrojem dat budou specializované internetové stránky Českého statistického úřadu, které jsou k nalezení na www.volby.cz. Dalším výchozím zdrojem budou tištěná periodika, hlavně Českobudějovické listy (později Českobudějovický deník), které jsou zařazeny mezi hlavní regionální tisk na jihu Čech.

4.1 Charakteristika Jihočeského kraje

Nedílnou součástí diplomové práce je deskripce Jihočeského kraje, ve kterém se nachází právě město České Budějovice, jež je jeho hlavním centrem. Jihočeský kraj leží na státní hranici s Rakouskem a Spolkovou republikou Německo, délka společné hranice je 334 km. Sousedícími kraji v České republice jsou kraje: Plzeňský, Středočeský, Vysočina a Jihomoravský. Díky tomu, že Jihočeský kraj je krajem příhraničním, má možnost navázat přeshraniční spolupráci v mnoha oblastech průmyslu či ve službách (cestovní ruch).

V důsledku této regionální blízkosti vznikají různé podoby této spolupráce. První z nich je např. vznik euroregionu Šumava / Bayerischer Wald / Mühlviertel, který zaujímá rozlohu kolem 16 tisíc km² se 1,3 mil. obyvatel. Velkou předností tohoto uskupení je realizace společných projektů a akcí na všech stranách státní hranice v mnoha okruzích (doprava, služby, cestovní ruch, školství ad.). Druhým euroregionem je Silva Nortica, která vznikla v roce 2002 a spojuje dohromady okresy Jihočeského kraje (Jindřichův Hradec, České Budějovice, Písek, Tábor) a Dolního Rakouska (např. Gmünd, Zwettl a jiné). Jako poslední byl v roce 2012 založen Evropský region Dunaj-Vltava, které se rozkládá na území tří států, v České republice pod něj spadá kraj Jihočeský, Plzeňský a Kraj Vysočina.

Rozlohou je Jihočeský kraj na 2. místě v republice za krajem Středočeským a zaujímá 12,8 % rozlohy celé České republiky. Nejvyšším bodem v kraji je Plechý, který se nachází na Šumavě a měří 1 378 m, naproti tomu nejnižším místem je hladina vodní nádrže Orlík s 330 metry. Jihočeský kraj lze charakterizovat jako zemědělskou oblast, kde je rozvinuté rybníkářství a lesnictví. Je to zejména z toho důvodu, že více než třetinu území kraje pokrývají právě lesy a 4 % z celkové plochy kraje tvoří vodní plochy. V souvislosti s vodními plochami je také nutno zmínit, že v kraji bylo vybudováno přes 7 000 rybníků, z nichž jsou největší: Rožmberk, Bezdrev a Horusický rybník. Na území kraje se nachází i významná vodní díla: Lipno, Orlík, Římov či Hněvkovice.

Právě zmíněné přírodní prostředí, do kterého je zahrnuta vysoká lesnatost, vodní plochy a velký počet kulturních památek, dělá z Jihočeského kraje destinaci cestovního ruchu, která je využívána k rekreacím a návštěvám z řad tuzemských i zahraničních turistů. Mezi nejoblíbenější lze zařadit městské památkové rezervace, z nichž některé jsou zařazeny mezi památky UNESCO (Český Krumlov či Holašovice).

V Jihočeském kraji koncem roku 2016 žilo 638,8 tis. obyvatel. To řadí Jihočeský kraj mezi kraje s nejmenší hustotou zalidnění, kdy na 1 km² připadá méně než 64 obyvatel. Nejvíce zalidněným je okres České Budějovice, ve kterém žije více než 30 % všech obyvatel kraje. Nejvíce obyvatel pak žije v Českých Budějovicích a v dalších větších městech: Tábor, Písek, Strakonice a Jindřichův Hradec. V rámci reformy veřejné správy bylo k 1. 1. 2003 v Jihočeském kraji

ustanoveno 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 37 správních obvodů s pověřeným úřadem.⁹⁵

4.2 Období 2000–2004

První krajské volby v samostatné České republice se konaly 12. listopadu 2000. V roce 2000 kandidovalo do zastupitelstva Budějovického kraje⁹⁶ celkem 12 politických stran a hnutí. Pro zvolení do zastupitelstva kraje je potřeba překročit 5 % platných a obdržených hlasů. Volební účast v celém tehdejší Budějovickém kraji byla 34,13 %. Voliči zapsaní ve voličských seznamech na území Českých Budějovic volili celkem v 90 okrscích a volební účast v celém městě byla 35,30 %. V porovnání s celorepublikovou volební účastí vyznívá volební účast ve prospěch Českých Budějovic, kde k volbám přišlo o necelá 2 % více voličů než v celé České republice, kde byla volební účast 33,64 %.⁹⁷

Tabulka č. 3: Výsledky krajských voleb v roce 2000 v Českých Budějovicích

Název politické strany	Platné hlasy		Počet získaných mandátů v zastupitelstvu kraje
	celkem	v %	
ODS	9 511	35,48	16
SNK	1 935	7,21	6
Strana venkova	74	0,27	0
Čtyřkoalice	6 228	23,23	13
Republikáni Miroslava Sládka	168	0,62	0
SZ	359	1,33	0
KSČM	4 580	17,08	12
Koalice České strany národně sociální a politického hnutí NEZÁVISLÍ	301	1,12	0
Vlastenecká republikánská strana	46	0,17	0
Koalice PB – KAN	161	0,60	0
ČSSD	3 166	11,81	8
Strana za životní jistoty	273	1,01	0

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

⁹⁵ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2. března 2018]. Dostupný z: https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika_kraje.

⁹⁶ Změnu názvu kraje podnítili její představitelé, kdy byl přijat ústavní zákon č. 176/2001 Sb., který změnil název na Jihočeský s účinností od 1. června 2001 (pozn. aut.).

⁹⁷ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 11. 2000. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2. března 2018]. Dostupný z: <https://volby.cz/pls/kz2000/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20001112>.

Jak je patrné z výše uvedené tabulky, do zastupitelstva kraje se v roce 2000 dostalo celkem pět politických subjektů na území Budějovického kraje. V prvních krajských volbách v historii samostatné České republiky na území města České Budějovice se na prvním místě umístila Občanská demokratická strana, která získala 35,48 % hlasů, druhá skončila Čtyřkoalice s 23,23 %, jež se skládala z KDU-ČSL, Unie svobody, Demokratické unie a Občanské demokratické unie. Třetí místo patřilo KSČM, která v krajském hlavním městě Jihočeského kraje obdržela 17,08 % hlasů. Do krajského zastupitelstva se dále dostala Česká strana sociálně demokratická, která získala v Českých Budějovicích 11,81 % hlasů. Poslední stranou bylo Sdružení nezávislých kandidátů, které v ČB mělo 7,21 % hlasů. Ostatní kandidující strany v Budějovickém kraji nezískaly potřebných 5% pro zvolení do krajského zastupitelstva.⁹⁸

Z tabulky dále vyplývá, že ostatní politické strany ani v Českých Budějovicích nezískaly nad 5% hlasů. Může to být i dáno tím, že se jednalo o první krajské volby v ČR a voliči vsadili na ověřené politické strany a hnutí, které jsou zastoupeny na celostátní úrovni v Parlamentu České republiky. V té době bylo na celostátní úrovni v Poslanecké sněmovně pouze 5 politických stran: ČSSD, ODS, KSČM, KDU-ČSL a US, vládu utvořila ČSSD s podporou a tolerancí ODS. Do zastupitelstva kraje se tedy dostaly tři politické strany, které v tu dobu byly zastoupeny v PS ČR.⁹⁹

V těchto krajských volbách se do zastupitelstva kraje dostaly čtyři politické strany, které kandidovaly v každém kraji na území ČR. Jmenovitě se jednalo o ODS, Čtyřkoalici, KSČM a ČSSD. SNK kandidovala pouze ve 3 krajích. Je tedy zřejmé, že voliči v roce 2000 při krajských volbách v Českých Budějovicích dali přednost politickým stranám a hnutím, které jsou zastoupeny

⁹⁸ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 11. 2000. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2. března 2018]. Dostupný z <https://volby.cz/pls/kz2000/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20001112&xkraj=2&xobec=544256>.

⁹⁹ JUST, Petr. Praxe demokratického vládnutí a vývoj vládních koalic v ČR. In: BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2012, s. 404–405.

na celostátní úrovni. Může to být dáno hlavně tím, že se jednalo o první krajské volby a voliči sázeli na jisté, ověřené a zavedené politické strany.¹⁰⁰

První sestavování krajské koalice, potažmo rady, bylo provázeno mnoha vnitrostranickými a bilaterálními jednáními, která započala hned po volbách. Politické strany, které se dostaly do zastupitelstva kraje, měly odlišné názory a představy o tom, kdo by měl stát v čele tehdejšího Budějovického kraje. Vinou těchto představ se vyjednávání protáhlo až do 7. prosince. Zájem o funkci hejtmana měly hned tři vítězné politické strany (ODS, ČSSD a Čtyřkoalice).¹⁰¹ Situace spojená s vyjednáváním byla i částečně ovlivněna adventní dohodou, která se uskutečnila na českobudějovické radnici a je o ní více hovořeno v kapitole věnované komunálním volbám v Českých Budějovicích. Z vyjednávání o budoucí koalici byla vyloučena KSČM, která prosazovala poměrné zastoupení v radě kraje s tím, že většinu by měly pravicové strany a kandidát za ČSSD by byl hejtmanem a vyvažoval osu pravice-levice v radě kraje. S tímto návrhem však KSČM nebyla úspěšná. SNK zastávala názor, že hejtmanem by měl být zástupce z pravicové strany, jelikož pravice volby v kraji vyhrála.¹⁰² Výsledkem nočního vyjednávání byla dohoda mezi ODS, ČSSD a Čtyřkoalicí, že hejtmanem bude Jan Zahradník z ODS, jeho 2 zástupci budou ze Čtyřkoalice a jeden z ČSSD. Složení rady bylo dle představ ODS, která vzniklé složení navrhovala již dříve. V radě kraje, která měla 11 členů, tedy byli čtyři zástupci za ODS, čtyři zástupci Čtyřkoalice a dva sociální demokraté, jedenáctým členem se stal zástupce SNK.¹⁰³ Na ustavujícím krajském zastupitelstvu 18. 12. 2000 bylo dohodnuté složení rady potvrzeno a hejtmanem se stal Jan Zahradník.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 11. 2000. Počty přidělených mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 3. března 2018]. Dostupný z <https://volby.cz/pls/kz2000/kz63?xjazyk=CZ&xdatum=20001112>.

¹⁰¹ PIRNOSOVÁ, Blanka – MAJER, Vladimír. Vyjednává se o krajské „vládě a parlamentu“. *Českobudějovické listy*. 2000, 9 (271), s. 1–2.

¹⁰² PIRNOSOVÁ, Blanka. Do jednání o hejtmanovi promluvili i Nezávislí. *Českobudějovické listy*. 2000, 9 (278), s. 1–2.

¹⁰³ PIRNOSOVÁ, Blanka. Krajským hejtmanem bude Jan Zahradník. *Českobudějovické listy*. 2000, 9 (285), s. 1–2.

¹⁰⁴ MAJER, Vladimír. Jan Zahradník zvolen krajským hejtmanem. *Českobudějovické listy*. 2000, 9 (294), s. 1–3.

V tomto volebním období došlo ke změně názvu kraje, kterou podnítli jeho představitelé. Byl přijat ústavní zákon č. 176/2001 Sb., který změnil název kraje na Jihočeský s účinností od 1. června 2001.¹⁰⁵

4.3 Období 2004–2008

V roce 2004 se konaly druhé krajské volby do zastupitelstev krajů na celém území České republiky v termínu od 5. do 6. listopadu 2004. V Českých Budějovicích se volilo opět celkem v 90 okrscích, které zauímají celé území města. Celkem přišlo ke krajským volbám v Českých Budějovicích v tomto roce 27 156 voličů a volební účast byla 35,23 %. Volební účast v roce 2004 mírně překonala tu z předešlých krajských voleb na území města České Budějovice.¹⁰⁶ V celém Jihočeském kraji byla volební účast 30,45 % a opět vyzněla ve prospěch voličů v Českých Budějovicích.¹⁰⁷ V porovnání s celorepublikovou účastí na tom byli lépe voliči v Českých Budějovicích, jelikož v celé České republice přišlo k urnám 29,62 % voličů.¹⁰⁸

¹⁰⁵ ČALOUK, Dalibor. Jihočeský kraj. In: BALÍK, Stanislav - KYLOUŠEK, Jakub. *Krajské volby v České republice v roce 2004*. Brno: Masarykova univerzita, 2005, s. 46.

¹⁰⁶ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2004/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=2&xobec=544256>.

¹⁰⁷ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Výsledky hlasování v kraji. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2004/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=2>.

¹⁰⁸ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2004/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20041105>.

Tabulka č. 4: Výsledky krajských voleb v roce 2004 v Českých Budějovicích

Název politické strany	Platné hlasy		Počet získaných mandátů v zastupitelstvu kraje
	celkem	v %	
KDU-ČSL	1 833	6,79	6
Zelení a otevřená společnost	982	3,64	0
US-DEU	217	0,80	0
Republikáni Miroslava Sládka	60	0,22	0
NEZÁVISLÍ	292	1,08	0
ODS	14 070	52,18	27
Volba pro město	25	0,09	0
Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska)	26	0,09	0
PB	96	0,35	0
ČSSD	2 914	10,80	7
Evropští demokraté	499	1,85	0
SNK Sdružení nezávislých	1 528	5,66	3
Strana za životní jistoty	100	0,37	0
KSČM	4 320	16,02	12

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

Shrnující tabulka krajských voleb v Českých Budějovicích ukazuje, že se do krajského zastupitelstva probjovalo celkem 5 politických stran, které si rozdělily 55 křesel v zastupitelstvu Jihočeského kraje. Na prvním místě se v Českých Budějovicích umístila ODS, kterou volilo více než 50 % oprávněných voličů (přesně 52,18 %). Se ziskem 16,02 % hlasů se za ODS umístila KSČM. Třetí příčka v Českých Budějovicích patřila ČSSD, která získala 10,80 % hlasů. Další stranou, která se dostala do krajského zastupitelstva, byla Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová se ziskem 6,79 % platných hlasů. Procentuální hranici pro vstup do krajského zastupitelstva splnilo ještě SNK, které v Českých Budějovicích získalo 5,66 % hlasů.¹⁰⁹

Stejně jako v předchozím roce se do zastupitelstva kraje dostaly politické strany, které byly zastoupeny i na vládní úrovni. Ve sněmovních volbách vyhrála

¹⁰⁹ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2004/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=2&xobec=544256>.

ČSSD následována ODS, KSČM a Koalicí (US + KDU-ČSL).¹¹⁰ Celkem tři politické strany, které se ucházely o křesla v Jihočeském kraji a dostaly se do zastupitelstva kraje, kandidovaly na celostátní úrovni (ODS, ČSSD a KSČM) samostatně. Zde se opět potvrdilo, že voliči v Českých Budějovicích, potažmo v Jihočeském kraji, volili politické strany zastoupené na celostátní úrovni.¹¹¹

Na základě výsledků voleb byla vítězným stranám rozdělena křesla v krajském zastupitelstvu. Vítězná ODS získala 27 mandátů, za ní se umístili komunisté, kteří měli 12 mandátů v zastupitelstvu kraje. Vládnoucí parlamentní strany získaly 7 křesel (ČSSD) a 6 křesel (KDU-ČSL). Nejméně politických zástupců v zastupitelstvu kraje mělo SNK sdružení nezávislých (3 křesla).¹¹²

Vytváření koalice po krajských volbách v roce 2004 probíhalo v poklidném duchu, jelikož už od začátku existovala možnost, že koalici utvoří ODS a KDU-ČSL.¹¹³ Vše bylo potvrzeno na společném jednání v úterý 16. listopadu, kdy bylo dohodnuto, že bude vytvořena koalice ODS s KDU-ČSL. Volební lídr Jan Zahradník to vysvětlil tím, že obě strany se shodují ve většině programových bodů a nezaznamenal diametrální rozdíl mezi stranami, spíše šlo o shodu. Rozdělení postů v radě bylo následující: 7 křesel pro ODS, 3 posty pro KDU-ČSL a zbývající mandát byl nabídnut zástupci ze SNK.¹¹⁴ Vše bylo potvrzeno podpisem koaliční smlouvy 22. listopadu 2004 mezi ODS a KDU-ČSL, které společně disponovaly 33 mandáty z celkového počtu 55 členů v zastupitelstvu kraje. Jediná KSČM nebyla spokojená a již předem avizovala, že se pokusí na ustavující schůzi zastupitelstva získat post zástupce hejtmana a 2 křesla v radě kraje.¹¹⁵ První ustavující zasedání zastupitelstva kraje proběhlo 10. prosince a byl na něm opětovně zvolen hejtmanem Jan Zahradník. Radu kraje

¹¹⁰ JUST, Petr. Praxe demokratického vládnutí a vývoj vládních koalic v ČR. In: BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha, 2012, s. 409–411.

¹¹¹ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Počty přidělených mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2004/kz63?xjazyk=CZ&xdatum=20041105>.

¹¹² Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Přehled zisků mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2004/kz531?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=2>.

¹¹³ ŠÍMA, Radek. Vláda ODS a KDU-ČSL? *Českobudějovické listy*. 2004, 13 (262), s. 1.

¹¹⁴ ZAHRADNÍK, Jan. ODS půjde na jihu s lidovci. *Českobudějovické listy*. 2004, 13 (268), s. 1.

¹¹⁵ ŠÍMA, Radek. Na jihu pohládne akčnější koalice. *Českobudějovický listy*. 2004, 13 (272), s. 1 a 9.

tvořenou 11 členy si koaliční strany rozdělily následovně: ODS 7 křesel, KDU-ČSL 3 křesla. V radě také zasedl lídr kandidátky SNK, které ale nebylo součástí koalice a nepodepsalo koaliční dohodu.¹¹⁶

4.4 Období 2008–2012

Třetí volební období znamenalo pro Jihočeský kraj obměnu v čele kraje, o tom ale až později. Krajské volby se v roce 2008 konaly na podzim, přesněji 17. 10. – 18. 10. 2008. České Budějovice byly rozděleny do 90 volebních okrsků, ve kterých bylo celkem zapsáno něco málo přes 77 tisíc oprávněných voličů. V roce 2008 byla vyšší volební účast v Českých Budějovicích, než tomu bylo v předchozích volbách v roce 2000 a 2004. K volebním urnám v Českých Budějovicích přišlo 41,24 % voličů¹¹⁷, což bylo více než v celém Jihočeském kraji (40,78 %).¹¹⁸ Právě rok 2008 znamenal pro volební účast prozatímní rekord ve volební účasti, kdy byla překročena hranice 40 % zúčastněných voličů.

Tabulka č. 5: Výsledky krajských voleb v roce 2008 v Českých Budějovicích

Název politické strany	Platné hlasy		Počet získaných mandátů v zastupitelstvu kraje
	celkem	v %	
KSČM	4 282	13,55	10
SNK ED	1 769	5,59	0
KDU-ČSL	1 521	4,81	4
SZ	1 270	4,02	0
Moravané	17	0,05	0
Dohoda pro změnu	164	0,51	0
Doktoři	602	1,90	0
SPR-RSČ	52	0,16	0
SDŽ - Strana důstojného života	400	1,26	0
Volte Pravý Blok	180	0,56	0
ODS	11 621	36,78	19
ČSSD	9 500	30,07	22
Dělnická strana	213	0,67	0

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

¹¹⁶ ČALOUD, Dalibor. Jihočeský kraj. In: BALÍK, Stanislav - KYLOUŠEK, Jakub. *Krajské volby v České republice v roce 2004*. Brno, 2005, s. 55.

¹¹⁷ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17. 10. – 18. 10. 2008. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2008/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=2&xobec=544256>.

¹¹⁸ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17. 10. – 18. 10. 2008. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2008/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20081017>.

V roce 2008 se do jihočeského krajského zastupitelstva dostaly čtyři politické strany. U voličů v Českých Budějovicích vyhrála ODS, která získala 36,78 % hlasů. ODS ale v celkovém součtu hlasů v Jihočeském kraji obsadila 2. místo za ČSSD. Právě ČSSD se umístila v Českých Budějovicích na druhém místě s 30,07 % hlasů. Třetí místo v ČB patřilo KSČM, která obdržela 13,55 % hlasů. Zajímavé je, že na čtvrtém místě se ve všech 90 okrscích umístilo SNK, které však v rámci celého Jihočeského kraje nezískalo potřebných pět procent pro vstup do zastupitelstva kraje. Naopak se do krajského zastupitelstva ještě probjovala KDU-ČSL, která v Českých Budějovicích neprolomila 5 % hranici.¹¹⁹

Na parlamentní úrovni (na sněmovní úrovni) v té době byla u moci vláda ODS, KDU-ČSL a SZ, v opozici byla ČSSD a KSČM. Tato vláda byla ale nestabilní a docházelo zde ke vzniku třecích ploch uvnitř koalice a uvnitř sněmovny. Výsledek krajských voleb nebyl v Jihočeském kraji tedy nijak překvapivý, jelikož centrální vláda byla v krizi a vůle voličů byla vyjádřena v krajských volbách, které se konaly necelé dva roky od voleb do PS ČR. Důsledkem neshod byl vznik úřednické vlády v čele s premiérem Jana Fischerem. Do krajského zastupitelstva se ale probjovaly všechny politické strany zastoupeny v PS ČR bez Strany zelených.¹²⁰ Opět se v krajských volbách ukázalo, že u voličů mají úspěch zavedené politické strany.

Z výše uvedených informací a tabulky je evidentní, že v krajském zastupitelstvu měla nejvíce mandátů ČSSD (22). O tři mandáty méně měla ODS. Do krajského zastupitelstva se ještě dostala KSČM, která získala 10 mandátů. Poslední stranou byla KDU-ČSL, která získala pouze 4 mandáty.¹²¹

Z informací z novinových článků Českobudějovických listů je zřejmé, že nárůst ČSSD ve volbách z pohledu jejich předchozích výsledků nebyl překvapivý,

¹¹⁹ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17. 10. – 18. 10. 2008. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2008/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=2&xobec=544256>.

¹²⁰ JUST, Petr. Praxe demokratického vládnutí a vývoj vládních koalic v ČR. In: BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha, 2012, s. 417–423.

¹²¹ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17. 10. – 18. 10. 2008. Přehled získů mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2008/kz211?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=2>.

počet získaných mandátů však i pro samotnou ČSSD jistě příjemným překvapením byl. Pozice dosavadního hejtmána Jana Zahradníka se zdála stabilní a přes jisté informace o netransparentním přidělování dotací z Regionálního operačního programu NUTS II Jihozápad, kde se zmiňoval vliv „Hluboké“¹²² do hodnocení projektů, se nepředpokládalo, že ČSSD dokáže celostátními tématy (zdravotnické poplatky) vyhrát volby.

Povolební vyjednávání z pohledu ČSSD nebylo jednoduché a ČSSD musela řešit i jisté rozpory uvnitř zastupitelského klubu, když někteří zvolení zastupitelé odmítali podpořit koalici s KSČM. Jedním z důvodů složení koalice s ODS byla i jistá nezkušenost a nedostatek vlastních odborníků k obsazení pozic radních a také pozic v rámci struktury výborů či přímo v rámci krajského úřadu.

Po volbách šla ODS do vyjednávání s jasným cílem, že nechce, aby v radě kraje zasedla KSČM, z toho důvodu zahájila jednání s ČSSD o možné koalici.¹²³ Po prvním kole vyjednávání zjišťovala ČSSD, nakolik je její volební program shodný s programy ostatních stran. ČSSD si dala za cíl, že koaliční strany budou muset respektovat její programové priority, zejména v oblasti zdravotnictví.¹²⁴ Sporným bodem vyjednávání mezi ODS a ČSSD se stala právě oblast zdravotnictví a případná účast či neúčast KDU-ČSL v radě kraje. Koaliční dohoda byla podepsána 19. listopadu 2008 mezi ODS a ČSSD s tím, že bude ODS plnit program ČSSD, který si stanovila před začátkem voleb, a že koalice bude bez KDU-ČSL. V radě kraje zasedne 7 zástupců za ČSSD a 4 z ODS.¹²⁵ Po Janu Zahradníkovi, který stál v čele kraje poslední dvě volební období, přebral funkci hejtmána Jiří Zimola. Ten byl zvolen 24. listopadu 2008 na ustavující schůzi zastupitelstva kraje, když ho podpořilo 37 z 53 přítomných zastupitelů.¹²⁶

¹²² Dle tehdejšího předsedy ODS Mirka Topolánka je v čele jihočeské ODS „kmostr z Hluboké“ Pavel Dlouhý. Ten prý řídil město i kraj právě z Hluboké nad Vltavou, kde byl místostarostou. Osobě Pavla Dlouhého se věnoval i článek týdeníku Respekt, který mapoval jeho vliv v kraji a napojení na další představitele města a kraje. Článek je dostupný na internetové stránce: <https://www.respekt.cz/tydenik/2010/38/kmostr-z-panstvi-hluboka> (pozn. aut.).

¹²³ DVOŘÁK, Luboš. Na post hejtmána útočí na jihu ČSSD. *Českobudějovický deník*. 2008, 17 (247), s. 1–3.

¹²⁴ SVÍTILOVÁ, Hana. Plánům politiků chybí pravidla. *Českobudějovický deník*. 2008, 17 (257), s. 2.

¹²⁵ EDWIN, Otta. Koalice dnes podepíše smlouvu. *Českobudějovický deník*. 2008, 17 (271), s. 1.

¹²⁶ HAVLÍK, Vlastimil. Koaliční vládnutí a krajské volby v roce 2008. In: EIBL, Otto a kol. *Krajské volby 2008*. Brno, 2009, s. 135.

Mnozí voliči ČSSD (zejména mimo ČB) měli silný odpor k nově ustavené koalici na krajské úrovni a vnímali ji jako zradu na voličích. Dokonce i někteří členové ČSSD byli připraveni stranu opustit, neboť se nemohli smířit se spoluprací se stranou, která pro ně byla symbolem vlády tzv. kmotrů. Situaci uvnitř strany se nakonec podařilo uklidnit až díky aktivitě Jiřího Zimoly, který dokázal svým spolustraníkům na venkově situaci vysvětlit a zamezil tak odchodu nespokojenců ze strany. ČSSD v tomto volebním období ještě neměla příliš velký počet zkušených komunálních politiků z vlastních řad. Pro práci ve výborech a komisích proto oslovila i některé nestraníky a osobnosti z komunální politiky (starostové z řad sdružení nezávislých kandidátů).

4.5 Období 2012 – 2014

Do charakterizovaného období diplomové práce ještě spadají krajské volby v roce 2012, které se konaly v termínu od 12. října do 13. října 2012. Do krajského zastupitelstva kandidovalo celkem 18 politických stran a hnutí. Počet okrsků v Českých Budějovicích se od minulých let nezměnil, zůstal na 90. Počet zapsaných voličů v Českých Budějovicích byl přes 74 tisíc. Volební účast oproti předchozím krajským volbám v Českých Budějovicích klesla na 39,63 %.¹²⁷, avšak v porovnání s krajskými a celorepublikovými čísly je volební účast v krajských volbách v roce 2012 stále nejvyšší na území města České Budějovice. V celém Jihočeském kraji byla účast 38,59 % a v rámci celé republiky činila volební účast v krajských volbách 36,89 %.¹²⁸

Vysoká volební účast byla zapříčiněna některými specifickými faktory, zejména však aktivitou ČSSD, která dokázala v předvolební kampani přilákat voliče tématem nutnosti změny ve vedení kraje, využít též nespokojenosti části voličů s aktuální vládní politikou a zejména v kampani otevřít otázky zrušení poplatků ve zdravotnictví či navýšení počtu míst v mateřských školách.

¹²⁷ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=2&xobec=544256>.

¹²⁸ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.

Tabulka č. 6: Výsledky krajských voleb v roce 2012 v Českých Budějovicích

Název politické strany	Platné hlasy		Počet získaných mandátů v zastupitelstvu kraje
	celkem	v %	
Volte Pravý Blok	229	0,80	0
SPOZ	612	2,14	0
Moravané	19	0,06	0
SBB pro Jihočeský kraj	421	1,47	0
NÁR. SOC.	53	0,18	0
Věci veřejné	210	0,73	0
TOP 09 a Starostové pro Jihočeský kraj	1 971	6,89	3
KSČM	4 603	16,10	13
SZ	696	2,43	0
DSSS	426	1,49	0
JIH 12	4 748	16,61	9
ČSSD	7 056	24,68	18
Jihočeská koalice SNK ED a SsČR	635	2,22	0
RSČMS	17	0,05	0
ODS	4 221	14,76	8
Strana svobodných občanů	682	2,38	0
KDU-ČSL	1 514	5,29	4
Česká pirátská strana	471	1,64	0

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

Tabulka č. 6 zobrazuje všech 18 kandidujících politických stran a hnutí. V Českých Budějovicích překročilo 5% hranici platných hlasů celkem 6 politických stran. Českobudějovičtí voliči na první místo vybrali ČSSD, která měla 24,68 % hlasů. Za ní v Českých Budějovicích následovali Jihočeši 2012 s 16,61 % hlasů, ti se ale v celém Jihočeském kraji umístili na 3. místě za ČSSD a KSČM. Třetí místo tedy náleželo KSČM, která se dopracovala k 16,10 % hlasů. Za zmíněnými dále skončila ODS, která v Českých Budějovicích nasbírala 14,76 % hlasů. Poslední dvě politické strany, které získaly potřebných pět procent, si opět v Českých Budějovicích prohodily pořadí oproti celému Jihočeskému kraji, jelikož páté místo patřilo TOP 09 a Starostům pro JHČ (6,89 % hlasů) a poslední postupující stranou v ČB byla KDU-ČSL s 5,29 % hlasů.¹²⁹

¹²⁹ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. Výsledky hlasování za územní celky. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z:

Po sněmovních volbách v roce 2010 byla u moci koalice složená z ODS, TOP 09 a Věcí veřejných, vítěznou stranou ve volbách se však stala ČSSD. Do zastupitelstva kraje se tedy dostaly politické strany a hnutí, které byly zastoupeny na celostátní úrovni (TOP 09, KSČM, ČSSD, ODS). KDU-ČSL se při sněmovních volbách do Poslanecké sněmovny nedostala. Naopak na centrální úrovni uspěly ještě Věci veřejné, které v Jihočeském kraji nepřekročily 5% hranici.¹³⁰ Nováčkem, který se probojoval do krajského zastupitelstva, byli Jihočeši 2012. Ti, jak z jejich názvu vyplývá, kandidovali pouze v Jihočeském kraji a při svém debutu obsadili celkově 3. místo.¹³¹

Nové uskupení Jihočeši 2012 se profilovalo jako sdružení úspěšných a zkušených komunálních politiků. Na kandidátní listině se objevili starostové z okresních i venkovských měst, kteří se aktivně účastnili i práce v rámci Svazu města a obcí Jihočeského kraje či ve Spolku pro obnovu venkova. Uskupení do voleb jako lídr vedl Luboš Průša, který byl v minulosti starostou města Písek a ředitelem krajského úřadu Jihočeského kraje.¹³²

V zastupitelstvu kraje měla nejvíce křesel ČSSD, za ní KSČM (13 mandátů). Nově vzniklé politické hnutí Jihočeši 2012 získalo 9 křesel, ODS měla pouze 8 mandátů. Do zastupitelstva se ještě dostala KDU-ČSL (4 křesla), poslední byla koalice složená z TOP 09 a Starostů s 3 mandáty.¹³³

Již na začátku povolebních vyjednávání Jiří Zimola oslovil druhou neúspěšnější stranu voleb (KSČM), jelikož chtěl respektovat výsledek voleb, protože voliči odevzdali levici na jihu Čech nadpoloviční většinu. Neznamenal to ale, že by ČSSD jednála pouze s KSČM. Na spolupráci a na vytvoření společné koalice pro vyjednávání se dohodli Jihočeši 2012, TOP 09 a KDU-ČSL, tzv.

<https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=2&xobec=544256>.

¹³⁰ JUST, Petr. Praxe demokratického vládnutí a vývoj vládních koalic v ČR. In: BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha, 2012, s. 424–425.

¹³¹ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. Počty přidělených mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz63?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.

¹³² Krajské volby. *Jihočeši 2012* [online]. 2018 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z: <http://www.jihoces2012.cz/volby/krajske-volby-2012/kandidatni-listina>.

¹³³ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. Přehled zisků mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz211?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=2>.

trojkoalice.¹³⁴ Jednání o nové koalici trvalo necelý měsíc. ČSSD odmítala jednat s trojkoalicí jako celkem, chtěla se setkat se zástupci jednotlivých stran samostatně. Od začátku bylo ale jasné, že ČSSD nepůjde do koalice s TOP 09, která je součástí trojkoalice. Jednání s ODS sociální demokraté odmítli, což bylo dáno i osobními vztahy mezi hlavními lidry (Zimola a Kuba za ODS).¹³⁵ Na základě jednání vznikly dvě možné podoby koalice v Jihočeském kraji, první z nich počítala s ČSSD, Jihočechy 2012 a KDU-ČSL (rozdělení mandátů v radě kraje 7:3:1), druhá varianta se skládala pouze ze dvou politických stran, a to z ČSSD a KSČM (poměr v radě 8:3). Po třech týdnech vyjednávání podepsala ve čtvrtek 8. listopadu koaliční dohodu ČSSD s komunisty, přičemž rozdělení křesel zůstalo zachováno.¹³⁶ Na ustavující schůzi krajského zastupitelstva (9. listopadu 2012) byl zvolen hejtmanem Jihočeského kraje opětovně Jiří Zimola z ČSSD.¹³⁷

4.6 Interpretace výsledků

Na začátku kapitoly bylo naznačeno, že v závěru dojde k interpretaci a hlavně k zodpovězení výzkumných otázek. Vzhledem k tomu, že se krajské volby řadí do voleb druhého řádu¹³⁸, jsou dle knihy Česká demokracie po roce 1989 méně důležité než ty sněmovní. Na druhou stranu v České republice to nemusí platit zcela, jelikož právě zastupitelstva vyšších územních samosprávných celků mají pravomoc předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně ČR. Jak je uvedeno v knize od Stanislava Balíka, voliči na tyto volby nahlíží spíše jako na referenda o vládě. Jelikož se krajské volby konají většinou v polovině funkčního období Poslanecké sněmovny, může zde být zaznamenána tendence poklesu voličské podpory stran, které vládou na celostátní úrovni.

První otázka měla za úkol zjistit, zda voliči v Českých Budějovicích upřednostňují malé a nové politické strany před těmi zavedenými. V prvním

¹³⁴ SÝBEK, Jaroslav – PANCER, Václav. Jih jako červený pomeranč. *Českobudějovický deník*. 2012, 21 (241), s. 1.

¹³⁵ TRÖSTER, Martin. S ODS už ČSSD jednat asi nebude. *Českobudějovický deník*. 2012, 21 (248), s. 1.

¹³⁶ TRÖSTER, Martin. Spolupráci stvrdí strany smlouvou. *Českobudějovický deník*. 2012, 21 (262), s. 1.

¹³⁷ Zápis z ustavujícího (1.) zasedání Zastupitelstva Jihočeského kraje. *Jihočeský kraj* [online]. České Budějovice: Jihočeský kraj, 2012 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z: http://www.kraj-jihocesky.cz/iusneseni_files/Zastupitelstvo/2012-11-09/Zapis/ZAPIS_I.pdf.

¹³⁸ V případě České republiky jde o všechny druhy voleb kromě těch parlamentních (pozn. aut.).

volebním období v Českých Budějovicích volební klauzuli pro vstup do zastupitelstva kraje překročilo 5 politických stran a hnutí, všechny strany kandidovaly v rámci celé republiky, kromě různých sdružení nezávislých kandidátů. Na kandidátní listině SNK bylo v roce 2000 v Jihočeském kraji velké zastoupení reprezentantů veřejné správy, kdy zde bylo 41 starostů a jeden zástupce starosty z celkového počtu 60 kandidátů, což se v dalším volbách již neopakovalo.¹³⁹ Rok 2004 byl z hlediska postupujících stran obdobný, jelikož se do zastupitelstva kraje dostaly strany, které kandidovaly ve všech krajích.¹⁴⁰ Ani rok 2008 nepřinesl žádné překvapení, jelikož voliči v tomto roce opět upřednostňovali zavedené politické strany. I zde by asi stálo za to zopakovat, že tyto volby byly ovlivněny tématem zrušení zdravotnických poplatků a uvést, že toto bylo téma ČSSD ve všech krajích – říkali, že v krajských nemocnicích poplatky zruší. Výjimkou je pouze rok 2012, kdy se do krajského zastupitelstva dostala politická strana, která už dle názvu kandidovala pouze v Jihočeském kraji. Tou politickou stranou byli Jihočeši 2012, kteří získali při své premiéře 9 mandátů v zastupitelstvu kraje. Hnutí Jihočeši 2012 převzalo roli sběrače protestních hlasů proti koalici ČSSD-ODS. Na kandidátní listině bylo mnoho úspěšných komunálních politiků (starostové, místostarostové, muži i ženy), kteří se vymezovali pro stávající koalici. Jejich ambicí však bylo ještě výrazněji zasáhnout do povolebního vyjednávání. Do zastupitelstva kraje se ještě dostala koalice stran TOP 09 a Starostové pro Jihočeský kraj, která získala 3 mandáty. Politická strana TOP 09 kandidovala vůbec poprvé v Jihočeském kraji, stejně tak Starostové. S ohledem na předchozí výčet je zřejmé, že voliči v Českých Budějovicích při krajských volbách neupřednostňují nové a malé strany.

Krajský systém voleb v České republice byl již nastíněn v kapitole, která se věnovala volbám a koalicím. Volebním systémem, který se využívá při krajských volbách, je listinný poměrný volební systém s vázanými kandidátními listinami. Každý kraj představuje jeden volební obvod a počet mandátů pro jednotlivá zastupitelstva kraje je odvozen od celkového počtu obyvatel v kraji. Již od zavedení krajů je pro vstup do zastupitelstva potřeba překročit 5% uzavírací

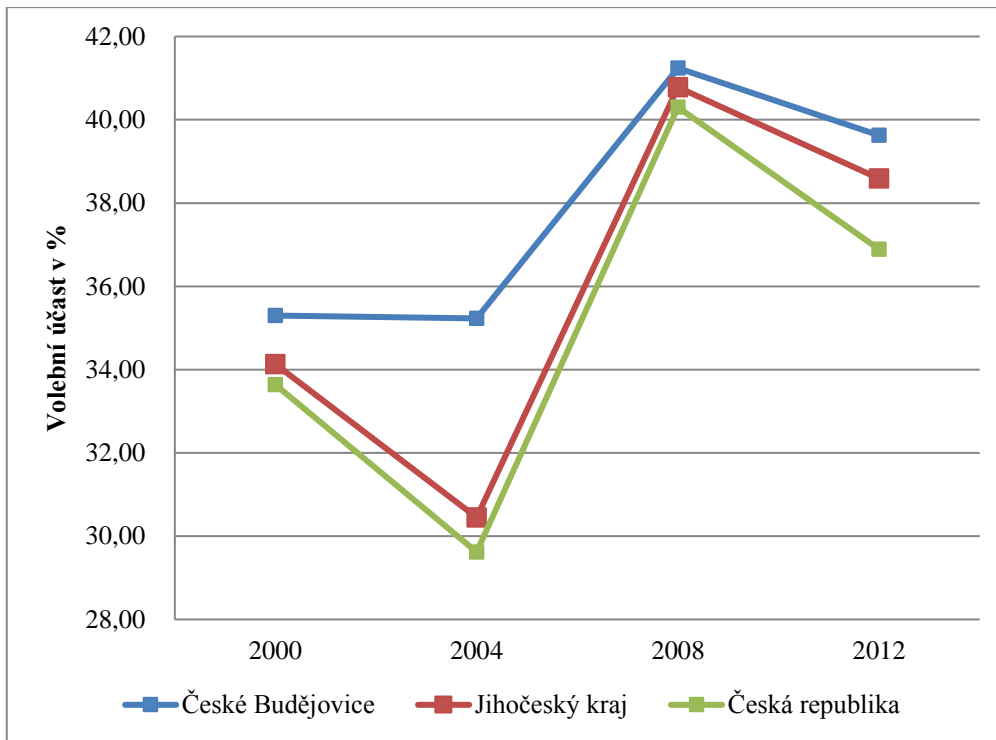
¹³⁹ ČALOUŠ, Dalibor. Jihočeský kraj. In: BALÍK, Stanislav - KYLOUŠEK, Jakub. *Krajské volby v České republice v roce 2004*. Brno, 2005, s. 49.

¹⁴⁰ KDU-ČSL kandidovala v některých krajích samostatně, v jiných součástí koalice (pozn. aut.).

volební klauzuli, kdy kandidující strana musí získat min 5 % všech odevzdaných hlasů. Tato klauzule samozřejmě vyřadí politické strany s menším počtem obdržených hlasů, tím pádem malé a lokální strany nemají takovou šanci dostat se do zastupitelstva. Jedinou šancí, jak se dostat do zastupitelstva kraje, je pro malé strany utvoření koalice s další politickou stranou či hnutím. Kandidující koaliční uskupení musí ale také získat min. 5 % ze všech odevzdaných hlasů. Je tedy zřejmé, že krajský volební systém není příliš nakloněn malým politickým stranám, jelikož i ty musí získat určitý počet hlasů pro vstup do zastupitelstva. U malých a nových politických stran záleží tedy na volební kampani, která jim může pomoci se dostat do povědomí voličů.

Prostřednictvím voleb voliči vybírají své zástupce do zastupitelských orgánů. Volební účast občanů při volbách je základním indikátorem politické participace občanů. Voliči mají možnost se podílet na utváření orgánů kraje právě díky svobodným volbám, které se konají pravidelně každé čtyři roky. Na základě předchozí analýzy krajských voleb v Českých Budějovicích vznikl graf, který zachycuje vývoj volební účasti v Českých Budějovicích v porovnání s krajskou a celostátní volební účastí. Pro lepší znázornění volební účasti začíná osa s volební účastí na 28 %.

Graf č. 1: Volební účast při krajských volbách mezi lety 2000 - 2012

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování autorky.

Z grafu je patrné, že účast českobudějovických voličů při krajských volbách vždy převyšovala krajský a celostátní průměr, a to v každém roce. V prvních krajských volbách přišlo k volebním urnám v Českých Budějovicích o více než 2 % voličů, než byl celostátní průměr. V porovnání s krajskou volební účastí vyzněla volební účast opět ve prospěch voličů v Českých Budějovicích, zde ale nebyl takový rozdíl. Nejmarkantnější odlišnost ve volební účasti nastala v roce 2004. V Českých Budějovicích volební účast stagnovala a nelišila se téměř vůbec od předchozích voleb. Z křivky grafu lze vyčíst, že nejvýraznější rozdíl ve volební účasti byl ve vztahu k celostátní účasti. V tomto případě převyšovala volební účast v Českých Budějovicích tu celostátní o více než 5,5 %. Stejné tendence můžeme vypočítat z porovnání s krajskou volební účastí, která byla o necelých 5 % nižší. Naopak rok 2008 lze označit dle volební účasti jako rekordní, jelikož se volební účast na všech třech úrovních přehoupla přes 40 % a překonala dosavadní čísla. Zde musíme opět připomenout, že důvodem jsou již zmiňované poplatky a protestní hlasy proti celorepublikové vládě. To vše nahrálo ČSSD a kraje se zbarvily do oranžova. Rozdíly mezi jednotlivými úrovněmi nebyly výrazné,

pohybovaly se maximálně v řádu jednoho procentního bodu. Opět ale byla volební účast nejvyšší v Českých Budějovicích. Rok 2012 opět potvrdil, že z porovnávaných úrovní volební účasti jsou na tom nejlépe voliči v Českých Budějovicích.

5. Komunální volby v Českých Budějovicích mezi lety 1990–2014

Na kapitulu, která se věnovala výsledkům krajských voleb v Českých Budějovicích, naváže kapitola, která se zabývá komunálními volbami v Českých Budějovicích mezi lety 1990–2014. Kapitola bude obsahovat celkem sedm volebních období. Stejně jako v předchozí kapitole budeme hledat odpovědi na tři spojené otázky, které byly definovány již v úvodu diplomové práce.

Úvod kapitoly bude zaměřen na deskripci města Českých Budějovic, jeho zasazení do Jihočeského kraje a charakteristice obyvatelstva. Následující části budou mít za cíl podrobně analyzovat komunální volby v Českých Budějovicích ve všech volebních obdobích (1990, 1994, 1998, 2002, 2006, 2010, 2014). Součástí každé podkapitoly bude tabulka s volebními výsledky v daném roce, počty obdržených mandátů jednotlivých stran a složení krajských rad a koalic na českobudějovické radnici. Závěr kapitoly shrne zjištěné informace a odpoví na výzkumné otázky.

Stejně jako v předchozí kapitole budou využita data z volebního portálu www.volby.cz. Zde se nachází ucelené výsledky voleb zmíněného období. Dalším zdrojem jsou Českobudějovické listy, později Českobudějovický deník.

5.1 Charakteristika města České Budějovice

Město České Budějovice je od roku 2000 sídlem Budějovického kraje, který byl později přejmenován na kraj Jihočeský. Město ležící na soutoku dvou řek (Vltava, Malše) má rovinatý charakter, přičemž nadmořská výška na nejznámějším místě (náměstí Přemysla Otakara II.) v Českých Budějovicích je 387 m. Katastrální území města se dělí do 7 městských částí a do 7 urbanistických obvodů.

Město bylo založeno již v roce 1265 na pokyn Přemysla Otakara II., po kterém je pojmenováno nejznámější čtvercové náměstí v republice. Na konci roku 2016 žilo v Českých Budějovicích 93,5 tis. obyvatel, což z něj dělá nejlidnatější město Jihočeského kraje, ve kterém žije 15 % obyvatel celého kraje. V celorepublikovém srovnání patří Českým Budějovicím 8. místo z pohledu

obyvatelstva, kdy jsou před nimi Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Liberec, Olomouc a Ústí nad Labem.

Díky dobré poloze Jihočeského kraje a města na hranici s Rakouskem a Německem je zde možnost rozvoje podnikatelských aktivit a cestovního ruchu. Proto se staly České Budějovice hospodářským centrem celých jižních Čech. Ve městě má sídlo řada podniků, zejména z oblasti strojírenského a potravinářského průmyslu nebo z oblasti stavebnictví.

Město České Budějovice se také stalo významným centrem a sídlem úřadů státní správy, střediskem kultury, zdravotnictví a dalších jiných služeb. Zejména je významným centrem vzdělávání, kdy ve městě sídlí celkem 3 vysoké školy a řada středních a základních škol. V Českých Budějovicích rozvíjí svou činnost také Akademie věd České republiky, která se zde zaměřuje na výzkum v oblasti biologie.

Každoročně do města zavítá téměř 150 tis. návštěvníků, z nichž více než 60 % tvoří cizinci. Ti si za své turistické cíle vybírají zejména čtvercové náměstí s měšťanskými domy a podloubím, původně renesanční radnici, Černou věž, Samsonovu kašnu a mnohé další památky.¹⁴¹

5.2 Období 1990–1994

Na začátku celé analýzy voleb v roce 1990 je namístě vysvětlit a charakterizovat společenské a politické změny, které se udály po roce 1989 a které zapříčinily obnovení obecní samosprávy v roce 1990. Vlivem událostí v roce 1989 byly zrušeny místní národní výbory ke dni prvních obecních voleb (24. listopadu 1990). Znovuustanovení obecní samosprávy po roce 1989 stálo ve stínu politických změn na národní úrovni. Avšak již na jaře 1990 byla vidět snaha politických stran a hnutí zahrnout do svých volebních cílů teritoriální decentralizaci republiky, vyzdvihnout důležitost silných demokratických municipalit a jako hlavní cíl si stanovily podporu vzniku místní samosprávy.¹⁴²

¹⁴¹ Charakteristika města. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018, [cit. 7. března 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11256/69495420/cb170101.pdf/ec1cebda-8aa2-4374-97e2-9ce8c3dc6f46?version=1.1>.

¹⁴² ČMEJREK, Jaroslav. Obecní samospráva. In: ČMEJREK, Jaroslav - BUBENÍČEK, Václav - ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha, 2010, s. 37–38.

Komunální volby se konaly v roce 1990 necelých pět měsíců po parlamentních volbách. Parlamentní volby v roce 1990 lze dle knihy od Lukáše Valeše spíše charakterizovat jako plebiscit o polistopadových změnách, symbolizovaly přechod ze systému do roku 1989 na nový demokratický systém. Výsledkem byly svobodné volby, při kterých mohli voliči zvolit svobodné a demokratické politické strany. Jak zmiňuje Lukáš Valeš, nejednalo se o klasické volby, jak je známe dnes. Kandidující politické strany měly celkem podobné programy, které se zaměřovaly na přechod a obnovu demokratického politického systému, hlavním cílem voleb bylo porazit KSČ. Pro komunální volby bylo typické, že docházelo ke střetům mezi novými politickými stranami, resp. mezi Občanským fórem a ostatními politickými stranami.¹⁴³

Z následující tabulky lze vyčíst, že zastupitelstvo města mělo v té době 60 křesel. K volbám přišlo necelých 70 % obyvatel (přesněji 68,47 %), což lze snadno vysvětlit velkou touhou občanů po změně v té době. Celkem v Českých Budějovicích kandidovalo 16 politických stran, které se ucházely o místo v zastupitelstvu města. Nejvíce hlasů v Českých Budějovicích získalo Občanské fórum, které mělo celkem 16 mandátů v zastupitelstvu města. Na druhém místě se umístila Komunistická strana Československa s 11 získanými mandáty. Do zastupitelstva města se dále probjovaly na dalších místech Sdružení pro republiku (6 mandátů), Československá strana lidová (5 mandátů), Strana zelených (5 mandátů), Křesťansko-demokratická strana (3 mandáty), Klub angažovaných nestraníků (3 mandáty), Volební sdružení československých podnikatelů v ČR (3 mandáty). Zbývající strany získaly po dvou či jednom mandátu: Československá strana socialistická (2 mandáty), Československá sociální demokracie (2 mandáty), Panevropská unie Čech a Moravy (2 mandáty), Liberálně demokratická strana (1 mandát) a Nezávislí kandidáti (1 mandát).¹⁴⁴

¹⁴³ VALEŠ, Lukáš. *Zrod demokratických politických systémů okresů Klatovy, Domažlice a Tachov a jejich vývoj v 90. letech 20. století*. Plzeň, 2007, s. 98–99.

¹⁴⁴ Volby do zastupitelstev obcí 24. 11. 1990. Výsledky hlasování. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 7. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kv1990/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=1&xnumnuts=3301&xobec=544256>

Tabulka č. 7: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 1990

Politická strana	Platné hlasy v %	Počet mandátů
ČSL	12,00	5
ČSS	3,90	2
KSČ	17,90	11
OF	26,50	16
Československá sociální demokracie	7,70	2
Československé demokratické fórum	0,30	0
Křesťansko-demokratická strana	2,80	3
LDS	0,70	1
Romská občanská iniciativa v Československu	0,60	0
SPR-RSČ	8,70	6
SZ	5,30	5
KAN	3,40	3
Panevropská unie Čech a Moravy	1,20	2
Republikánská unie-Svobodný blok	0,50	0
Volební sdružení československých podnikatelů v ČR	5,10	3
Nezávislí kandidáti	2,60	1

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

Vzhledem k tomu, že se to do zastupitelstva města dostalo velké množství politických stran a hnutí, bylo vyjednávání o složení rady města složitější. Na první společném jednání u kulatého stolu bylo ujednáno, že rada bude mít 13 členů.¹⁴⁵ Strany měly o složení rady různé představy. První z nich předpokládala silné zastoupení OF za podpory jedné či dvou politických stran. Druhá vycházela z politicky pestré radnice, v radě města by byly zastoupeny politické strany bez dané mocenské převahy.¹⁴⁶ Na ustavujícím zastupitelstvu 6. prosince 1990 byl zvolen primátorem Jaromír Talíř z ČSL. V radě města měly zastoupení všechny politické strany bez OF a KSČ, tzn. že byla realizována druhá varianta a zmíněné strany se dostaly do opozice.¹⁴⁷

V tabulce si lze všimnout, že pro získání mandátu v zastupitelstvu města nebylo potřeba překročit 5% uzavírací volební klauzuli. V obecních volbách v roce 1990 rozhodoval počet získaných hlasů voličů o umístění vybraných

¹⁴⁵ Pět hodin u stolu. *Jihočeská pravda*. 1990, 46 (284), s. 1.

¹⁴⁶ KUPKA, Antonín – MICHAL, Jiří – PETR, Petr. Českobudějovická radnice bez vedoucí síly. *Jihočeská pravda*. 1990, 46 (291), s. 1.

¹⁴⁷ Rada města bez OF. Primátorova premiéra. *Jihočeská pravda*. 1990, 46 (288), s. 1.

kandidátů z kandidátních listin. Z tohoto důvodu se dostalo do městského zastupitelstva celkem 13 politických stran.¹⁴⁸

Volební účast byla v Českých Budějovicích v tomto roce 68,47 %. V porovnání s celorepublikovou či krajskou volební účastí celkem zaostávala. V celém kraji byla volební účast 79,38 %, což opět značí zájem voličů o volby druhého řádu. V rámci celé republiky byla volební účast 73,24 %.¹⁴⁹

Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 1990 nejsou oproti ostatním rokům na internetovém portále o volbách, který spravuje Český statistický úřad (www.volby.cz), dobře zaznamenané, z toho důvodu se souhrnná tabulka výsledků může lišit od ostatních, které jsou u krajských voleb či od následujících tabulek komunálních voleb.

5.3 Období 1994–1998

Volby se v tomto období konaly v termínu 18. 11. – 19. 11. 1994. Jednalo se o první komunální volby v historii samostatné České republiky. Se vznikem republiky ale opět chyběla v prostředí komunálních voleb volební klauzule, která by procentuálně omezila vstup politickým stranám do městského zastupitelstva. Neexistence klauzule trvala až do roku 2002, kdy byla zákonem zavedena 5% uzavírací volební klauzule. Rok 1994 znamenal pro komunální volby a jejich volební systém značnou změnu, jelikož přišla volební reforma, která mimo jiné např. změnila a poupravila přidělování mandátů jednotlivým stranám či nastavení velikosti volebních obvodů.¹⁵⁰

Město České Budějovice bylo v roce 1994 rozděleno do 90 okrsků, ve kterých voliči volili celkem 45 zástupců do zastupitelstva města. V komunálních volbách kandidovalo celkem 15 politických stran a hnutí, případně koalic politických stran. Z níže uvedené tabulky je patrné, že v Českých Budějovicích kandidovaly i koalice či sdružení některých politických stran, např. Koalice KDU-

¹⁴⁸ CHARVÁT, Jakub. Volby a volební systémy v České republice. In: BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha, 2012, s. 223–230.

¹⁴⁹ Volby do zastupitelstev obcí 24. 11. 1990. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 7. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv1990/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=7&xnumnuts=0>.

¹⁵⁰ CHARVÁT, Jakub. Volby a volební systémy v České republice. In: BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha, 2012, s. 223–230.

ČSL, KDS, KAN či Sdružení SDL, NK. Ke komunálním volbám v Českých Budějovicích přišlo celkem 53,32 % oprávněných voličů. V porovnání s volební účastí v kraji Jihočeském byla volební účast v ČB nižší, jelikož v celém Jihočeském kraji byla účast 67,14 %. V rámci celé republiky byla volební účast při prvních komunálních volbách 62,26 %.¹⁵¹

Tabulka č. 8: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 1994

Politická strana	Platné hlasy		Počet mandátů
	celkem	v %	
Liberální strana národně sociální	19 007	1,13	1
DEU	57 769	3,41	2
ODS	617 716	36,47	16
ODA	129 064	7,62	3
Sdružení nezávislých kandidátů města ČB	34 008	2,01	1
Českomoravská strana středu	143	0,01	0
KSČM	231 183	13,65	6
Sdružení SDL, NK	25 116	1,48	1
Sdružení SZ, LDS, NK	38 391	2,27	1
ČSSD	184 533	10,89	5
Svobodní demokraté (OH)	10 398	0,61	0
Koalice KDU-ČSL, KDS, KAN	143 915	8,50	4
Důchodci za životní jistoty	86 918	5,13	2
Koalice SPR-RSČ, SDČR	68 057	4,02	2
Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků	47 489	2,80	1

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

Do zastupitelstva města se dostaly všechny kandidující politické strany, vyjma dvou politických stran, které nezískaly ani jeden mandát (Českomoravská strana středu, Svobodní demokraté). Nejvíce mandátů v 45členném zastupitelstvu získala ODS (16)¹⁵², za ní byla KSČM (6) a třetí byla ČSSD (5 mandátů). Z utvořených koalic měla nejvíce hlasů a mandátů Koalice KDU-ČSL, KDS, KAN (4 mandáty). Občanská demokratická aliance se dopracovala ke 3 mandátům. Ostatní politické strany a koalice politických stran obdržely malý

¹⁵¹ Volby do zastupitelstev obcí 18. 11. – 19. 11. 1994. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 7. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv1994/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=7&xnumnuts=0>.

¹⁵² ODS byla do rejstříku politických stran a hnutí zaregistrována v březnu 1991, strana vznikla vydělením se z Občanského fóra (pozn. aut.).

počet hlasů a z řad jejích členů se do zastupitelstva dostal jeden či dva kandidáti.¹⁵³

Na parlamentní úrovni od roku 1992 byla u moci vláda v čele s Václavem Klausem, která se skládala ze čtyř politických stran - ODS, KDU-ČSL, ODA, KDS. Zmíněné politické strany se dostaly i do městského zastupitelstva Českých Budějovic. V Českých Budějovicích KDU-ČSL a KDS kandidovaly společně v rámci jedné koalice ještě s Klubem angažovaných nestraníků. ODS celé volby v Českých Budějovicích vyhrála.¹⁵⁴

Z výsledků voleb bylo jisté a zřejmé, že vítězná ODS bude chtít vyjednávat s ostatními politickými stranami a koalicemi o rozdělení křesel v radě města. Výsledkem koaličního vyjednávání byl vznik jedenáctičlenné rady města. Primátorem se stal Miroslav Beneš z ODS, který byl společně s dalšími čtyřmi kolegy z ODS součástí rady města. Dvě křesla v radě města obsadili zástupci koalice KDU-ČSL, KDS, KAN. Zbýlá tři místa v radě města byla rozdělena mezi tři různé politické strany, a to mezi ČSSD, Důchodce za životní jistoty a Stranu podnikatelů, živnostníků a rolníků. Ustavující schůze zastupitelstva města se konala 2. prosince 1994.¹⁵⁵

5.4 Období 1998–2002

V následujícím období se komunální volby konaly hned dvakrát. První z nich se uskutečnily v řádném termínu v roce 1998 (13. 11. – 14. 11. 1998). Mimořádné volby se poté konaly v červnu 1999 (19. 6.).

K řádným volbám v roce 1998 přišlo ve všech 90 okrscích 35,90 % voličů, což je nejmenší volební účast od roku 1990, a to zhruba o 20 %. Počet kandidujících politických stran byl podobný jako v předchozích letech, kdy v roce 1998 kandidovalo 14 politických stran a hnutí. Do městského zastupitelstva se dostalo 9 politických stran, kterým bylo rozděleno na základě tehdejšího

¹⁵³ Volby do zastupitelstev obcí 18. 11. – 19. 11. 1994. Výsledky hlasování. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 7. března 2018]. Dostupné z <https://www.volby.cz/pls/kv1994/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3301&xobec=544256>.

¹⁵⁴ JUST, Petr. Praxe demokratického vládnutí a vývoj vládních koalic v ČR. In: : BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha, 2012, s. 390–393.

¹⁵⁵ DVORÁK, Luboš. Primátor, dva náměstci a dva radní z ODS. *Českobudějovické listy*. 1994, 3 (284), s. 9.

volebního systému 45 křesel. Na prvním místě se ziskem 17 mandátů se umístila ODS. Druhá ČSSD měla o polovinu méně hlasů a získala tak 8 mandátů v zastupitelstvu. Do zastupitelstva města se ještě dostala KSČM (6 mandátů), KDU-ČSL (5 křesel), Unie Svobody (4 mandáty), Volba pro město (2 křesla). Občanská demokratická aliance, Sdružení nezávislých kandidátů pro města České Budějovice a Strana zelených měly v městském zastupitelstvu po volbách v roce 1998 každý po jednom zástupci.¹⁵⁶

Tabulka č. 9: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 1998

Politická strana	Platné hlasy v %	Počet mandátů
ČSSD	17,89	8
ČSNS	0,86	0
Důchodci za životní jistoty	0,44	0
Koalice SPR-RSČ a SDČR	0,24	0
KSČM	13,35	6
KDU-ČSL	10,36	5
ODA	2,16	1
ODS	38,24	17
Sdružení nezávislých kandidátů města České Budějovice	2,03	1
Sdružení Strana demokratického socialismu a nezávislí kandidáti	0,78	0
SZ	1,34	1
Unie svobody	8,55	4
Vlastenecká republikánská strana	0,36	0
Volba pro město	3,34	2

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

Vítězná ODS se 16 mandáty v zastupitelstvu měla největší šanci utvořit s dalšími vítěznými stranami koalici, která by si posléze přerozdělila mandáty v radě města. Vyjednávání o koalici po komunálních volbách by se dalo charakterizovat jako velmi bouřlivé. ODS se zprvu snažila vyjednávat se všemi politickými stranami, které se dostaly do zastupitelstva města, a chtěla vytvořit pravicovou koalici. ODS přišla se třemi různými návrhy možných složení městské

¹⁵⁶ Výsledky voleb do zastupitelstva města. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 7. března 2018]. Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/11256/69495420/cb171101.pdf/d160d638-d66b-4073-9f7f-d66da7230982?version=1>.

rady, první varianta byla z ODS, KDU-ČSL a malých stran, další varianta počítala s koalicí ODS, KDU-ČSL a Unie svobody, třetí varianta nebyla pro ODS výhodná, ale počítala zde s KSČM a ČSSD.¹⁵⁷ O dva dny později vydaly politické strany společné prohlášení, které vešlo do dějin českobudějovické radnice jako tzv. adventní dohoda. Součástí adventní dohody byly tyto politické strany: KDU-ČSL, Unie svobody, ČSSD a Strana zelených.¹⁵⁸ Výsledkem dohody bylo rozdělení českobudějovické politické scény na dva tábory. První z nich se skládal z ODS, Volby pro město, ODA a Sdružení nezávislých kandidátů, který disponoval celkem 21 hlasy v zastupitelstvu města. Na druhé straně působily politické strany tzv. adventní dohody s 18 hlasy v zastupitelstvu. KSČM vyčkávala a nebyla součástí žádného uskupení, jejím cílem bylo získat jedno křeslo v radě města.¹⁵⁹ Celá situace byla vyřešena na ustavujícím zasedání městského zastupitelstva 30. listopadu 1998, kdy byl do čela města Českých Budějovic zvolen Miroslav Tetter za KDU-ČSL. Rada se dále skládala z jednoho člena KDU-ČSL, 3 členů Unie svobody, čtyř členů ČSSD a 2 členů KSČM. Právě KSČM disponovala rozhodujícími hlasy pro většinu v zastupitelstvu a na stranu „adventistů“ se připojila až dva dny před ustavující schůzí zastupitelstva.¹⁶⁰ V důsledku povolebních vyjednávání a složení rady města se zastupitelé za ODS se vzdali svých mandátů a zapříčinili tak předčasné volby, které se konaly v červnu 1999. Mohly se konat z toho důvodu, že zastupitelé za ODS tvořili min. 1/3 zastupitelstva.¹⁶¹

¹⁵⁷ SOUKUP, Petr. Všechny návrhy ODS na složení rady města počítají s vlastním primátorem. *Českobudějovické listy*. 1998, 7 (273), s. 15.

¹⁵⁸ SOUKUP, Petr. Unionisté se po setkání s ODS ještě více semkli s jinými stranami. *Českobudějovické listy*. 1998, 7 (274), s. 13.

¹⁵⁹ SOUKUP, Petr. Většina v městské radě prý ještě neznamená stabilitu. *Českobudějovické listy*. 1998, 7 (275), s. 1.

¹⁶⁰ KERLESOVÁ, Ivana – CÁBOVÁ, Klára. Nově zvolený primátor Tetter stojí v čele rady města, kde drží levice většinu. *Českobudějovické listy*. 1998, 7 (281), s. 11.

¹⁶¹ SOKOL, Petr - MRKLAS, Ladislav. Ustavování krajských rad z pohledu teorie koalicí a praxe. In: MRKLAS, Ladislav (ed.). *Krajské volby 2000. Fakta, názory a komentáře*. Praha, 2001, s. 132.

Tabulka č. 10: Výsledky mimořádných komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 1999

Politická strana	Platné hlasy		Počet mandátů
	celkem	v %	
ČSSD	126 362	11,84	5
ODA	15 704	1,47	1
KAN	1 920	0,46	0
Sdružení nezávislých kandidátů města České Budějovice	14 163	1,33	1
US-DEU	88 067	8,25	4
Českobudějovická nezávislá nová volba	30 392	2,85	1
SZ	12 802	1,20	1
Strana za životní jistoty	7 771	0,73	0
KSČM	197 484	18,50	8
Volba pro město	30 580	2,86	1
ODS	363 070	34,01	16
Pravá alternativa	3 489	0,33	0
KDU-ČSL	167 280	15,67	7
ČSNS	5 591	0,52	0

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

Ve volbách v roce 1999 kandidovalo opět 14 politických stran a hnutí. Volební účast byla ale nižší než při řádných volbách v roce 1998, a to 31,62 %. Výsledkem mimořádných voleb byl vstup 10 politických stran a hnutí do městského zastupitelstva, tzn. že v zastupitelstvu města bylo po těchto volbách o jednu politickou stranu víc oproti volbám v roce 1998. Vítězem se opět stala ODS s 16 mandáty v zastupitelstvu, druhá tentokrát skončila KSČM (8 mandátů), za ní v těsném závěsu KDU-ČSL (7 křesel), následovala je Unie Svobody se čtyřmi mandáty a ČSSD měla 5 mandátů. Ostatní politické strany, které se dostaly do zastupitelstva města, získaly po jednom mandátu (ODA, Sdružení nezávislých kandidátů města ČB, Českobudějovická nezávislá nová volba, Strana zelených a Volba pro město).¹⁶²

¹⁶² Volby do zastupitelstev obcí 1998–2000. Výsledky hlasování. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 8. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv1998/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256>.

Mimořádné volby nepřinesly žádný překvapivý výsledek, přičemž složení rady a koalice na českobudějovické radnici bylo stejné jako po volbách v roce 1998. ODS se opět snažila s některými stranami navázat spolupráci o možné koalici (KDU-ČSL a US a poté i s ČSSD).¹⁶³ Na českobudějovické politické scéně opět vznikly dva tábory, prvním byl „umíme se domluvit“, který se skládal z ODS, ODA, VPM a SNK. Na druhé straně stála dohoda tří politických stran (ČSDD, KDU-ČSL a US) s názvem „3 pro třetí tisíciletí“.¹⁶⁴ Koalici opět utvořily následující politické strany: KDU-ČSL, US a ČSSD.¹⁶⁵ Na ustavující schůzi zastupitelstva (28. 6.) města byl zvolen primátorem opět Miroslav Tetter, dále byla stanovena 11členná rada města, ve které si rozdělily křesla koaliční strany spolu s KSČM.¹⁶⁶

5.5 Období 2002–2006

Komunální volby v roce 2002 znamenaly pro českou obecní samosprávu zlom, jelikož došlo ke komunální volební reformě, „*jejímž cílem bylo posílení zastupitelských zisků větších volebních stran, a tím současně snížení míry roztržštění stranického spektra v obecních zastupitelstvech.*“¹⁶⁷ Tato reforma zavedla i mechanismus uzavírací klauzule, která se již začala používat při komunálních volbách v roce 2002. Také se změnila pravidla pro nastavení velikosti volebních obvodů v komunálních volbách.¹⁶⁸

V roce 2002 přišlo k volbám 35,08 % oprávněných voličů ve všech 90 volebních okrscích na území města. V komparaci s volební účastí v Jihočeském kraji je volební účast v Českých Budějovicích nižší, jelikož v celém Jihočeském

¹⁶³ ŽÁRA, Pavel. Politická jednání už začala. *Českobudějovické listy*. 1999, 8 (143), s. 13.

¹⁶⁴ SOUKUP, Petr. ODS nevzdává jednání o účasti na českobudějovické radnici. *Českobudějovické listy*. 1999, 8 (147), s. 2.

¹⁶⁵ SOKOL, Petr - MRKLAS, Ladislav. Ustavování krajských rad z pohledu teorie koalicí a praxe. In: MRKLAS, Ladislav (ed.). *Krajské volby 2000. Fakta, názory a komentáře*. Praha, 2001, s. 132.

¹⁶⁶ Soubor usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva města České Budějovice. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice ze dne 28. 6. 1999* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 9. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/199901_-_usn-uzm-28061999.pdf.

¹⁶⁷ CHARVÁT, JAKUB. Volby a volební systémy v České republice. In: BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha, 2012, s. 227.

¹⁶⁸ CHARVÁT, JAKUB. Volby a volební systémy v České republice. In: BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha, 2012, s. 223–230.

kraji přišlo k urnám 49,97 % voličů. I v porovnání s účastí v rámci celé republiky je volební účast v Českých Budějovicích při komunálních volbách nižší o 10 % (45,51 %).¹⁶⁹

Tabulka č. 11: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 2002

Politická strana	Platné hlasy		Počet mandátů
	celkem	v %	
KDU-ČSL	139 551	12,03	6
ČSSD	173 378	14,95	7
KSČM	178 594	15,39	7
ODS	404 945	34,91	18
PB	196	0,02	0
US-DEU	59 006	5,09	2
SNK ED	129 105	11,13	5
Strana občanského porozumění	1 877	0,16	0
Koalice ČSNS, Strana pro otevřenou společnost, Volba pro město	57 283	4,94	0
Sdružení Strana za životní jistoty, nezávislí kandidáti	16 144	1,39	0

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

Počet kandidujících stran v roce 2002 klesl na 10, v předchozích volbách kandidoval větší počet politických stran a různých koalic politických stran. Je to zřejmě důsledek volební reformy z roku 2001. Také do zastupitelstva města se dostal menší počet stran, než tomu bylo v minulých letech. Křesla v městském zastupitelstvu byla na základě výsledků komunálních voleb rozdělena mezi 6 politických stran. Tyto strany překročily 5% uzavírací klauzuli. Na prvním místě se umístila ODS s velkou převahou, získala totiž 18 křesel v 45členném zastupitelstvu. Jako druhá skončila KSČM se 7 mandáty, ze stejného počtu křesel se mohla radovat i ČSSD. Do zastupitelstva se ještě dostala KDU-ČSL (6

¹⁶⁹ Volby do zastupitelstev obcí 01. 11. – 02. 11. 2002. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 9. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2002/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=7&xnumnuts=0>.

mandátů), Sdružení nezávislých (5 mandátů). Poslední stranou byla Unie svobody-Demokratická unie se 2 mandáty.¹⁷⁰

Hlavním cílem vítězné ODS bylo vrátit se do vedení města a nezůstat opět v opozici, jak tomu bylo v předchozích letech. Již po volbách ODS prohlásila, že bude chtít spolupracovat se všemi politickými stranami, které dosáhly významného volebního výsledku, kromě KSČM. Ostatní politické strany šly do vyjednávání také s určitou vizí – ČSSD chtěla min. 2 křesla v radě a KDU-ČSL chtěla obhájit post primátora.¹⁷¹ Vítězná ODS měla dvě možnosti, buď prosazovat na post primátora svého zástupce, nebo upřednostnit většinu v radě města na úkor postu primátora. ODS zvolila nakonec druhou variantu a na koaliční dohodě se tedy domluvila s ČSSD a KDU-ČSL, které připadl post primátora. Koalice disponovala pohodlnou většinou, jelikož měla 31 mandátů z 55členného zastupitelstva.¹⁷² Zastupitelé města zvolili na ustavující schůzi 12. listopadu 2002 do čela města Miroslava Tettera. Počet členů rady města zůstal zachován (11 členů).¹⁷³

Komunální volby v roce 2002 měly stejného vítěze jako první krajské volby v Jihočeském kraji. Do městského zastupitelstva se v tomto roce dostaly převážně strany, které byly zastoupeny na krajské či parlamentní úrovni.

5.6 Období 2006–2010

Komunální volby v roce 2006 se uskutečnily v termínu od 20. října do 21. října 2006. Město České Budějovice bylo rozděleno do 90 okrsků. Volební účast byla podobná té v roce 2002, jelikož se pohybovala opět kolem 35 %. Volební

¹⁷⁰ Volby do zastupitelstev obcí 01. 11. – 02. 11. 2002. Výsledky hlasování. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 9. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2002/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256>.

¹⁷¹ LIPPL, František. Dosavadní koalice padla, ODS směřuje na radnici. *Českobudějovické listy*. 2002, 11 (256), s. 17.

¹⁷² LIPPL, František. ODS pod Černou věží vyhrála, ale primátora města pustila. *Českobudějovické listy*. 2002, 11 (257), s. 1.

¹⁷³ Soubor usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva města České Budějovice dne 12. 11. 2002. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 9. března 2018]. Dostupné z: http://www.cbudejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/ustavujici-usn-ust-zm-12112002.pdf.

účast v Českých Budějovicích při komunálních volbách téměř vždy zaostává za krajskou a celorepublikovou.¹⁷⁴

Tabulka č. 12: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 2006

Politická strana	Platné hlasy		Počet mandátů
	celkem	v %	
Nezávislí pro lidi, pro město	38 854	3,40	0
PB	548	0,05	0
SNK ED	62 367	5,45	2
KSČM	149 522	13,07	6
ODS	530 845	46,39	23
Zelení a otevřená společnost	85 745	7,49	3
ČSSD	181 222	15,84	7
KDU-ČSL	95 304	8,33	4

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

V komunálních volbách v roce 2002 byl počet kandidujících stran hodnocen jako nízký, tento počet překonaly volby v roce 2006, jelikož do městského zastupitelstva kandidovalo pouze osm politických stran. Do městského zastupitelstva se z nich dostalo 6. Komunální volby v roce 2006 lze charakterizovat jako „volby ODS“, jelikož vítězná ODS získala 23 mandátů v městském zastupitelstvu a voliči jí dali bezmála 47 % hlasů. Druhé místo obsadila ČSSD, kterou v porovnání s ODS volilo necelých 16 % voličů, tím pádem získala 7 mandátů. Na dalších místech se umístily následující strany: KSČM (6 křesel), KDU-ČSL (5 mandátů), Zelení a otevřená společnost (3 zastupitelé) a SNK Evropští demokraté (2 křesla).¹⁷⁵

Jelikož ODS získala v Českých Budějovicích velký počet mandátů, bylo jí předurčeno jednat s ostatními politickými stranami o případné koalici. V předchozích letech byla vždy ODS nejsilnější stranou, ale muže v čele radnice měli lidovci. Koalici sestavila vítězná ODS s KDU-ČSL a SNK Evropští

¹⁷⁴ Volby do zastupitelstev obcí 20. 10. – 21. 10. 2006. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2006/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=8&xnumnuts=0&xvyber=1>.

¹⁷⁵ Volby do zastupitelstev obcí 20. 10. – 21. 10. 2006. Výsledky voleb. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2006/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256&xstat=0&xvyber=0>.

demokraté, kteří disponovali 29 mandáty v zastupitelstvu. Z vedení města odešla ČSSD, KSČM a koalice Strany zelených a otevřené společnosti šly do opozice.¹⁷⁶ Na ustavujícím zasedání zastupitelstva města byl zvolen do čela města Juraj Thoma za ODS. Křesla v radě byla rozdělena následovně: 8 pro ODS, 2 pro KDU-ČSL a 1 pro SNK Evropské demokraty.¹⁷⁷

Konec volebního období lze charakterizovat jako bouřlivý. Vše nejspíše odstartovalo odvoláním tajemníka magistrátu města České Budějovice, ke kterému se uchýlil primátor města s předchozím souhlasem ředitele Krajského úřadu Jihočeského kraje. O odvolání tajemníka informoval primátor zastupitele na dubnovém zasedání zastupitelstva města. Jako důvody primátor uvedl několik pochybení ze strany Ing. Řeřábka, tehdejšího tajemníka. Jedním z důvodů pro odvolání tajemníka bylo např. neoprávněné vyplácení odměn členům výborů a komisí.¹⁷⁸

Na popud 23 zastupitelů bylo svoláno mimořádné zasedání českobudějovického zastupitelstva (17. června 2010), na kterém bylo přítomno 38 zastupitelů. Program jednání se skládal pouze z jednoho bodu, a to ze zprávy kontrolního výboru zastupitelstva města České Budějovice. Docházelo k diskusi ohledně odvolaného tajemníka. Druhý bod, odvolání primátora, byl zařazen během jednání na návrh zastupitelky Hajerové. Na základě hlasování byl primátor odvolán, kdy se hlasování účastnilo 35 zastupitelů. Pro odvolání primátora bylo 23 zastupitelů, 10 bylo proti a 2 hlasy byly neplatné.¹⁷⁹

Na dalším zasedání zastupitelstva byl zařazen do jednání bod o volbě nového primátora, který povede město do komunálních voleb na podzim 2010.

¹⁷⁶ EDWIN, Otta. ODS posílila i se ztrátou. *Českobudějovický deník*. 2006, 15 (256), s. 8.

¹⁷⁷ Zápis z ustavujícího (I.) zasedání Zastupitelstva města České Budějovice konaného dne 2. listopadu 2006 od 9:00 hodin v zasedací místnosti zastupitelstva města. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/200608-microsoft-word-ustavujici-izapis.pdf.

¹⁷⁸ Zápis. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/201003-i-zm-2942010.pdf.

¹⁷⁹ Zápis. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/201005-microsoft-word-i-zm-17-cerven-2010.pdf.

V čele bude necelé čtyři měsíce. Primátorem se stal Miroslav Tetter, který byl primátorem již v letech 1998 – 2006.¹⁸⁰

Vzhledem k tomu, že byla zmíněna kauza s odvolaným tajemníkem Řeřábekem, je tedy na místě vysvětlit, jak celá kauza dopadla. Okresní soud rozhodl, že Zdeněk Řeřábek byl z funkce neplatně odvolán. Město se následně proti rozhodnutí okresního soudu odvolalo, avšak krajský soud potvrdil rozhodnutí okresního soudu a Řeřábek se proto mohl vrátit do své funkce od 1. června 2011.¹⁸¹

5.7 Období 2010–2014

V komunálních volbách v roce 2010, které se uskutečnily 15. a 16. října, kandidovalo celkem 16 politických stran a hnutí. Volební účast v těchto volbách byla nejvyšší od roku 1994 (39,71 %). Tato tendence je patrná i v celém kraji a v rámci celé České republiky. Počet volených zastupitelů do městského zastupitelstva je 45. Území města České Budějovice bylo rozděleno do 90 volebních okrsků.¹⁸²

¹⁸⁰ Zápis. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/201006-i-zm-2462010.pdf.

¹⁸¹ Odvolaný tajemník Řeřábek je zpět na budějovické magistrátu. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1261707-odvolany-tajemnik-rerabek-je-zpet-na-budejovickem-magistratu>.

¹⁸² Volby do zastupitelstev obcí 15. 10. – 16. 10. 2010. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kv2010/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=8&xnumnuts=0&xvyber=1>.

Tabulka č. 13: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 2010

Politická strana	Platné hlasy		Počet mandátů
	celkem	v %	
SPOZ a SBB	28 073	2,21	0
SsČR	4 058	0,32	0
DSSS	1 446	0,11	0
Volba pro město	44 897	3,53	0
SNK ED	36 864	2,90	0
TOP 09	128 425	10,10	6
KSČM	144 751	11,39	6
HOPB	333 958	26,27	15
Otevřená společnost a zelení	46 006	3,62	0
SVOBODNÍ – PIRÁTI	15 493	1,22	0
KDU-ČSL	47 939	3,77	0
Volte Pravý Blok www.cibulka.net	481	0,04	0
VV	35 061	2,76	0
ČSSD	213 433	16,79	10
ODS	189 277	14,89	8
Český politický střed	957	0,08	0

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

Do zastupitelstva města se z 16 kandidujících stran dostalo pouze 5 stran, což je nejméně za celé období komunálních voleb v Českých Budějovicích. Na prvním místě se umístilo nově vzniklé hnutí Občané pro Budějovice, které získalo 15 křesel. ČSSD v Českých Budějovicích byla druhá s 10 mandáty. ODS, která předchozí volby vyhrála, skončila až třetí s 8 mandáty v městském zastupitelstvu. Po šesti křeslech obdržely politické strany KSČM a TOP 09.¹⁸³

Na prvním místě se umístilo politické hnutí Občané pro Budějovice (HOPB), které založil dřívější primátor Juraj Thoma. Po jeho rozchodu s mateřskou ODS (vyvolený dřívějším odvoláním z pozice primátora a rozpory s tajemníkem Řeřábkem) se HOPB jasně vymezovalo proti vlivu kmotrů.

¹⁸³ Volby do zastupitelstev obcí 15. 10. – 16. 10. 2010. Výsledky voleb. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kv2010/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256&xobecnaz=%E8esk%E9+bud%ECjovice&xstat=0&xvyber=0>.

Převzalo tak nejenom mnoho bývalých voličů ODS, ale též jiných pravicových i středových stran. Volby byly velkým neúspěchem pro ODS.¹⁸⁴

Vítězné hnutí Občané pro Budějovice ihned zahájilo jednání s TOP 09 a ČSSD o možné podobě koalice. Souběžně probíhala i jednání mezi ODS a ČSSD. Ihned po volbách vznikla dohoda mezi Občany pro Budějovice a TOP 09 o tom, že v jednání o možné koalici budou vystupovat společně.¹⁸⁵ Vyjednávání o možné podobě koalice trvalo více než měsíc, kdy největším sporem bylo rozdělení postů náměstků a křesel v radě ze strany ČSSD.¹⁸⁶ Koaliční dohoda byla podepsána mezi Občany pro Budějovice, TOP 09 a ČSSD. Strany si rozdělily křesla v radě v poměru 5:2:4.¹⁸⁷ Na ustavujícím zasedání zastupitelstva města byl zvolen primátorem po menší pauze opět Juraj Thoma. Městské zastupitelstvo též stanovilo, že rada města bude mít 11 členů.¹⁸⁸

5.8 Volby v roce 2014

Komunální volby v roce 2014 budou pouze charakterizovány z hlediska výsledků. Volby se konaly na podzim roku 2014. Volební účast byla zatím druhá nejnižší za zmiňované období (32,99 %). V porovnání s volební účastí v celém Jihočeském kraji vyznívá lépe volební účast pro Jihočeský kraj, kde ke komunálním volbám přišlo 48,22 % voličů.¹⁸⁹

O posty v zastupitelstvu kraje se ucházelo celkem 17 politických stran a hnutí a do zastupitelstva se jich dostalo celkem 7. Vítězství ve volbách neobhájilo hnutí Občané pro Budějovice, které bylo v roce 2014 na třetím místě s 8 mandáty. Před HOPB se dostalo na první místo ANO 2011, které kandidovalo v komunálních volbách v Českých Budějovicích vůbec poprvé a získalo 12

¹⁸⁴ Představení hnutí. *Hnutí občané pro Budějovice* [online]. České Budějovice: Hnutí občané pro Budějovice, 2018 [cit. 11. března 2018]. Dostupné z: <http://www.obcaneprobudejovice.cz/predstaveni-hnuti/>.

¹⁸⁵ VLASÁK, Richard. Lídři se v programu shodují. *Českobudějovický deník*. 2010, 19 (245), s. 1–2.

¹⁸⁶ VLASÁK, Richard. Primátora hledají již měsíc. *Českobudějovický deník*. 2010, 19 (261), s. 1.

¹⁸⁷ VLASÁK, Richard. Smlouva: Thoma bude primátorem. *Českobudějovický deník*. 2010, 19 (269), s. 1.

¹⁸⁸ Zápis. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 11. března 2018]. Dostupné z: http://www.cbudejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/2010001-microsoft-word-zm-23112010.pdf.

¹⁸⁹ Volby do zastupitelstev obcí 10. 10. – 11. 10. 2010. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kv2014/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=8&xnumnuts=0&xvyber=1>.

mandátů. Na druhém místě byla ČSSD s 9 křesly v městském zastupitelstvu. KSČM získala 6 mandátů. TOP 09 po prvních komunálních volbách v roce 2010 lehce ztratila a obdržela 4 křesla. Do zastupitelstva města se ještě probjovala KDU-ČSL a ODS, obě politické strany získaly 3 mandáty.¹⁹⁰

Tabulka č. 14: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 2014

Politická strana	Platné hlasy		Počet mandátů
	celkem	v %	
Úsvit pro Budějovice	26 952	2,58	0
KSČM	107 661	10,31	6
ČSSD	159 209	15,25	9
Toryové	25 803	2,47	0
Vize Národních socialistů	329	0,03	0
DOMA v Budějovicích	31 528	3,02	0
Strana svobodných občanů	35 009	3,35	0
Politické hnutí JIH 12 a SPORT	37 484	3,59	0
KDU-ČSL	57 731	5,53	3
TOP 09	68 936	6,60	4
SPOLEČNĚ PRO ČESKÉ BUDĚJOVICE	41 376	3,96	0
DSSS	521	0,05	0
HOPB	147 980	14,18	8
ŽENY 2014	22 580	2,16	0
ČESKÉ BUDĚJOVICE JISTOTA DOMOVA	8 600	0,82	0
ANO 2011	215 553	20,65	12
ODS	56 503	5,41	3

Zdroj: Volební server ČSÚ (www.volby.cz).

Ustavující zastupitelstvo se konalo 21. listopadu 2014 a byl na něm zvolen primátorem města kandidát Jiří Svoboda za hnutí ANO 2011. Počet členů rady

¹⁹⁰ Volby do zastupitelstev obcí 10. 10. – 11. 10. 2010. Výsledky voleb. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256&xstat=0&xvyber=0>.

města byl stanoven na 11. Koalici po volbách vytvořilo ANO 2011, Občané pro Budějovice, TOP 09 a KDU-ČSL.¹⁹¹

5.9 Interpretace výsledků

V Českých Budějovicích se konaly ve zmiňovaném období řádné volby celkem sedmkrát, plus se konaly ještě jedny mimořádné volby v roce 1999. Vzhledem k tomu, že komunální volební systém prošel od roku 1990 několika změnami, můžeme zaznamenat, že se dostalo do zastupitelstva města v 90. letech vždy velké množství politických stran. Počet stran, které se dostaly do zastupitelstva, se začal snižovat až s volbami v roce 2002.

Vzhledem k událostem v roce 1989 vznikaly nové politické strany, které se chtěly prosadit i na komunální úrovni v prvních komunálních volbách v roce 1990. Do zastupitelstva se dostalo celkem 13 politických stran. Z podrobné analýzy jednotlivých politických stran lze politické strany rozdělit na základní skupiny:

1. politické strany, které existovaly již před listopadem 1989 – Komunistická strana Československa (KSČ), Československá strana socialistická (ČSS) a Československá strana lidová (ČSL),
2. politické subjekty, které byly po listopadu 1989 znovu zavedeny – ČSSD,
3. politické subjekty, které vznikly z původních disidentských skupin – Klub angažovaných nestraníků (KAN), Československá demokratická iniciativa (ČSDI), Hnutí za občanskou svobodu (HOS),
4. nově vzniklé politické subjekty – OF (Občanské fórum), Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko (HSD-SMS), Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ) či Strana zelených (SZ).¹⁹²

¹⁹¹ Zápis. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 11. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/2014001-zapis-z-1-ustavujiciho-zm-.pdf.

¹⁹² CHARVÁT, Jakub. Vývoj hlavních politických stran a stranického systému v České republice. In: BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha, 2012, s. 233–235.

Z analýzy voleb vyplývá, že voliči v Českých Budějovicích upřednostnili v roce 1990 nové strany, které začaly vznikat v důsledku události z roku 1989. Je to dáno zejména tím, že voliči chtěli vyjádřit svoji nespokojenost s politikou, která byla uplatňována před rokem 1989, což bylo znát i na vysoké volební účasti, která se od té doby již neopakovala. V roce 1994 se do zastupitelstva města také dostaly politické strany, které vznikly po roce 1990, z nichž největší úspěch zaznamenala ODS¹⁹³, která získala 16 mandátů. Další nové politické strany získaly max. 3 mandáty, většinou spíše jeden (Demokratická unie, Sdružení nezávislých kandidátů města České Budějovice či Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků ČR). V dalších komunálních volbách se do zastupitelstva dostalo devět politických stran a hnutí, z nichž nováčkem na politické scéně byla politická strana Volba pro město, která byla zapsána do rejstříku politických stran a politických hnutí právě v roce 1998, další byla Unie Svobody. Strany ale obdržely nepatrný počet mandátů (2+4). Do zastupitelstva města se v mimořádných komunálních volbách prosadilo jediné nové politické hnutí, kterým byla Českobudějovická nezávislá nová volba a získala 1 mandát.¹⁹⁴ V roce 2002 proběhly první komunální volby, které měly stanovenou 5% hranici pro vstup do zastupitelstva města. V důsledku toho se snížil počet stran, které se do něj dostaly. Tuto hranici poprvé od svého vzniku v roce 2000 překonali SNK Evropští demokraté a získali 5 mandátů. Úspěchem v roce 2006 lze nazvat zvolení koalice Strany zelených a otevřené společnosti, která získala 3 mandáty. Nejzajímavějším rokem od zavedení procentní klauzule byl rok 2010, kdy 21 mandátů získaly nové politické strany a hnutí. První z nich je politické hnutí Občané pro Budějovice (HOPB), které bylo zaregistrováno v červenci 2010 a které získalo při své premiéře ve volbách 15 mandátů. Z HOPB vzešel i hlavní představitel města pro nadcházející volební období (Juraj Thoma). Další stranou, která zaznamenala úspěch, byla TOP 09 se šesti mandáty. A nakonec i rok 2014 přinesl jednoho nováčka do zastupitelstva, kterým bylo ANO 2011, jež při své premiérové kandidatuře získalo 12 mandátů a post primátora města. ANO 2011 se v krajském

¹⁹³ Strana byla zaregistrována do Rejstříku politických stran a politických hnutí v březnu 1991 (pozn. aut.).

¹⁹⁴ Strana byla zaregistrována do Rejstříku politických stran a politických hnutí v dubnu 1999 (pozn. aut.).

městě prosadilo díky svému zakladateli a lídrovi A. Babišovi. I na komunální úrovni získalo ANO 2011 množství mandátů díky celorepublikovým tématům založených na kritice systému a fungování tzv. tradičních stran. ANO 2011 také na svou kandidátku získalo podnikatele z regionu a další osobnosti (např. šachová velmistryně E. Richterová). Nezkušenost nováčků zvolených do zastupitelstva s sebou přinesla i spory uvnitř zastupitelského klubu a komplikovala povolební vyjednávání.

Vzhledem k výše uvedeným faktům lze konstatovat, že voliči v Českých Budějovicích upřednostňují zavedené politické strany před těmi novými a malými. I když od komunálních voleb v roce 2002 je zde vidět tendence volit nové politické strany, z nichž největší úspěch zaznamenalo Thomovo hnutí Občané pro Budějovice, které při své premiéře získalo post primátora.

Komunální volby nazýváme společně s volbami krajskými jako volby druhého řádu. Jak již bylo nastíněno výše, komunální volební systém prošel od vzniku samostatné České republiky několika změnami. V roce 1990 byl zrušen systém národních výborů a došlo k obnovení místní samosprávy na našem území. Pravděpodobně nejzásadnější změnou prošel komunální volební systém v roce 2001 a následná změna byla již implementována při komunálních volbách v roce 2002. Do té doby byla používána metoda volebního dělitele Sainte-Laguë, která umožňovala a zvyšovala šanci zvolení malým politickým stranám. Od komunálních voleb v roce 2002 se používá klasická metoda d'Hondtova dělitele. Od téhož roku byla také zavedena 5% uzavírací volební klauzule, která eliminovala strany, které získaly menší počet hlasů.¹⁹⁵

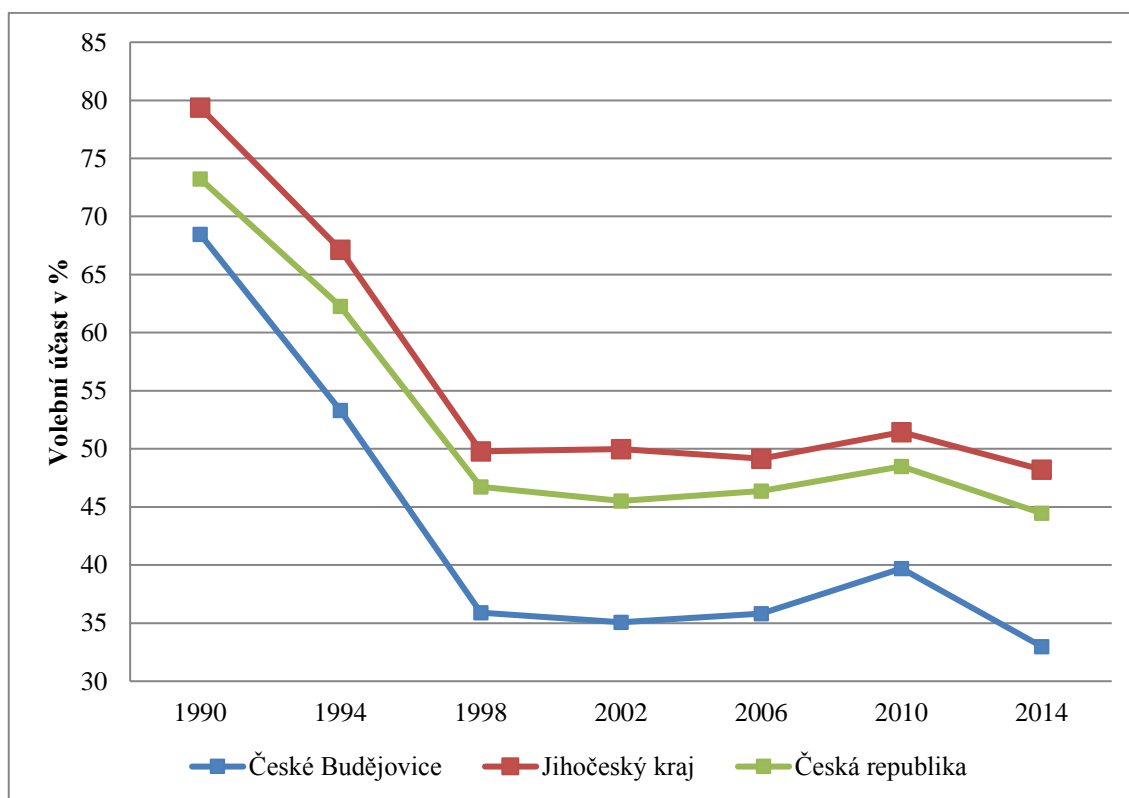
Komunální volební systém je v České republice jeden z nejsložitějších druhů voleb. Volič má hned tři možnosti, jak může při komunálních volbách hlasovat. První z možností je nejjednodušší, a to, že označí pouze jednu politickou stranu a na základě toho dojde k rozdělení hlasů mezi kandidáty jedné strany. Volič při komunálních volbách má také možnost rozdělit tolik hlasů napříč jednotlivými kandidátními listinami a je pouze omezen celkovým počtem mandátů, které jsou v dané obci rozdělovány. Obě zmíněné možnosti lze

¹⁹⁵ CHARVÁT, Jakub. Volby a volební systémy v České republice. In: BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha, 2012, s. 223–230.

v komunálním volebním systému v České republice kombinovat, kdy volič může vybrat určitý počet kandidátů a současně označit jednu kandidátní listinu.¹⁹⁶

Následující graf zachycuje volební účast při komunálních volbách v Českých Budějovicích v porovnání s krajskou a celorepublikovou komunální volební účastí. Hodnota vodorovné osy znázorňuje rok, ve kterém proběhly volby. Naopak svislá osa zobrazuje volební účast v %, která byla v jednotlivých letech. Pro lepší znázornění začíná svislá osa od hodnoty 30.

Graf č. 2: Volební účast při komunálních volbách mezi lety 1990–2014

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování autorkou

Na první pohled je z grafického znázornění patrné, že je dlouhodobě účast v Českých Budějovicích nižší oproti krajské a celostátní volební účasti. Z grafu můžeme vyčíst, že nejvyšší volební účast na všech úrovních byla v roce 1990, a nutno podotknout, že se od té doby již neopakovala. Můžeme to přičíst zejména

¹⁹⁶ ČMEJREK, Jaroslav. Obecní volby. In: ČMEJREK, Jaroslav - BUBENÍČEK, Václav - ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha, 2010, s. 59–64.

tomu, že po roce 1989 chtěli voliči změnu. V Českých Budějovicích vidíme klesající tendenci až do roku 2002. V celkovém porovnání volební účasti vyznívá volební účast pro České Budějovice nejhůře, jelikož v každém volebním roce byla účast při komunálních volbách v Českých Budějovicích nejnižší v porovnání s krajskou a celorepublikovou účastí. Od roku 1998 nepřekonalala dokonce volební účast v Českých Budějovicích hranici 40 %, nejbližší k tomu bylo v roce 2010 (39,71 %). Na druhé straně volební účast v Jihočeském kraji byla vždy nejvyšší v rámci porovnávaných, kdy se od roku 1998 pohybuje vždy kolem 50 % a nikdy nezaznamenala pokles pod 40 %. Nejnižší volební účast pro České Budějovice může být dána i tím, že České Budějovice jsou městem statutárním a žije v něm okolo 100 tis. obyvatel, tím pádem voliči neznají své kandidáty tak dobře, jako je tomu v malých městech a na vesnicích.

6. Demografický vývoj Českých Budějovic

V rámci diplomové práce pracujeme s volebními výsledky voličů města České Budějovice. Z toho důvodu je zcela namístě nastínit demografický vývoj celého města se zaměřením na obyvatele. Demografický vývoj bude charakterizován od počátku 20. století až dosud. Dále dojde k naznačení vývoje počtu obyvatel v celém kraji od roku 2000, kdy proběhly první krajské volby v samostatné historii České republiky.

Do další části budou zařazeny podstatné faktory, které mohou zásadně ovlivnit chování voliče a následný výběr politických stran při volbách. Mezi faktory lze zařadit celou řadu ukazatelů. Pro potřeby diplomové práce byly vybrány následující faktory – průměrná měsíční mzda, ukazatel nezaměstnanosti, vzdělanost voličů a religiozita. V této části budou porovnány hodnoty Jihočeského kraje a města České Budějovice, přičemž u některých ukazatelů budou uvedena data pouze za Jihočeský kraj.

Výchozím pramenem této kapitoly budou internetové stránky Českého statistického úřadu krajské správy v Českých Budějovicích a Veřejná databáze ČSÚ. Dalším stěžejním pramenem budou data ze sčítání lidu, domů a bytů. První sčítání bude z roku 2001 a druhé potom z roku 2011, které bylo dosud poslední, jelikož se koná vždy v periodě 10let. Zvolení sčítání lidu jako pramene není náhodné, jelikož zjišťuje námi zvolené faktory.

V Českých Budějovicích až do počátku první světové války byl početní nárůst místního obyvatelstva, který se shodoval s hospodářským rozvojem. Pokud se podíváme na složení obyvatelstva začátkem 20. století, zjistíme, že docházelo k nárůstu česky mluvících obyvatel na úkor německých. Po vzniku ČSR tvořilo německé obyvatelstvo v roce 1918 nejpočetnější národnostní menšinu ve městě, což bylo pro představu kolem 16 % z celkového počtu obyvatel města. Období po první světové válce bylo charakteristické tím, že došlo k vzestupu sňatečnosti doprovázené zvýšenou porodností (v roce 1921: 43 418 obyvatel). Vlivem hospodářské krize, druhé světové války, dokončení odsunu Němců po 2. světové válce a vlivem odchodu české veřejnosti do pohraničí byly České Budějovice v dlouhodobé krizi, kdy byl nejznatelnější úbytek městského obyvatelstva (v roce

1950: 41 182 obyvatel). Z Českých Budějovic bylo po válce vysídleno 6 000 Němců, což bylo asi hlavním faktorem zmíněného poklesu obyvatelstva ve městě. Zásadním rokem pro město byl rok 1953, kdy se zvýšil počet obyvatel na 61 313. Důvodem bylo připojení sousedních obcí, které byly dříve samostatné (Čtyři Dvory, Suché Vrbné, Rožnov, Mladé, Nové Vráto, Nové Hodějovice, Kněžské Dvory, Dobrá Voda, Nemanice a Pohůrka). Vzestup ve vývoji počtu obyvatel byl podpořen i hojnými organizačními změnami, hlavně příchodem nových pracovníků do města. Největší nárůst počtu obyvatelstva nastal v 60. letech 20. století, k čemuž napomohla výstavba nových průmyslových podniků, vznik krajské samosprávy v roce 1960 a vznik vysokého školství. Postupně byly k městu připojeny další menší okolní obce (Haklovy Dvory, České Vrbné, Třebotovice a Kaliště). Tento vzestupný trend nárůstu obyvatelstva přetrval až do poloviny 90. let 20. století. Změny, které nastaly po roce 1989, se samozřejmě projeví i na demografickém vývoji Českých Budějovic. Právě od pol. 90 let 20. století je patrné snížení obyvatelstva, jelikož se lidem otevřely nové možnosti seberealizace.¹⁹⁷ Ještě v roce 1995 žilo v Českých Budějovicích 99 708 obyvatel a nechybělo málo a byla by překonána hranice 100 tis. obyvatel. Přes tuto hranici se město ale nikdy nedostalo. Příčinou poklesu byla převaha zemřelých a vystěhovaných nad narozenými a přistěhovanými. Klesající tendence v počtu obyvatel pokračovaly i po roce 2000. Mírný nárůst nastal mezi lety 2005–2007 (v roce 2005: 94 653 obyvatel, v roce 2007: 95 071 obyvatel), ten dále pokračoval směrem dolů. V posledním roce charakterizovaného období byl počet obyvatel jihočeské metropole 93 285. Opět byl vyšší počet vystěhovaných nad přistěhovanými. Obyvatelé se stěhují do okolních obcí, které jsou pro ně zajímavější z hlediska výstavby nových domů a levnější bytové zástavby.¹⁹⁸

Na počátku 20. století byla struktura obyvatelstva různorodá. Vedle Čechů žili v Českých Budějovicích i Němci. Pokud porovnáme obě národnosti z hlediska

¹⁹⁷ Obyvatelstvo. *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. České Budějovice: Klub přátel Encyklopedie Českých Budějovic, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/obyvatelstvo>.

¹⁹⁸ Počet a věkové složení obyvatel. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afz=1&page=vystup-objekt&pvo=DEM02&z=T&f=TABULKA&katalog=30845&str=v75&c=v3~3__RP2000&u=v75__VUZEMI__43__544256.

počtu obyvatel, zjistíme, že v roce 1900 žilo v Českých Budějovicích 23 427 Čechů a 15 436 Němců, v roce 1910 27 309 Čechů a 16 903 Němců. Výše bylo uvedeno, že Němci tvořili 16 % obyvatelstva jihočeské metropole. Tento údaj byl získán ze sčítání lidu v roce 1921 a k německé národnosti se přiznalo 7 500 lidí z celkového počtu 43 000 obyvatel.¹⁹⁹ Dalšími menšinami v poválečném vývoji byly menšiny polské, maďarské a romské. Během 70. let 20. století k nim ještě přibyli imigranti z Vietnamu, jejichž cílem bylo zvýšit si svou kvalifikaci. Vlivem polistopadových změn zde však zůstali. Ruská a ukrajinská národnost se do města dostala jako levná pracovní síla a je zde patrný její nárůst. Při posledním sčítání lidu v roce 2011 nevedlo 22 % obyvatel žádnou národnost.²⁰⁰

Vývoj počtu obyvatel v Jihočeském kraji má od roku 2000 vzrůstající tendenci. Ke konci roku 2000 žilo v kraji 625 874 obyvatel, přičemž s výjimkou roku následujícího došlo vždy k mírnému navýšení počtu obyvatel. V roce 2014 se tento počet zastavil na čísle 637 300. Můžeme tedy konstatovat, že v Jihočeském kraji dochází každoročně k nárůstu počtu obyvatel, což se nedá říci o krajském městě.²⁰¹

Jestliže se zaměříme na průměrný věk, jeho hodnota meziročně stoupá. Nepochází k tomu jen v Jihočeském kraji a Českých Budějovicích, ale je to i celorepubliková záležitost. Průměrný věk se v Jihočeském kraji od nového tisíciletí každoročně zvedá, počáteční hodnota byla pro celý kraj 38,4 a v roce 2014 už byla tato hodnota o 3,5 roku vyšší (41,9). Rovněž v případě Českých Budějovic dochází k pozvolnému zvyšování průměrného věku z 35,5 roku v roce 1990 na 42,5 v roce 2014. V komparaci s Jihočeským krajem je průměrný věk vyšší právě v Českých Budějovicích.²⁰² V porovnání s celou republikou jsou na

¹⁹⁹ Češi a Němci. *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. České Budějovice: Klub přátel Encyklopedie Českých Budějovic, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/cesi-a-nemci>.

²⁰⁰ Obyvatelstvo. *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. České Budějovice: Klub přátel Encyklopedie Českých Budějovic, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/obyvatelstvo>.

²⁰¹ Počet a věkové složení obyvatel. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEM02&z=T&f=TABULKA&katalog=30845&c=v3~3__RP2005&&u=v67__VUZEMI__100__3034&str=v67.

²⁰² Počet a věkové složení obyvatel. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEM02&z=T&f=TABULKA&katalog=30845&c=v3~3__RP2005&&u=v67__VUZEMI__100__3034&str=v67.

tom oba celky lépe, neboť v roce 1991 byl průměrný věk v ČR 36,5, v roce 2000 38,8. Nicméně v roce 2014 došlo ke změně, protože průměrný věk v celé republice (41,7) byl nižší než v kraji a ve městě.²⁰³

Prvním ukazatelem, který může ovlivnit chování voličů, je výše zmíněná průměrná měsíční mzda. Z dostupných zdrojů je zřejmé, že průměrná měsíční mzda se v Jihočeském kraji každým rokem zvyšuje. Přesto v období od roku 2000 do roku 2014 nebyla nikdy vyšší, než byl celostátní průměr.²⁰⁴ V případě města České Budějovice vycházíme z předpokladu, že město je centrem celého regionu, tzn. že mzdy zde nejvíce rostou a ovlivňují ostatní hodnoty v celém kraji. Současně je jisté, že mzdy budou v Českých Budějovicích vyšší než ve zbytku kraje. Jestliže vycházíme z obecné teorie, že lidé s vyššími příjmy řadíme mezi pravicové voliče, jsou právě České Budějovice dobrým příkladem. V krajských volbách zvítězila levice pouze jednou a při komunálních volbách zvítězila nejčastěji ODS.

Pokud se podíváme na obyvatele Českých Budějovic a Jihočeského kraje z pohledu nezaměstnanosti, můžeme vyzorovat, že v porovnání s celostátní mírou nezaměstnanosti je na tom lépe Jihočeský kraj.²⁰⁵ V období let 2000-2014 byla vždy míra nezaměstnanosti v kraji nižší než v České republice. Opět je potvrzeno teoretické východisko, že zaměstnaní lidé se přiklání více k volbě stran, které jsou založeny na pravicových hodnotách. Právě nezaměstnaní lidé si často vybírají levicové strany, které jsou založeny na sociálních hodnotách. V roce 2008 měla ČSSD v Jihočeském kraji jako programovou prioritu oblast zdravotnictví

objekt&pvo=DEM02&z=T&f=TABULKA&katalog=30845&str=v75&c=v3~3__RP2000&u=v75__VUZEMI__43__544256.

²⁰³ Počet a věkové složení obyvatel. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEM02&z=T&f=TABULKA&katalog=30845&c=v3~3__RP2014&&str=v4.

²⁰⁴ Počet zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=855&katalog=30852&pvo=MZD01-F&pvo=MZD01-F&evo=v808_!_MZD01-Rdo2010-index_1&u=v720__VUZEMI__100__3018&c=v818~8__RP2010.

²⁰⁵ Obecná míra nezaměstnanosti v regionech soudržnosti a krajích. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&pvo=ZAM06&str=v95&c=v3~8__RP2004.

(např. zrušení poplatků), což se ukázalo jako důležité pro levicově smýšlející voliče (senioři, nezaměstnaní).

Dalším faktorem je dosažené vzdělání, jehož hodnoty jsou obsaženy ve sčítání lidu, domů a bytů. K porovnání jsou použita data ze sčítání z roku 2001 a 2011. Vzdělanost obyvatel Českých Budějovic má rostoucí tendenci, zejména se jedná o vysokoškolsky vzdělané obyvatele, jejichž podíl na celkovém počtu obyvatel města starších 15 let je vyšší. Počet lidí s vysokoškolským vzděláním byl při prvním citovaném sčítání 10 607²⁰⁶ a v roce 2011 vzrostlo toto číslo na 13 950 osob.²⁰⁷ Stejný průběh nastal i v Jihočeském kraji. Dále ze sčítání lidu vyplývá, že v roce 2001 mělo v krajském městě min. středoškolské vzdělání s maturitou 48 % dotazovaných ve věku 15 let a více.²⁰⁸ Při posledním sčítání se hodnota ještě navýšila a překročila hranici 50 % (53,44 %) ²⁰⁹, a dokonce byla vyšší než celostátní průměr. Stejný vývoj měla vzdělanost i v Jihočeském kraji²¹⁰ s tím rozdílem, že vyzněla opět ve prospěch Českých Budějovic.²¹¹ Je to dáno zejména tím, že město se stalo univerzitním centrem, ve kterém sídlí dvě veřejné vysoké školy a jedna soukromá. V případě Českých Budějovic bylo opět potvrzeno, že vzdělanější lidé jsou nakloněni pravicovým stranám. Např. při komunálních volbách v roce 2010 pravicová ODS propadla, její voliče získalo HOPB, jehož

²⁰⁶ Sčítání lidu, domů a bytů 2001. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2005 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/obce/544256_opendocument.

²⁰⁷ Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTOB112&z=T&f=TABULKA&katalog=30814&u=v157__VUZEMI__43__544256.

²⁰⁸ Sčítání lidu, domů a bytů 2001. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2005 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/obce/544256_opendocument.

²⁰⁹ Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTOB112&z=T&f=TABULKA&katalog=30814&u=v157__VUZEMI__43__544256.

²¹⁰ Sčítání lidu, domů a bytů 2001. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2005 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/tabx/cz0310>.

²¹¹ Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTKR112&z=T&f=TABULKA&katalog=30810&pvoch=100&pvoch=3034&v=v159__null__null__null.

někteří členové byli právě členy ODS v předchozích letech. Lépe tuto teorii vysvětluje Petr Daněk v knize *Krajské volby 2000: „Lidé s vyšším stupněm vzdělání si zpravidla více uvědomují širší souvislosti jevů a více zvažují svoje rozhodnutí. S růstem vzdělanosti je proto možné očekávat nižší frekvenci výskytu radikálních postojů, včetně podpory stran stojících na extrémních koncích politického spektra.“*²¹²

Náboženská víra také do jisté míry ovlivňuje chování voličů. Česká republika je všeobecně vnímána jako ateistický stát. V případě Českých Budějovic dle sčítání lidu z roku 2001 bylo 52 % obyvatel bez náboženského vyznání²¹³, počet obyvatel bez náboženské víry byl vyšší i po sčítání v roce 2011.²¹⁴ Údaje nejsou zcela přesné, jelikož odpovědi týkající se víry byly v rámci sčítání nepovinné. Dále je zajímavé, že v roce 2011 neuvedlo svoje náboženství přes 40 % respondentů.²¹⁵ V celém Jihočeském kraji se v roce 2001 hlásilo k náboženské víře 34,67 % obyvatel, přes 52 % obyvatel odpovědělo, že jsou bez vyznání, zbytek neodpověděl.²¹⁶ Z celkového počtu obyvatel při sčítání v roce 2011 téměř 50 % dotazovaných neodpovědělo na otázku ohledně náboženství a pouze 20 % uvedlo, že jsou věřící.²¹⁷ Výše uvedená fakta zrcadlí vývoj preferencí

²¹² DANĚK, Petr. Kraje a jejich sociální, ekonomická a demografická charakteristika: pohled očima politického geografa. In: MRKLAS, Ladislav (ed.). *Krajské volby 2000. Fakta, názory a komentáře*. Praha, 2001, s. 50.

²¹³ Sčítání lidu, domů a bytů 2001. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2005 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/obce/544256_opendocument.

²¹⁴ Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z:

https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTOB111&z=T&f=TABULKA&katalog=30814&u=v125__VUZEMI__43__544256.

²¹⁵ Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z:

https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTOB111&z=T&f=TABULKA&katalog=30814&u=v125__VUZEMI__43__544256.

²¹⁶ Sčítání lidu, domů a bytů 2001. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2005 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/tabx/cz0310>.

²¹⁷ Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z:

https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTKR111&z=T&f=TABULKA&katalog=30810&pvokc=100&pvoch=3034&v=v126__null__null__null.

pro KDU-ČSL, která nikdy nevyhrála komunální ani krajské volby. KDU-ČSL má zpravidla vyšší voličskou podporu na venkově než ve městech.

7. Srovnání krajské a komunální politiky v Českých Budějovicích

Poslední kapitola je stěžejní pro diplomovou práci. V této kapitole dojde k porovnání krajské a komunální politiky v Českých Budějovicích. Výchozím materiálem pro komparaci komunální a krajské politiky jsou předchozí dvě kapitoly, které determinovaly obě úrovně v Českých Budějovicích.

První rozdíl nacházíme v tom, že v uvedeném časovém období (1990 – 2014) se konaly častěji volby komunální než krajské, ačkoliv volební období jsou u obou úrovní čtyřleté. Ve zmíněném období se volby do obecních zastupitelstev konaly celkem osmkrát (7 řádných a 1 mimořádné), tudíž kapitola věnující se komunální politice a volbám byla rozsáhlejší. Naproti tomu krajské volby se odehrály čtyřikrát. Rozdíl v počtu uskutečněných voleb tkví v tom, že voliči mohli poprvé volit své zástupce do krajského zastupitelstva v roce 2000. Obecní samospráva byla obnovena již po roce 1989, což bylo jedním z hlavních cílů. Zákodárci hovořili i o vytvoření další samosprávné úrovně mezi státem a obcemi, kterou jsou od roku 2000 kraje.

Pokud budeme porovnávat obě úrovně z hlediska toho, zda upřednostňují malé a nové strany před zavedenými, je namístě od sebe odlišit krajský a komunální systém. Zejména z toho pohledu, jak oba systémy umožňují těmto malým a novým stranám poprvé kandidovat. Krajský systém se liší hlavně tím, že byl vytvořen na území samostatné České republiky po systému komunálním, z toho vyplývá, že je mladší. Někteří autoři hovoří o tom, že není tolik složitý jako ten komunální. Kandidovat a podávat kandidátní listiny v krajských volbách mohou registrované politické strany a politická hnutí a jejich koalice.²¹⁸ Všechny takové registrované subjekty jsou zapsané a veřejně přístupné v rejstříku stran a hnutí, který spadá pod Ministerstvo vnitra ČR.²¹⁹ K tomu, aby politická strana či hnutí mohlo vzniknout, je zapotřebí petice s 1000 podpisy občanů.²²⁰ V komunálních volbách se pod pojmem volební strana rozumí vedle registrovaných politických stran a hnutí a jejich koalic také nezávislí kandidáti,

²¹⁸ § 20 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

²¹⁹ § 9 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

²²⁰ § 6 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

sdužení nezávislých kandidátů či kombinace předešlých.²²¹ Pravidla pro registraci politických stran a hnutí jsou stejná jako u voleb krajských. Pro nezávislé kandidáty a jejich sdružení je potřeba podepsaná petice. V konkrétním případě města České Budějovice, které počtem obyvatel spadá do kategorie od 50 000 do 150 000 obyvatel, je zapotřebí pro kandidaturu nezávislých kandidátů 1 % podpisů z počtu obyvatel města. U sdružení nezávislých kandidátů je nezbytné, aby petice obsahovala min. 7 % podpisů z počtu obyvatel města.²²² Z výše uvedeného je jasné, že komunální systém a volby celkově umožňují více možností pro kandidaturu. Na druhou stranu v případě Českých Budějovic je lepší založit rovnou novou politickou stranu či hnutí, jelikož je také nutné získat 1000 podpisů jako u nezávislých kandidátů.

Druhým podstatným rozdílem mezi krajskou a komunální úrovní samosprávy je zvolený volební systém. Podrobněji je o volebních systémech psáno v kapitole Volby a koalice. Při krajských volbách je využíván listinný poměrný volební systém s vázanými kandidátními listinami, který je detailně vysvětlen v kapitole věnující se volbám a koalicím. Při volbě do obecních zastupitelstev je také uplatňován poměrný volební systém s tím rozdílem, že kandidátní listiny jsou v tomto případě zcela volné a voličům je umožněn mechanismus panašování (viz kapitola Volby a koalice).

Se zvoleným volebním systémem také úzce souvisí uzavírací klauzule, kterou musí překročit každá politická strana, pokud se chce dostat do krajského či obecního zastupitelstva. Se zavedením krajské samosprávy byla implementována do zákona o volbách do krajských zastupitelstev 5% uzavírací klauzule od samého začátku. V komunálních volbách je uplatňována též 5% klauzule, jejíž premiéra se odehrála v roce 2002. Do té doby tato klauzule neexistovala. Komunální systém v období 1990-2002 působil jako roztržitý, jelikož v zastupitelstvech měst a obcí bylo zastoupeno velké množství stran, např. v českobudějovickém zastupitelstvu bylo až 13 politických stran. V důsledku toho bylo vyjednávání o možných koalicích vždy složitější, jelikož na politické scéně bylo velké množství politických stran.

²²¹ § 20 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

²²² příloha zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

Pokud se podíváme souhrnně na výsledky krajských voleb v Českých Budějovicích z hlediska upřednostňování malých a nových politických stran, můžeme z dřívější analýzy vyvodit následující závěry a výsledky. V rozmezí let 2000–2012 se dostaly pouze 3 nové politické strany do krajského zastupitelstva, v roce 2000 to bylo Sdružení nezávislých kandidátů, které bylo zaregistrováno a zapsáno do rejstříku politických stran a hnutí v srpnu 2000, při své premiéře získalo sdružení nejmenší počet mandátů ze všech (6) a bylo mu nabídnuto 1 křeslo v radě kraje. Svůj úspěch zopakovala strana i v roce 2004, ale obdržela již pouze 3 mandáty a v Českých Budějovicích skončila na pátém místě. SNK v roce 2008 získala v Českých Budějovicích potřebných 5 %, bohužel v celém kraji tuto hranici nepřekonal a nezískala žádný mandát. Volební roky 2004 a 2008 jsou charakteristické tím, že v nich neuspěly nové politické strany, ať už v Českých Budějovicích, či na území celého kraje. Naopak v roce 2012 se do zastupitelstva kraje dostaly hned dvě politické strany, které kandidovaly poprvé. V Českých Budějovicích se na druhém místě umístilo politické hnutí Jihočeši 2012, zápis do rejstříku byl proveden v prosinci 2011, v Jihočeském kraji hnutí skončilo na třetím místě, získalo 9 mandátů a nebylo součástí koalice. Ani druhá nová kandidující strana nebyla součástí jihočeské koalice, získala 3 mandáty v zastupitelstvu. Onou stranou je koalice TOP 09 a Starostů pro Jihočeský kraj. V Českých Budějovicích překonala hranici 5 % a skončila na předposledním místě před KDU-ČSL, jejich pořadí se ale v rámci kraje obrátilo. V celém charakterizovaném období voliči v Českých Budějovicích zvolili pouze 3 nové politické strany a hnutí v krajských volbách.

Komunální volby v Českých Budějovicích, jak bylo řečeno, zahrnují více volebních období. Charakteristika celého období je obsažena v interpretaci výsledků v kapitole Komunální volby v Českých Budějovicích mezi lety 1990–2014. V rámci porovnání zvýhodnění nových a malých politických stran se v tomto odstavci zaměříme na období od roku 2001, kdy byla zavedena 5% volební klauzule pro vstup do obecních zastupitelstev. Do tohoto období řadíme komunálních volby z let 2002, 2006, 2010 a 2014. Stejně jako na krajské úrovni uspělo v roce 2002 v Českých Budějovicích Sdružení nezávislých kandidátů a získalo 5 mandátů, svou pozici obhájilo sdružení i v dalších komunálních volbách

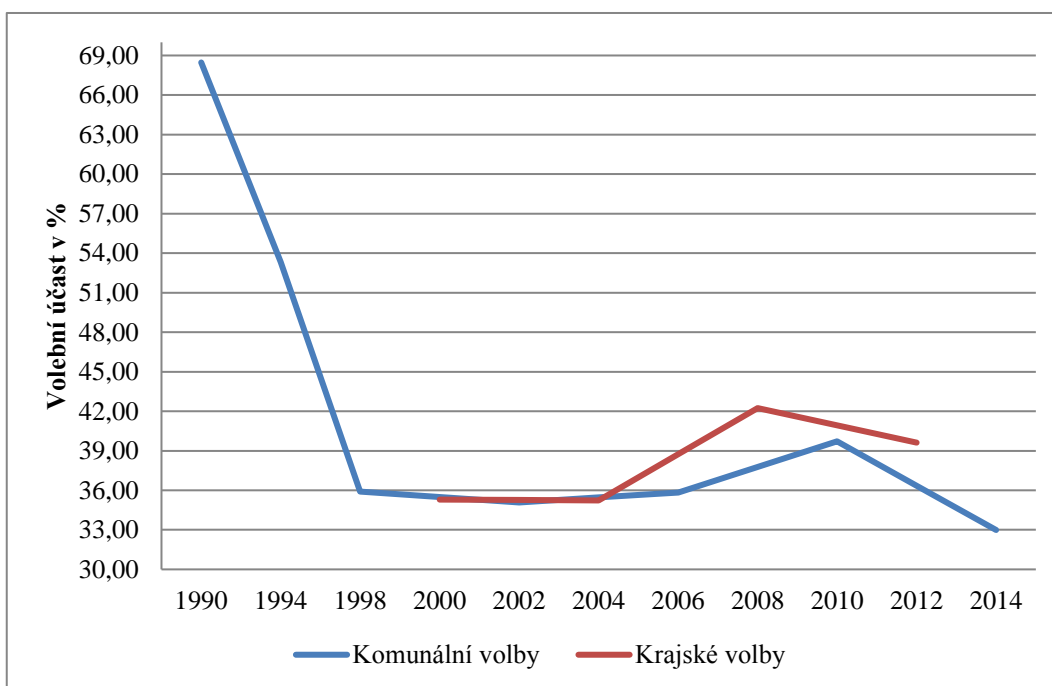
(2 mandáty). V roce 2006 obstálo u českobudějovických voličů uskupení Zelení a otevřená společnost se ziskem tří mandátů. Svůj úspěch v následujících volbách nezopakovalo. Z charakterizovaného pohledu byl rok 2010 asi nejpřekvapivější, jelikož se do zastupitelstva města dostaly hned 2 politické strany a hnutí, z nichž jedna vznikla těsně před volbami. Politické hnutí vzniklé v červenci 2010 s názvem Občané pro Budějovice obsadilo při své premiéře 1. místo a 15 mandátů, což byl dobrý začátek pro povolební vyjednávání o koalici, ve které nakonec hnutí skutečně bylo, a jehož předseda se stal primátorem města. Druhou koaliční stranou se stala TOP 09 založena v červnu 2009, která v Českých Budějovicích kandidovala vůbec poprvé a vytěžila z volebního výsledku 6 mandátů. V dalších volbách byl primátorem zvolen Jiří Svoboda z hnutí ANO 2011, hnutí bylo zaregistrováno v květnu 2012. Shodně jako HOPB při své první kandidatuře překonalo hnutí všechny ostatní strany a získalo první místo v Českých Budějovicích.

Pokud bychom měli souhrnně odpovědět na otázku, zda voliči v Českých Budějovicích upřednostňují malé a nové politické strany a hnutí před těmi zavedenými při volbách druhého řádu, jednoznačná odpověď je ne. Jestliže zkonfrontujeme českobudějovické voliče v krajských a komunálních volbách, lépe si voliči vedou v komunálních volbách, jelikož v každém porovnávaném období po zavedení pětiprocentní klauzule se do zastupitelstva města dostala min. jedna nová politická strana či hnutí a ve dvou případech se navíc stal předseda nové strany či hnutí primátorem města (Juraj Thoma za HOPB, Jiří Svoboda za ANO 2011). V krajských volbách jsou také náznaky voličů o to volit nové a malé strany, z nichž bylo asi nejúspěšnější politické hnutí Jihočeši 2012.

Nadcházející graf zachycuje volební účast českobudějovických voličů při krajských a komunálních volbách. Pro lepší znázornění volební účasti začíná osa na 30 %, jelikož volební účast nikdy neklesla pod tuto hodnotu. Jestliže porovnáme průměrné hodnoty volební účasti pro jednotlivé volby, vyznívá výsledek ve prospěch komunálních voleb (43 %). Je to dáno zejména tím, že od roku 1990 byla vysoká volební účast, která se už od té doby neopakovala, konkrétně jde o roky 1990 a 1994 (68,47 % a 53,32 %). Od komunálních voleb v roce 1998 se volební účast pohybovala kolem 40 %. Naproti tomu průměr

krajských voleb v Českých Budějovicích zůstal pod hranicí 40 %, kdy skutečná hodnota je necelých 38 %. Rozdíl tkví rovněž v tom, že od roku 1990 do roku 2014 se konaly pouze čtyři krajské volby a celkem sedmero řádných komunálních voleb. Je zajímavé, že průměr komunálních voleb převyšuje ty krajské o celých pět procent. Vždyť České Budějovice jsou statutárním městem, ve kterém se nachází magistrát, ale jsou zároveň i sídlem Jihočeského kraje. Vyšší účast je dána zejména tím, že při komunálních volbách volí zástupce, kteří kandidují pouze v Českých Budějovicích, a volební kampaň je proto cílena pouze na tuto oblast. Voliče zajímá, kdo bude v čele jejich města po dobu dalších čtyř let. Zatímco volební kampaň pro Jihočeský kraj je na území celého regionu a město České Budějovice je jen jedno z mnoha měst, které se nacházejí v Jihočeském kraji.

Graf č. 3: Porovnání volební účasti

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování autorkou

Z celkového grafu je na první pohled zřejmé, že u voleb komunálních je vysoká počáteční účast, která následně prudce klesá. Od roku 1998 má účast klesající tendenci a v letech 1998 – 2006 má obdobné hodnoty okolo 35 %. Účast citelně vzrostla v roce 2010 a poté má opět sestupný směr. U krajských voleb je

od začátku podobná účast, kdy nejvyšší je v roce 2008, poté má křivka opět klesající tendenci.

Závěr

Tématem diplomové práce byla charakteristika krajské a komunální politiky v Českých Budějovicích od roku 1990 do roku 2014. Cíl práce spočíval v analýze koaličního chování na českobudějovické radnici a v Jihočeském kraji. Dále bylo zkoumáno chování voličů v Českých Budějovicích při volbách druhého řádu, kterými byly v případě města krajské a komunální volby.

V rámci zkoumaného období bylo zjištěno, že voliči v Českých Budějovicích šli ke komunálním volbám celkem osmkrát a ke krajským celkem čtyřikrát. Pokud se podíváme na vítěze krajských voleb, byla jimi v roce 2000 a 2004 ODS, což opět potvrdilo teorii, že v Českých Budějovicích a Jihočeském kraji je ODS dominantní. Rozhodujícími volbami byly ty v roce 2008, které vyhrála ČSSD. Ta si dala za cíl zrušení poplatků ve zdravotnictví nejen v Jihočeském kraji, na toto téma levicovní voliči slyšeli. Ještě znatelnější podpory se ODS získávalo přímo ve městě. Od jejího vzniku v roce v roce 1991 vyhrála každé komunální volby až do roku 2010. Ale pouze ve dvou případech měla v čele města svého zástupce.

V úvodu práce byly stanoveny tři spojené otázky, na které diplomová práce hledala odpověď. První otázka zněla: *Upřednostňují voliči ve volbách druhého řádu v ČB malé a nové strany a hnutí před stranami zavedenými?* Přesvědčili jsme se, že od zavedení volební klauzule nedochází k prosazení nových a malých politických stran a hnutí. Ze všech stran a hnutí, které se do zastupitelstev dostaly, jde o malý podíl. Ovšem pokusy a náznaky zde jsou, např. při krajských volbách SNK v roce 2000, TOP 09 a Jihočechů 2012 v roce 2012. Při komunálních volbách to bylo SNK v roce 2002, Zelení a otevřená společnost (2006), TOP 09 a HOPB v roce 2010, v posledních komunálních volbách ANO 2011.

Otázka č. 2: *Jakou roli v tom hrají krajský a komunální volební systém?* Asi nejzásadnější změnou volebního systému ve zmiňovaném období bylo zavedení volební klauzule při komunálních volbách, která se poprvé použila při volbách do zastupitelstev obcí v roce 2002. V důsledku toho se do zastupitelstva města nedostalo takové množství politických stran. Při komunálních volbách

mohou vedle politických stran a hnutí kandidovat i nezávislí kandidáti. Odlišnost obou systémů tkví také ve zvoleném volebním systému.

Otázka č. 3: *Jakou roli v tom hraje odlišná hladina volební účasti?* Voliči v Českých Budějovicích vykazují vyšší volební účast při komunálních volbách. První roky z hlediska volební účasti byly rekordní, postupně ale začala klesat a nejnižší byla v roce 2014 (32,99 %). Naopak volební účast při krajských volbách nevykazuje takové výkyvy, jaké jsou patrné při komunálních volbách.

Předložená diplomová práce splnila vše, co si dala za cíl. Pomocí analýzy jednotlivých volebních období byly získány výsledky. Ty byly v závěru každé kapitoly věnující se volebním výsledkům sumarizovány a v jedné společné kapitole zkonfrontovány.

Zdroje a prameny

Monografie

1. BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.
2. BALÍK, Stanislav - KYLOUŠEK, Jakub. *Krajské volby v České republice v roce 2004*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-388-2.
3. BAROŠ, Lubomír a kol. *Reforma veřejné správy v České republice*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, úsek pro reformu veřejné správy, 2003. ISBN 80-239-0225-3.
4. BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2012. ISBN 978-80-247-4283-0.
5. ČMEJREK, Jaroslav - BUBENÍČEK, Václav - ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada Publishnig, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.
6. EIBL, Otto a kol. *Krajské volby 2008*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 135. ISBN 978-80-7325-187-1.
7. HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-049-2.
8. HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní věda – Teorie veřejné správy*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. ISBN 978-80-7478-561-0.
9. HLOUŠEK, Vít – KOPEČEK, Lubomír – ŠEDO, Jakub. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-23-5.
10. HORZINKOVÁ, Eva - NOVOTNÝ, Vladimír. *Organizace veřejné správy II*. Praha: Policejní akademie České Republiky, 2006. ISBN 80-7251-191-2.
11. CHYTÍLEK, Roman a kol. *Volební systémy*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6.
12. KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy*. Ostrava: Montanex, a. s., 2014. ISBN 978-80-7225-407-1.

13. MRKLAS, Ladislav (ed.). *Krajské volby 2000. Fakta, názory a komentáře*. Praha: CEVRO – Sdružení pro celoživotní vzdělávání a rozvoj osobnosti, 2001, s. 132. ISBN 80-238-6750-4.
14. NOVOTNÝ, Vladimír. *Územní samospráva ČR*. Praha: CEVRO Institut, o. p. s., 2007. ISBN 978-80-86816-22-7
15. NUNVÁŘOVÁ, Svatava. *Veřejná politika a územní správa a samospráva*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2006. ISBN 80-210-3958-2.
16. POMAHAČ, Richard – VIDLÁKOVÁ, Olga. *Veřejná správa*. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-748-0.
17. PRŮCHA, Petr. *Správní právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-7239-207-0.
18. ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií*. 2. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2006. ISBN 80-7367-177-8.
19. ŠARADÍN, Pavel - HAVLÍČEK, Ondřej - ZÁBRANSKÝ, Richard. *Základní informace ke komunální politice: pro mladé a všechny, kteří se zajímají o komunální politiku*. Praha: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2012. ISBN 978-80-87748-08-4.
20. VALEŠ, Lukáš. *Zrod demokratických politických systémů okresů Klatovy, Domažlice a Tachov a jejich vývoj v 90. letech 20. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2007. ISBN 978-80-7380-082-6.
21. VALEŠ, Lukáš a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2006. ISBN 80-7380-010-1.
22. VODIČKA, Karel – CABADA, Ladislav. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Praha: Portál, s. r. o., 2007, s. 314. ISBN 978-80-7367-337-6.

Články v denním tisku

1. DVOŘÁK, Luboš. Na post hejtmána útočí na jihu ČSSD. *Českobudějovický deník*. 2008, 17 (247), s. 1–3. ISSN 1802-0798.

2. DVOŘÁK, Luboš. Primátor, dva náměstci a dva radní z ODS. *Českobudějovické listy*. 1994, 3 (284), s. 9.
3. EDWIN, Otta. Koalice dnes podepíše smlouvu. *Českobudějovický deník*. 2008, 17 (271), s. 1. ISSN 1802-0798.
4. EDWIN, Otta. ODS posílila i se ztrátou. *Českobudějovický deník*. 2006, 15 (256), s. 8. ISSN 1802-0798.
5. KERLESOVÁ, Ivana – CÁBOVÁ, Klára. Nově zvolený primátor Tetter stojí v čele rady města, kde drží levice většinu. *Českobudějovické listy*. 1998, 7 (281), s. 11.
6. KUPKA, Antonín – MICHAL, Jiří – PETR, Petr. Českobudějovická radnice bez vedoucí síly. *Jihočeská pravda*. 1990, 46 (291), s. 1.
7. LIPPL, František. Dosavadní koalice padla, ODS směřuje na radnici. *Českobudějovické listy*. 2002, 11 (256), s. 17.
8. LIPPL, František. ODS pod Černou věží vyhrála, ale primátora města pustila. *Českobudějovické listy*. 2002, 11 (257), s. 1.
9. MAJER, Vladimír. Jan Zahradník zvolen krajským hejtmanem. *Českobudějovické listy*. 2000, 9 (294), s. 1–3.
10. Pět hodin u stolu. *Jihočeská pravda*. 1990, 46 (284), s. 1.
11. PIRNOSOVÁ, Blanka. Do jednání o hejtmanovi promluvili i Nezávislí. *Českobudějovické listy*. 2000, 9 (278), s. 1–2.
12. PIRNOSOVÁ, Blanka. Krajským hejtmanem bude Jan Zahradník. *Českobudějovické listy*. 2000, 9 (285), s. 1–2.
13. PIRNOSOVÁ, Blanka – MAJER, Vladimír. Vyjednává se o krajské „vládě a parlamentu“. *Českobudějovické listy*. 2000, 9 (271), s. 1–2.
14. Rada města bez OF. Primátorova premiéra. *Jihočeská pravda*. 1990, 46 (288), s. 1.
15. SOUKUP, Petr. ODS nevzdává jednání o účasti na českobudějovické radnici. *Českobudějovické listy*. 1999, 8 (147), s. 2.
16. SOUKUP, Petr. Unionisté se po setkání s ODS ještě více semkli s jinými stranami. *Českobudějovické listy*. 1998, 7 (274), s. 13.
17. SOUKUP, Petr. Většina v městské radě prý ještě neznamena stabilitu. *Českobudějovické listy*. 1998, 7 (275), s. 1.

18. SOUKUP, Petr. Všechny návrhy ODS na složení rady města počítají s vlastním primátorem. *Českobudějovické listy*. 1998, 7 (273), s. 15.
19. SVÍTILOVÁ, Hana. Plánům politiků chybí pravidla. *Českobudějovický deník*. 2008, 17 (257), s. 2. ISSN 1802-0798.
20. SÝBEK, Jaroslav – PANCER, Václav. Jih jako červený pomeranč. *Českobudějovický deník*. 2012, 21 (241), s. 1. ISSN 1802-0798.
21. ŠÍMA, Radek. Na jihu povládne akčnější koalice. *Českobudějovický listy*. 2004, 13 (272), s. 1 a 9.
22. ŠÍMA, Radek. Vláda ODS a KDU-ČSL? *Českobudějovické listy*. 2004, 13 (262), s. 1.
23. TRÖSTER, Martin. Spolupráci stvrdí strany smlouvou. *Českobudějovický deník*. 2012, 21 (262), s. 1. ISSN 1802-0798.
24. TRÖSTER, Martin. S ODS už ČSSD jednat asi nebude. *Českobudějovický deník*. 2012, 21 (248), s. 1. ISSN 1802-0798.
25. VLASÁK, Richard. Lídři se v programu shodují. *Českobudějovický deník*. 2010, 19 (245), s. 1–2. ISSN 1802-0798.
26. VLASÁK, Richard. Primátora hledají již měsíc. *Českobudějovický deník*. 2010, 19 (261), s. 1. ISSN 1802-0798.
27. VLASÁK, Richard. Smlouva: Thoma bude primátorem. *Českobudějovický deník*. 2010, 19 (269), s. 1. ISSN 1802-0798.
28. ZAHRADNÍK, Jan. ODS půjde na jihu s lidovci. *Českobudějovické listy*. 2004, 13 (268), s. 1.
29. ŽÁRA, Pavel. Politická jednání už začala. *Českobudějovické listy*. 1999, 8 (143), s. 13.

Internetové zdroje

1. Češi a Němci. *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. České Budějovice: Klub přátel Encyklopedie Českých Budějovic, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/cesi-a-nemci>.
2. Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2. března 2018]. Dostupný z: https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika_kraje.

3. Charakteristika města. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018, [cit. 7. března 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11256/69495420/cb170101.pdf/ec1cebda-8aa2-4374-97e2-9ce8c3dc6f46?version=1.1>.
4. Krajské volby. *Jihočeši 2012* [online]. 2018 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z: <http://www.jihoces2012.cz/volby/krajske-volby-2012/kandidatni-listina>.
5. Mezinárodní organizace a veřejná správa. *Ministerstvo vnitra* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2015 [cit. 15. března 2016]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-spoluprace-92.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.
6. Obecná míra nezaměstnanosti v regionech soudržnosti a krajích. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&pvo=ZAM06&str=v95&c=v3~8__RP2004.
7. Obyvatelstvo. *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. České Budějovice: Klub přátel Encyklopedie Českých Budějovic, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/obyvatelstvo>.
8. Odvolaný tajemník Řeřábek je zpět na budějovické magistrátu. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1261707-odvolany-tajemnik-rerabek-je-zpet-na-budejovickem-magistratu>.
9. Počet a věkové složení obyvatel. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEM02&z=T&f=TABULKA&katalog=30845&str=v75&c=v3~3__RP2000&u=v75__VUZEMI__43__544256.
10. Počet a věkové složení obyvatel. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup->

objekt&pvo=DEM02&z=T&f=TABULKA&katalog=30845&c=v3~3__RP2005&&u=v67__VUZEMI__100__3034&str=v67.

11. Počet zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=855&katalog=30852&pvo=MZD01-F&pvo=MZD01-F&evo=v808_!_MZD01-Rdo2010-index_1&u=v720__VUZEMI__100__3018&c=v818~8__RP2010.

12. Právní předpisy. *Ministerstvo vnitra Ministerstvo vnitra* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016 [cit. 15. března 2016]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/pravni-predpisy-65479.aspx>.

13. Představení hnutí. *Hnutí občané pro Budějovice* [online]. České Budějovice: Hnutí občané pro Budějovice, 2018 [cit. 11. března 2018]. Dostupné z: <http://www.obcaneprobudejovice.cz/predstaveni-hnuti/>.

14. Sčítání lidu, domů a bytů 2001. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2005 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/obce/544256_opendocument.

15. Sčítání lidu, domů a bytů 2001. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2005 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/obce/544256_opendocument.

16. Sčítání lidu, domů a bytů 2001. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2005 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/tabx/cz0310>.

17. Sčítání lidu, domů a bytů 2001. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2005 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/obce/544256_opendocument.

18. Sčítání lidu, domů a bytů 2001. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2005 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/tabx/cz0310>.

19. Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup->

objekt&pvo=OTOB112&z=T&f=TABULKA&katalog=30814&u=v157__VUZE MI_43_544256.

20. Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTOB112&z=T&f=TABULKA&katalog=30814&u=v157__VUZE MI_43_544256.

21. Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTKR112&z=T&f=TABULKA&katalog=30810&pvokc=100&pvoch=3034&v=v159__null__null__null.

22. Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTOB111&z=T&f=TABULKA&katalog=30814&u=v125__VUZE MI_43_544256.

23. Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTOB111&z=T&f=TABULKA&katalog=30814&u=v125__VUZE MI_43_544256.

24. Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. dubna 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTKR111&z=T&f=TABULKA&katalog=30810&pvokc=100&pvoch=3034&v=v126__null__null__null.

25. Soubor usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva města České Budějovice dne 12. 11. 2002. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 9. března 2018]. Dostupné z: <http://www.c->

budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/ustavujici-usn-ust-zm-12112002.pdf.

26. Soubor usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva města České Budějovice dne 28. 6. 1999. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 9. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/199901_-_usn-uzm-28061999.pdf.

27. Velikostní skupiny obcí podle krajů, okresů – počet obcí. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2. března 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/46186417/32019917003.pdf/adf9352e-fba9-40f1-87fd-f59530802fc4?version=1.0>.

28. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 11. 2000. Počty přidělených mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 3. března 2018]. Dostupný z <https://volby.cz/pls/kz2000/kz63?xjazyk=CZ&xdatum=20001112>.

29. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 11. 2000. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2. března 2018]. Dostupný z: <https://volby.cz/pls/kz2000/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20001112>.

30. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 11. 2000. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2. března 2018]. Dostupný z <https://volby.cz/pls/kz2000/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20001112&xkraj=2&xobec=544256>.

31. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Počty přidělených mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2004/kz63?xjazyk=CZ&xdatum=20041105>.

32. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Přehled získů mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018].

- 2018]. Dostupné z:
<https://volby.cz/pls/kz2004/kz531?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=2>.
33. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z:
<https://volby.cz/pls/kz2004/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20041105>.
34. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Výsledky hlasování v kraji. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z:
<https://volby.cz/pls/kz2004/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=2>.
35. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z:
<https://volby.cz/pls/kz2004/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=2&xobec=544256>.
36. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. – 6. 11. 2004. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z:
<https://volby.cz/pls/kz2004/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=2&xobec=544256>.
37. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17. 10. – 18. 10. 2008. Přehled získů mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z:
<https://volby.cz/pls/kz2008/kz211?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=2>.
38. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17. 10. – 18. 10. 2008. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z:
<https://volby.cz/pls/kz2008/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20081017>.
39. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17. 10. – 18. 10. 2008. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z:

<https://volby.cz/pls/kz2008/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=2&xobec=544256>.

40. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17. 10. – 18. 10. 2008. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2008/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=2&xobec=544256>.

41. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. Počty přidělených mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz63?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.

42. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. Přehled získů mandátů. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz211?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=2>.

43. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.

44. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=2&xobec=544256>.

45. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. Výsledky hlasování za územní celky. Výsledky hlasování za územní celky. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 6. března 2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=2&xobec=544256>.

46. Volby do zastupitelstev obcí 24. 11. 1990. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 7. března 2018].

- Dostupné z:
<https://www.volby.cz/pls/kv1990/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=7&xnumnuts=0>.
47. Volby do zastupitelstev obcí 24. 11. 1990. Výsledky hlasování. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 7. března 2018]. Dostupné z:
<https://volby.cz/pls/kv1990/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=1&xnumnuts=3301&xobec=544256>.
48. Volby do zastupitelstev obcí 18. 11. – 19. 11. 1994. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 7. března 2018]. Dostupné z:
<https://www.volby.cz/pls/kv1994/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=7&xnumnuts=0>.
49. Volby do zastupitelstev obcí 18. 11. – 19. 11. 1994. Výsledky hlasování. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 7. března 2018]. Dostupné z:
<https://www.volby.cz/pls/kv1994/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3301&xobec=544256>.
50. Volby do zastupitelstev obcí 1998–2000. Výsledky hlasování. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 8. března 2018]. Dostupné z:
<https://www.volby.cz/pls/kv1998/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256>.
51. Volby do zastupitelstev obcí 01. 11 – 02. 11. 2002. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 9. března 2018]. Dostupné z:
<https://www.volby.cz/pls/kv2002/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=7&xnumnuts=0>.
52. Volby do zastupitelstev obcí 01. 11 – 02. 11. 2002. Výsledky hlasování. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 9. března 2018]. Dostupné z:
<https://www.volby.cz/pls/kv2002/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256>.
53. Volby do zastupitelstev obcí 20. 10. – 21. 10. 2006. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z:

<https://www.volby.cz/pls/kv2006/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=8&xnumnuts=0&xvyber=1>.

54. Volby do zastupitelstev obcí 20. 10. – 21. 10. 2006. Výsledky voleb. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z:

<https://www.volby.cz/pls/kv2006/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256&xstat=0&xvyber=0>.

55. Volby do zastupitelstev obcí 15. 10. – 16. 10. 2010. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z:

<https://volby.cz/pls/kv2010/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=8&xnumnuts=0&xvyber=1>.

56. Volby do zastupitelstev obcí 15. 10. – 16. 10. 2010. Výsledky voleb. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z:

<https://volby.cz/pls/kv2010/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256&xobecnaz=%E8esk%E9+bud%ECjovice&xstat=0&xvyber=0>.

57. Volby do zastupitelstev obcí 10. 10. – 11. 10. 2010. Územní přehledy o volební účasti. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. března 2018]. Dostupné z:

<https://volby.cz/pls/kv2014/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=8&xnumnuts=0&xvyber=1>.

58. Volby do zastupitelstev obcí 10. 10. – 11. 10. 2010. Výsledky voleb. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 11. března 2018]. Dostupné z:

<https://volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256&xstat=0&xvyber=0>.

59. Výsledky voleb do zastupitelstva města. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 7. března 2018]. Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/11256/69495420/cb171101.pdf/d160d638-d66b-4073-9f7f-d66da7230982?version=1>.

60. Zápis. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/201003-i-zm-2942010.pdf.
61. Zápis. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/201005-microsoft-word-i-zm-17-cerven-2010.pdf.
62. Zápis. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/201006-i-zm-2462010.pdf.
63. Zápis. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 11. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/2010001-microsoft-word-zm-23112010.pdf.
64. Zápis. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 11. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/2014001-zapis-z-1-ustavujiciho-zm-.pdf.
65. Zápis z ustavujícího (I.) zasedání Zastupitelstva města České Budějovice konaného dne 2. listopadu 2006 od 9:00 hodin v zasedací místnosti zastupitelstva města. *Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/meeting_resolutions/200608-microsoft-word-ustavujici-izapis.pdf.
66. Zápis z ustavujícího (1.) zasedání Zastupitelstva Jihočeského kraje. *Jihočeský kraj* [online]. České Budějovice: Jihočeský kraj, 2018 [cit. 6. března

2018]. Dostupné z: http://www.kraj-jihocesky.cz/iusneseni_files/Zastupitelstvo/2012-11-09/Zapis/ZAPIS_I.pdf.

První předpisy

1. ČESKO. Ústavní zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992 Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra, 1992, částka 1, s. 1–14. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.
2. ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2000, částka 38, s. 1737–1764. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=130/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.
3. ČESKO. Zákon č. 129 ze dne 12. dubna 2000 o krajích (krajské zřízení). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2000, částka 38, s. 1765–1782. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=130/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.
4. ČESKO. Zákon č. 130 ze dne 12. dubna 2000 o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2000, částka 38, s. 1783–1799. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=130/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.
5. ČESKO. Zákon č. 222 ze dne 14. září 1999 o zajišťování obrany České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra, 1999, částka 76, s. 3755–3774. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=222/1999&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

6. ČESKO. Zákon č. 424 ze dne 2. října 1991 o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. In: *Sbírka zákonů České a Slovenského federativní republiky*. Praha: Federální ministerstvo vnitra, 1991, částka 81, s. 1993–1997. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=424/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

7. ČESKO. Zákon č. 491 ze dne 6. prosince 2001 o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2001, částka 178, s. 11002–11024. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=491/2001&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

Seznam tabulek a grafů

Graf č. 1: Volební účast při krajských volbách mezi lety 2000–2012

Graf č. 2: Volební účast při komunálních volbách mezi lety 1990–2014

Graf č. 3: Porovnání volební účasti

Obrázek č. 1: Systém veřejné správy v České republice

Tabulka č. 1: Druhy voleb v České republice

Tabulka č. 2: Počet členů zastupitelstva

Tabulka č. 3: Výsledky krajských voleb v roce 2000 v Českých Budějovicích

Tabulka č. 4: Výsledky krajských voleb v roce 2004 v Českých Budějovicích

Tabulka č. 5: Výsledky krajských voleb v roce 2008 v Českých Budějovicích

Tabulka č. 6: Výsledky krajských voleb v roce 2012 v Českých Budějovicích

Tabulka č. 7: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 1990

Tabulka č. 8: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 1994

Tabulka č. 9: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 1998

Tabulka č. 10: Výsledky mimořádných komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 1999

Tabulka č. 11: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 2002

Tabulka č. 12: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 2006

Tabulka č. 13: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 2010

Tabulka č. 14: Výsledky komunálních voleb v Českých Budějovicích v roce 2014

Seznam zkratek

ČSL	Československá strana lidová
ČSNS	Česká strana národně sociální
ČSS	Československá strana socialistická
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
DEU	Demokratická unie
Doktoři	Doktoři (za uzdravení společnosti)
DSSS	Dělnická strana sociální spravedlnosti
HOPB	Občané pro Budějovice
JIH 12	JIHOČEŠI 2012
KAN	Klub angažovaných nestraníků
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČ	Komunistická strana Československa
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
LDS	Liberálně demokratická strana
NÁR. SOC.	Národní socialisté – levice 21. století
OF	Občanské fórum
ODA	Občanská demokratická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
PB	Pravý blok
RSČMS	Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska
SBB	SUVERENITA – Blok Jany Bobošíkové
SDL	Strana demokratické levice
SPOZ	Strana Práv Občanů ZEMANOVCI
SPR-RSČ	Sdružení pro republiku-Republikánská strana Československa
SNK	Sdružení nezávislých kandidátů
SNK ED	SNK Evropští demokraté
SsČR	Strana soukromníků České republiky

SZ	Strana zelených
US-DEU	Unie svobody – Demokratická unie
VV	Věci veřejné

ZADÁNÍ ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Akademický rok: 2014/2015
 Příjmení a jméno: Bc. Lucie Staňková
 Školní email: Lucie.Stankova@vsci.cz
 Studijní obor: Veřejná správa (Kombinované)

ÚDAJE O ZÁVĚREČNÉ PRÁCI

Typ práce:	Diplomová práce
Název práce:	Komunální a krajská politika v Českých Budějovicích v letech 1990-2014
Název práce anglicky:	The municipal and regional politics in České Budějovice between the years 1990-2014
Charakteristika a cíle práce:	Hlavním cílem diplomové práce je charakteristika komunální a krajské politiky v Českých Budějovicích mezi lety 1990-2014. V úvodu práce budou načrtnut vývoj a změny, kterými prošla česká veřejná správa od roku 1989 s důrazem na institucionální proměny, jež se dotkly chování voličů a politických aktérů na úrovni obcí a krajů. Analyzovány budou např. dopady změn volebního systému do zastupitelstev měst a obcí, dále dopady krajského volebního systému. Následovat bude rozbor chování voličů v Českých Budějovicích. Analýze bude podrobeno i koaliční chování stran a hnutí na českobudějovické radnici a v Jihočeském kraji. Práce bude hledat odpovědi na tři spojené otázky: Upřednostňují voliči ve volbách druhého řádu v Českých Budějovicích malé a nové strany a hnutí před stranami zavedenými? Jakou roli v tom hrají komunální a krajský volební systém? Jakou roli v tom hraje odlišná hladina volební účasti?
Výzkumná otázka:	
Literatura a zdroje:	<p>Právní normativy: Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a změně některých zákonů Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a změně některých zákonů</p> <p>Tištěné publikace: ANTOŠ, Marek. Principy voleb v České republice. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-82-7201-734-8. BALÍK, Stanislav. Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností: koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. ISBN 978-80-7325-144-4. BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4. CABADA, Ladislav a David ŠANC. Český stranický systém ve 20. století. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-50-4. ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5. HENDRYCH, Dušak a kol. Správní právo: obecná část. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-254-3. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-906-5. KLÍMA, Michal. Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha: Radix, 1998. ISBN 80-86031-13-6. KOCOUREK, Ludomír. Správa v českých zemích a v Československu v letech 1848-2005. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. ISBN 978-80-86754-75-8. KUNŠTÁT, Daniel, MRKLAS, Ladislav a kol. Krajské volby 2008, Praha: CEVRO Institut, 2010. ISBN PRŮCHA, Petr. Veřejná správa a správní právo. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6. VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. Politický systém České republiky: historie a současnost.</p>

	<p>Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-893-7.</p> <p>Internetové zdroje: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. Praha: Český statistický úřad, ©2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/. MĚSTO ČESKÉ BUDĚJOVICE. [online]. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, ©2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://www.c-budejovice.cz. OFICIÁLNÍ INTERNETOVÝ PORTÁL JIHOČESKÉHO KRAJE. [online]. České Budějovice: Jihočeský kraj, ©2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://www.kraj-jihocesky.cz. VOLBY.CZ. [online]. Praha: Český statistický úřad, ©2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://www.volby.cz.</p>
Vedoucí práce:	Mgr. Ladislav Mrklas, Ph.D.
Zadání práce schváleno ORO dne:	12. 5. 2015
Stav zadání práce:	
Podpis autora práce:	